

cena 14 din

TRIBUNA

ekskluzivni
intervju:

H. R. H.

Prince

Alexander

Karadzović

of Yugoslavia

ČERNOBILSKI
DNEVNIK

Po sledah kuvajtskega
šejka Emirja El Sabaha

št. 15

15. oktober 1990

TRIBUNA
R-3/A

MEL GIBSON

KAZALO

UVODNIK

DIGI DAGI, PO RITKI NAGI

(Veliki come back Igorja B.)

Ali ste, ljube bralke in dragi bralci, kdaj gledali zabaven akcijski, seveda ameriški film o navadnem afriškem puču?

Tu je navadno videti nekako takole, da skupina prismuknjenih zamorcev zdrvi v razmajanem džipu pred predsedniško palačo, tam zadavi najprej stražarja, nato pokolje še pol ostalega osebja in se na koncu velikega dejanja znajde pred vrati predsednikove pisarne, ki noter nič hudefga sluteč čoha svojo tajnico po kolenih. Po tem sta varianti dve: ali se uporniki pred vrati postreljajo med sabo, ker se ne morejo odločiti, kdo bo prevzel oblast, ali pa združeno planejo k predsedniku, mu najprej razbijejo gobec, posilijo tajnico, nato pa ga za kazen umorijo na kak zelo surov način. In se med seboj za oblast pokoljejo takoj za tem. Medtem druga skupina zdrvi v sedež radiotelevizije, kjer najprej s kolom po glavi treščijo voditelja dnevnika in stopijo pred kamere, kjer objavijo spremembo oblasti zaradi skorumpirane stare oblasti in nasploh, ker je demokratizacija zdaj v navadi. Nato zaradi umetniškega vtisa iz daljave zagrmijo debele berte, ki spustijo par debelih granat na prestolnico, da bi narod kmalu razumel, da prihaja demokracija in da ognjemet da tisti magični vtis svečanosti, ki ga takšna manifestacija vsekakor zasluži.

In zato ni čudno, da ste, ljube bralke in dragi bralci, kar malo razočarani nad nespektakularnostjo vojaškega puča sredi bele Ljubljane ali na pragu Evrope, kot se Slovenci radi pohvalimo. Prvič so to storili tako zgodaj zjutraj, da se noben pošten človek ne bi vstal, niti če bi zagrmel vse debele berte sveta, drugič niso ubili nobenega predsednika, čeprav bi lahko brez škode poiskali kakšno primerno žrtev, tretjič niso prileteli v studio Televizije Slovenija in tam udarili Tomaža Terčka po buči in nenazadnje niso priredili nobenega poštenega ognjemeta, ki ga, tudi če bi hoteli, ne bi mogli, ker so vsi topovi tukajšnje armade že zdavnaj zarjaveli. Tistih »pet procentov za armijo« gre namreč za oficirske plače in ne za topove.

In kar je glavno: v vsakem puču naj bi bilo vsaj nekaj *novega*. V našem pa se je zgodilo ravno obratno: repriza. Od nekod se je vzel Igor Bavčar, ki je kot nekoč na Roški s pomirjujočim medvedjim glasom ljudi pozval, naj se mirni razidejo, ker je vse O.K.

Po tem pa naj še nekdo reče, da je bil to kakšen puč?!
V Ljubljani, 11. oktobra 1990

Vaš Hamfri Bogart,
direkt s fronte

P.s. Nič še ni zamujenega. Na Štajerskem pravijo, da če na gasilski veselici nobenega ne zakoljejo, jo je treba ponoviti. Najbolje je, da kar takoj koga zakoljemo, ali pa obesimo, kakor Vam drago. Na primer nekega generala s slovenskim imenom in srbskimi možgani. Jović in ustava pa sta tako in tako na dopustu (kadar jima je to všeč, seveda).

TRIBUNA je glasilo ŠOU v Ljubljani. • Tisk: tiskarna Ljudske pravice, Ljubljana. • Naslov uredništva: Kersnikova 4, 61000 Ljubljana, tel. (061) 319-496, telefax (061) 319-448. • V uredništvu dežuramo vsak dan med 10. in 12. uro. • V.d. glavnega urednika: Bojan Korenini. • V.d. odgovornega urednika: Tomi Drozg. • Lektorica: Nives Klinc. • Cena 14 din. • Oproščeno prometnega davka po sklepu št. 421-170/22.2.1973. • Naslednja številka izide 29. oktobra 1990.

IZDAJALSKI GENERALI

Predlagam, da slovenska oblast odvzame generalom Hočevarju, Kolšku in Tomincu slovensko državljanstvo in narodnost. S svojimi izdajalskimi početji si tega, da nosijo slovenski nageljn, vsekakor ne zaslužijo.

Dol z izdajalci slovenskega naroda!

Tone Novak
Grosuplje

SKUPINA AMNESTY INTERNATIONAL LJUBLJANA

Skupina Amnesty International Ljubljana deluje od 25. aprila letos, ko je bila ustanovljena ob priložnosti predstavitve drugega zbornika Amnesty International, Zarota upanja, v Cankarjevem domu.

Začasni sedež skupine je na Kersnikovi 4 v Ljubljani, soba Kluba mednarodnega prijateljstva št. 207, tel. (061) 329 655. Uradne ure so vsak dan od 8. do 11.

Od 52 članov skupine jih aktivno deluje 28, ki se sestajajo dvakrat mesečno. Skupina trenutno deluje kot centralna skupina v Jugoslaviji in s svojimi materiali oskrbuje kranjsko in mariborsko skupino. V okviru ljubljanske skupine nastajajo vsi prevodi, s septembrom pa je prevzela tudi izdajanje mesečnega časopisa Amnesty International.

Po Tednu Amnesty International 1990 pripravlja ljubljanska skupina vseslovenski seminar članov AI s tujimi predavatelji, projekt izobraževalnega programa na temo človekovih pravic (skupaj z Gibanjem za kulturo miru in nenasilje), udeležbo na mednarodnem seminarju AI o izvozu orožja in prenosu vojaške tehnologije iz države v državo in prodajno akcijo svojih artiklov v sredini decembra.

Za prihodnje leto načrtujemo večje prireditve ob 30. obletnici AI v maju in ustanovitev centralne slovenske organizacije AI. Obenem pripravljamo tudi oblikovanje lastne celostne podobe in razstavo priznanih slovenskih slikarjev.

V Ljubljani, oktobra 1990

POPRAVEK

V prejšnji številki TRIBUNE je v tekstu Dossier Premk zmešal štrene računal-

niški skrat, ki je Vlajka Krivokapića preimenoval v Vojka. Popačil pa je tudi del teksta, ki bi se moral glasiti takole: Tomo Kobasič bi me moral po službeni dolžnosti poučiti, da se mi čas prejemanja nadomestila šteje v pokojninsko dobo.

Za napako se računalnik opravičuje.

Uredništvo

SPOROČILO ZA JAVNOST

Zaradi ogorčenih protestov članov Socialdemokratske mladine in širše slovenske javnosti, ki jih je povzročil zapis avtorja Mihe Kovača v rubriki "Zlopamtilo" v 35. številki Mladine, Predsedstvo Socialdemokratske mladine izjavlja:

1. Niti ljubljanski niti mariborski mladi socialdemokrati nismo javnosti predstavili osnutek zakona, po katerem bi bilo mogoče vse nezaželene Slovence izgnati iz Slovenije.

2. Trditev v omenjenem zapisu, "da mladi socialdemokrati poskušamo etnično očistiti Slovenijo", predstavlja umazano laž.

3. Noben organ Socialdemokratske mladine ni nikoli očital Romanu Leljaku, da "zato, ker je nekoč delal za vojaško obveščevalno službo in ker je rojen na Hrvaškem, ne bi smel opravljati vodstvenih funkcij v stranki".

4. Mladi socialdemokrati smo s svojim delovanjem na področju šolstva, s svojim zavzemanjem za izboljšanje statusa depriviligiranih družbenih slojev ter s sodelovanjem z evropskimi mladinskimi socialdemokratskimi organizacijami dokazali svojo socialdemokratsko identiteto. Oznaka "trop mladih nacionalnih socialistov" nam je povzročila neprecenljivo moralno in politično škodo, zato bo Socialdemokratska mladina proti avtorju navedenih neresnic in žaljivk Mihi Kovaču pri pristojnem sodišču vložila odškodninsko tožbo.

Socialdemokratska mladina

Andrej Žorž

SPEČI PROREKTOR ZA ŠTUDENTSKO ZADEVO

Ker ste študentski časopis in ker mi je povsem slučajno prišlo v roke poročilo prof.dr. Dragana Marušiča, prorektorja za študentske zadeve na ljubljanski Univerzi, vas prosim, da ga objavite. Iz poročila je moč razbrati, koliko je prorektor storil dobrega za študente. Nič!

POROČILO O PRVIH DESETIH MESECIH

S prvimi desetimi meseci svojega prorektorjevanja sem le deloma zadovoljen. Izkazalo se je namreč, da je večina mojih idej in predlogov imela naravnost nikakršen končni učinek. Kaže, da nisem znal zmehčati nekatere, kot v predpotopnem času, okostenele strukture ljubljanske Univerze.

Kljub temu si štejem v delen uspeh premik pri ljubljanskih oblasteh, ki spoznavajo nunost povezovanja med mestom in univerzo. Še zlasti je to vidno v pripravljenosti zagotovitve davčnih olajšav za lastnike stanovanj, ki oddajajo sobe študentom. Prav študentska problematika utegne, s spremembami v Študentskem centru, ubrati nekoliko ugodnejšo pot. Zaenkrat se zdi, da bo začasni upravni organ, katerega član sem, zmogel dovolj volje in moči za ureditev razmer v centru. Z nekaterimi projekti, ki jih pripravljamo, mora center postati del univerzitetne infrastrukture, mesto, kjer se bo čutil utrip, ki je povsod po svetu tako značilen za študentsko življenje.

Ta projekt, skupaj z morebitno realizacijo mojega predloga o t.i. "rekotrijevih predavanjih" kot možnostjo povrnitve zbledelga imidža ljubljanske Univerze, pa je zame, vsaj trenutno, edini motiv za vztrajanje.

Kot ste lahko prebrali, se z urejanjem razmer v Študentskem centru hvalijo vsi, tudi vrabčki na stehi. Zakaj se ne bi potem tudi prorektor za študentske zadeve?!

Nataša Munič
študentka EF

ŠTUDENTSKI CENTER

V zadnji številki vašega časopisa ste predstavili načrte začasnega organa upravljanja v Študentskem centru. Moti me le to, da niste predstavili tudi druge strani oziroma študentov samih, njihove načrte in pripombe. Prav gotovo bi slišali marsikaj zanimivega. Denimo o tem, kako določeni ljudje v pisarnah Študentskega centra prejemajo podkupnine, kako lahko v Študentu živijo tisti, ki imajo pred njim parkiran bajesloven avtomobil...

Tudi o tej, morda ne tako evforični strani bi lahko pisali.

Študentski pozdrav!

Melita Presek
stanovalka

KRALJ NA ZRNU GRAHA

INTERVJU Z H.R.H. CROWN PRINCE ALEXANDER OF YUGOSLAVIA
ALEXANDROM KARADORĐEVIĆEM

Foto: Tomi Drozg

Biti kralj v zgodovini ni bila nikoli prav lahka naloga. Še posebej ne, če si počel kaj takega na Balkanu. Prav takšen je primer jugoslovanskega kralja Petra I. ob začetku druge svetovne vojne, ki je premlad za kralja mislil na vse drugo kot na prihodnost svoje svete rodbine. Po besedah njegovega sina, prestolonaslednika Alexandra Karađorđevića, je ob začetku druge svetovne vojne mislil na vse drugo, samo na prihodnost ne. In tako je usoda današnjega prestolonaslednika bila vse prej kot kraljevska. Nič kraljevskega ni v dejstvu, da mora sam služiti svoj vsakdanji kruh. In to mu gre, kot kaže, prav dobro od rok. Pisarna na Bond Streetu v Londonu, American Express Gold kreditna kartica in ura iz pol kilograma zlata so dokaz vse prej

kot obubožanega eksotičnega prestolonaslednika z Balkana.

Ali gre za človeka, ki mu je biti prestolonaslednik samo zabaven hobi, ali za človeka, v katerega žilah teče modra kri s sindromom dolžnosti do vladanja nekemu ljudstvu, je vprašanje, ki si ga vedno znova postavljamo.

In, ali pojav nekega Tomislava Karađorđevića, sicer strica pravega prestolonaslednika, pomeni vihar na srbskem dvoru brez dvorca, ali pa samo ponesrečen poskus zabavanja ljudstva s strani srbske politike, ki ji očitno zmanjkuje duhovitih idej.

Odgovarjal je gladko, premišljeno in v izbrani angleščini...

Foto: Tomi Drozg

TRIBUNA: Na televiziji smo že večkrat videli vašega sorodnika Tomislava Karađorđevića, ki je Srbska demokratska stranka predlagala za predsednika. Tomislav je v Sloveniji znan predvsem po svoji izjavi o močni Srbiji, pametni Hrvaški in pridni Sloveniji. Bi lahko to razložili?

KARAĐORĐEVIĆ: Princ Tomislav Karađorđević je brat mojega očeta in je po smrti princa Andreja zadnji iz te generacije. Srbska demokratska stranka ga je predlagala za predsedniškega kandidata na volitvah v Srbiji, katerih točen datum nam še ni znan, vendar je princ Tomislav predlog odklonil.

Po mojem mnenju bi moral biti vsak narod močan, pameten in delaven. V tem kontekstu rad bi to dopolnil z demokratskim načelom človekovih pravic, verske svobode in ostalimi stvarmi, ki bi morale združevati narodnosti v Jugoslaviji.

TRIBUNA: V sedanjem političnem trenutkom se v Jugoslaviji soočamo s problemom, ko narod operira z elementom moči, kar ne vodi k demokratični rešitvi.

KARAĐORĐEVIĆ: V Jugoslaviji konflikti obstajajo, toda pot, po kateri se problemi rešujejo, postaja vse bolj demokratična. Demokratični procesi so se pričeli šele pred nekaj meseci in začeli smo precej dobro, najprej v Sloveniji, nato na Hrvaškem, v ostalih delih Jugoslavije pa je vse še precej v povojih. Najprej moramo izvesti demokratične volitve po vsej Jugoslaviji. Zagotoviti moramo, da bodo to poštene volitve in da bo imela izvoljena vlada res pravico in možnost vladanja. Na Kosovu pa imamo precej resen problem. Kosovo je zgodovinsko povezano s Srbijo in je eden izmed najrevnejših predelov Evrope; ekonomsko je katastrofa, politično je zmeda ... Torej, najprej demokratične volitve po vsej Jugoslaviji, potem pogajanja in ustanovitev komisij za preučevanje kršenja človekovih pravic, ugotavljanje premoženja in gospodarskega razvoja. Ko bodo komisije predložile svoja poročila, se bomo lahko odločili o prihodnosti. Zelo pomembno je, da se o tem pogajamo, da omogočimo pogajanja, kajti politika trde roke, kakršno izvaja sedanji politični režim, ne bo rešila ničesar. Naši politiki bo dala samo slab imidž.

TRIBUNA: Kaj pa mislite konkretno o reševanju kosovskega problema in vprašanju geografske integracije Srbije...

KARAĐORĐEVIĆ: Ne strinjam se s kakršnokoli integracijo. Imamo ogrodje, ki ga moramo uporabiti kot odskočno desko za volitve, tako kot je bilo v Sloveniji in na Hrvaškem. Ko bomo imeli demokratično izvoljeno vlado v celi Jugoslaviji, se lahko usedemo in pogovarjamo, tako kot to počno ostale evropske države. Upoštevati moramo tudi, da sedaj v Evropi prevladuje tendenca tako političnega kot tudi gospodarskega združevanja. Leta 1992 se bodo meje med državami v Evropi odprle. Tako, kot že sedaj obstajajo med državami Beneluxa... Če bomo v Jugoslaviji ustvarili umetne meje, bomo imeli precej težav. Odvisni smo drug od drugega. Vključiti se moramo v Evropo in se povezati z mediteranskimi državami. To je očitno. S pogajanjem lahko rešimo naše probleme in tako pokažemo, da lahko kot Jugoslavlani premostimo naše različnosti s pogajanjem, spoštovanjem človekovih pravic, spoštovanjem različnih religij, različnih nacionalnih pripadnosti in z ohranitvijo jezikov. Zelo pomembno je, da to ohranimo. Imamo ogromno dediščino. Naš cilj ni uničenje drug drugega; naš cilj je, da se zberemo skupaj in se pogovorimo.

TRIBUNA: Kakšno pa je vaše mnenje o Kosovu? Je Kosovo del Srbije ali je to samostojna enota?

KARAĐORĐEVIĆ: O tem se lahko odločimo le demokratično. Trenutno je situacija na Kosovu vzplamtela zaradi čustev, ki pa ne morejo diktirati politike ne v prihodnosti in ne v sedanjosti. Očitno je, da je srbski vodja zlorabil položaj Kosova, da bi obdržal svojo moč, in zlorabil čustva ljudi, da bi to pozicijo ohranil. Opozarjam, da moramo biti zelo previdni in ne smemo odločati samo s srcem temveč tudi z glavo; izvesti moramo prave demokratične volitve in vsem moramo omogočiti enak dostop do medijev.

Politikom iz opozicije moramo omogočiti, da sporočijo svoje mnenje ostalemu ljudstvu. Potem se moramo dogovarjati in dogovoriti, kakšna bo prihodnost Kosova.

Ne smemo pozabiti Albanije. Albanci živijo v kameni dobi. Dežela je zelo zaostala in to vpliva na celoten južni predel naše države. Eksodus Albancev, ki živijo v zelo težkih razmerah in zaradi tega zapuščajo to tiransko državo, precej vpliva na še tako revno ekonomijo v južnem delu Jugoslavije. Ti ljudje iščejo zaposlitve, da lahko preživljajo svoje

družine, bežijo tudi zaradi verskega prepričanja, ker v Albaniji nimajo pravice do muslimanske religije. Zaradi tega je dolžnost evropske skupnosti in držav, kotso ZDA in Rusija, da pritisnejo na Albanijo za izvedbo demokratičnih reform. Verjamem, da bi to precej zmanjšalo probleme v južnem delu Jugoslavije, kajti če bi se albanska ekonomija postavila na trdne noge, bi to potegnilo nazaj velik del Albancev, ki živijo na območju Kosova. Četudi bi emigracija zajela le majhen procent Albancev, bi to znatno pomagalo krajevni kosovski ekonomiji. Ta ekonomija ni le del Jugoslavije, je tudi del Evrope, ker so nacionalne ekonomije vzajemno povezane. Ni vam treba drugega, kot da vzamete v roke časopise kot na primer Wall Street Journal ali Financial Times in v trenutku vam bo jasno, kako so narodi med seboj ekonomsko povezani. Naša dolžnost je, da imamo centralno vodeno politiko za celo Jugoslavijo, ki je del evropske skupnosti, skupaj z regionalnimi ekonomskimi politikami, ki naj skrbijo za razvoj posameznih regij. S komunističnim eksperimentom smo izgubili petinštirideset let, zato moramo ujeti ostalo Evropo. Precej moramo nadoknaditi. Če pogledamo samo naše ceste. Primerjamo jih lahko s cestami v Franciji ob koncu druge svetovne vojne in ugotovimo, da je to polomija.

TRIBUNA: Omenili ste pogajanja; kdo bo tisti, ki se bo pogajal na strani Kosova in kdo bo zastopal drugo stran?

KARADORĐEVIĆ: Formirajo se nove politične grupacije, pojavljali se bodo vedno novi in novi politični vodje, če bomo pustili, da se demokratični procesi odvijajo naprej. Podobno kot se je zgodilo v Sloveniji in na Hrvaškem, ko so politični vodje v procesu demokratizacije izplavali na površje. Vsem novopečenim politikom pa moramo ponuditi dovolj možnosti, da se pojavijo v medijih.

TRIBUNA: Torej mislite, da bi morali imeti ločene volitve na Kosovem in v Srbiji?

KARADORĐEVIĆ: To je v tem trenutku težko reči. Kako bi lahko to izvedli, ko vemo, da v tem trenutku na Kosovem ne vlada demokracija temveč orožje. Situacija je precej težka. Mogoče bi lahko rešitev našli tako, da bi najprej izvedli volitve v vseh ostalih republikah, govorim o Srbiji, Bosni, Makedoniji in Črni gori in bi potem lahko odločili o Kosovem in tako tudi tam izvedli volitve ter zagotovili ustrezen ekonomski program. To bi morda lahko bila rešitev, vendar se moramo o tem še pogovoriti. Vse, kar lahko rečem, je, da moramo ohraniti mirno kri, drugače bomo izgubili precej prijateljev.

TRIBUNA: V Jugoslaviji se precej govori o odcepitvi Slovenije. Kaj bi vi ukrenili v zvezi s tem, če bi bili v Jugoslaviji na oblasti?

KARADORĐEVIĆ: Najprej moram poudariti, da spoštujem vse narodnosti v Jugoslaviji; narodnosti, religije, običaje, jezike. Mislim, da so izjave o odcepitvi posledica neuskkljenosti v Jugoslaviji, da je prihodnost narodov v harmoniji in v spoštovanju drug drugega. Če pogledamo, kaj se trenutno dogaja v evropski skupnosti, vidimo, da se meje med državami odpravljajo. Če se bosta Slovenija in Hrvaška odločili za odcepitev, preden bodo demokratične volitve izvedene v ostalih republikah, in mislim, da to ni rešitev, bosta sprožili še več nacionalizma v delih Jugoslavije, kjer demokratičnih volitev še ni bilo. Za slovensko in hrvaško ekonomijo je težko gledati na prihodnost s te pozicije zaradi popolnega neravnovesja med republikami.

Tudi zvezna vlada ni bila izvoljena demokratično. Vsi ti ljudje so bili izbrani, da so bili izvoljeni. Izogibati se moramo vsem hitrim in iz rokava privlečenim referendumom. Referendum v Srbiji se je zaključil v petih ali šestih dneh. To je smešno. V demokratičnih državah

referendum spremljajo ustrezne kampanje in javne diskusije, šele potem ga izvajajo. Rekel bi, da referendumi odpadejo, dokler nimamo prave demokracije.

TRIBUNA: Kaj bi torej ukrenili vi kot jugoslovanski kralj, če bi se Slovenija res odcepila?

KARADORĐEVIĆ: Vsak narod lahko počne, kar si želi. Tak je tudi princip narodov v evropski skupnosti, vendar bi se morali ogniti umetnemu postavljanju meja. Skupaj smo živeli od leta 1918, skupaj smo preživljali dobre in hude čase in izgubili smo 45 let z eksperimenti, ki niso uspeli. Poznamo dežele kot na primer Belgija in Luxemburg, ki sta precej različni; poznamo primer Velike Britanije, ki združuje Anglijo, Škotsko... in med njimi so velike razlike, vendar vedo, da bi v primeru odcepitve doživeli veliko gospodarsko škodo, ki bi bila prava nočna mora. Seveda pa ima vsak narod pravico, da počne, kar hoče, če se za to odloči demokratično.

Šele nekaj mesecev je minilo, odkar smo imeli prve demokratične volitve; slišati moramo argumente za in proti in volitve moramo seveda izvesti tudi v drugih delih Jugoslavije.

TRIBUNA: In kako vi v tej luči vidite vlogo monarhije?

KARADORĐEVIĆ: Če pogledamo evropsko skupnost, izmed dvanajst članic jih ima šest monarhistično ureditev, Norveška in Švedska pa bosta, kot vse kaže, kmalu postali članici EGS. Mislim, da bi bila monarhija ustrezná rešitev tudi za naše probleme v Jugoslaviji. Znano je, da globoko spoštujem vse naše narodnosti in da sem se pripravljeno pogovarjati z vsemi v upanju, da bi tako vsa nasprotja rešil demokratično in naravno. Tu je torej prostor za mene in mojo družino, da opravimo svojo nalogo in to nalogo z veseljem pričakujem.

TRIBUNA: Kakšne spremembe bi uvedli, če bi postali jugoslovanski monarh?

KARADORĐEVIĆ: Imel sem srečo, da sem se rodil v Angliji, se šolal v Švici, Angliji in ZDA in delal v Evropi, Južni Ameriki in Združenih državah. Znan sem po tem, da imam popolnoma neobremenjen pogled na vse nacije in religije in če sem ugotovil, da je religija ogrožena, sem jo zagovarjal. Zaradi tega bi bil jaz in moji otroci, ki so bili vzgojeni v istem duhu, izvrstna rešitev za jugoslovanske probleme. Lahko svetujem politikom, lahko povežem politične skupine, ki sem jih že imel čast spoznati.

To sem že storil. Svetoval sem, naj določenih stvari ne počno, naj stvari znova premislijo ... To seveda ne bi smelo zaustaviti procesa demokratizacije; ljudje sami morajo odločiti, česa si želijo, kaj je pomembno.

TRIBUNA: Omenili ste, da ste svetovali jugoslovanskim politikom. Lahko konkretno navedete nekaj oseb?

KARADORĐEVIĆ: Pogovarjal sem se z mnogimi političnimi strankami, a smo šele na začetku. Z njimi se želim tesneje povezati. Pogovarjal sem se za dobrobit naše dežele, rad bi ljudi povezal med sabo. Teh principov se bom držal: izmenjevanje mnenj, pogajanja, demokratični procesi.

TRIBUNA: Glede vaše vrnitve v Jugoslavijo - je to vaša volja, vaša želja ali je to dolžnost, ki vam jo nalaga prestolonasledstvo?

KARADORĐEVIĆ: To je velika naloga. Španski kralj Carlos je bil v podobni situaciji nedolgo tega. Vidimo lahko, koliko je pripomogel k razcvetu Španije, ki je sedaj tehnološko razvita država, članica evropske skupnosti in kar je najpomembnejše, demokratična država.

Zahvaljujoč njemu sem se naučil precej o politiki. Bil sem njegov gost, srečal sem tudi člana opozicije in naučil sem se, kako stvari tečejo. Moja želja je, da bi se vrnil in služil svoji deželi po svojih najboljših močeh. Imel sem neobičajno priložnost, da sem delal v različnih državah in na različnih kontinentih, pridobil sem še veliko prijateljev in zavedam se, da bi lahko bil tako kot ostali člani moje družine jugoslovanski ambasador in bi tako pridobil te ljudi, da bi investirali v Jugoslavijo; potrebujemo investicije, potrebujemo tehnologijo, potrebujemo "knowhow", moramo sodelovati z ostalo Evropo, tega pa ne moremo početi sami. Potrebujemo nekoga, ki pozna mentaliteto biznisa, tržne ekonomije. Monarh ima veliko dela in veliko dolžnosti, ko dela za svojo deželo. Veselim se tega, veselim se, da bi Bosna in Srbija in nerazvita področja dobila investicije.

TRIBUNA: V kakšnih odnosih pa ste z ostalimi kraljevimi družinami? S katerimi kraljevskimi družinami vzdržujete stike?

KARADORĐEVIĆ: Povezan sem z večino kraljevskih družin, s katerimi se občasno srečujemo: z angleško kraljevo družino, dansko kraljevo družino, s špansko, kot sem že omenil, z belgijsko in nizozemsko kraljevo družino, s švedsko kraljevo družino, ki jo bom

kmalu obiskal, in vse te družine si želijo demokratizacije v Jugoslaviji.

TRIBUNA: Zadnje čase se precej govori o revitalizaciji habsburške monarhije. Kaj mislite o tem?

KARADORĐEVIĆ: Od nekdaj so obstajali interesi po obnovitvi monarhije v Avstriji in če pogledate zgodovino, je bilo habsburško ime vedno tesno povezano z avstrijsko zgodovino. Po mojem mnenju se doktor Otto Habsburg, ki je bil član evropskega parlamenta, ne poteguje za mesto monarha Avstrije in kolikor mi je znano, je odklonil mesto predsednika Madžarske.

TRIBUNA: Če pogledamo zgodovino, pogodbe, kot je na primer pogodba Tito-Šubašić, so originali spravljani pri vas?

KARADORĐEVIĆ: Imamo le kopije vsebin teh pogodb in dogovorov, originalnih dokumentov pa ne. Rad bi jih poiskal. Arhivi mojega očeta so skrivnostno izginili po njegovi smrti leta 1970 in obstaja sum, da so bili prenešeni v Jugoslavijo, a tega ne morem dokazati. Bilo bi dobro izvedeti, kje se nahajajo, saj so te listine del naše zgodovine in bi se iz njih lahko marsičesa naučili. Morali bi jih postaviti v knjižnico, da bi jih lahko preštudirali in bi se lahko študenti iz njih česa naučili. Če mi kdo lahko sporoči, kje so, jih bom poiskal in jih poslal v Jugoslavijo.

TRIBUNA: V šoli so nas učili tudi o zakladu kralja Petra. Bajni zaklad, ki bi lahko rešil vse ekonomske probleme Jugoslavije, je menda spravljen na tajnem bančnem računu v Švici.

KARADORĐEVIĆ: Če bi ta zaklad obstajal, bi bil najbolj srečen jaz. Moj oče je zapustil Jugoslavijo v naglici leta 1941 in takrat je bil zelo mlad. Kot mladega fanta ga finance niso preveč zanimale. Bilo je nekaj denarja, ki so ga potrebovali za stroške vlade. Ta se je najprej preselila na bližnji vzhod in od tam v London, kjer so potrošili večino tega denarja, tako da ga je po vojni komaj kaj ostalo. Bilo je že precej pustolovcev, ki so ta zaklad iskali in zanimivo, zmeraj, ko je prišlo do škandala, v katerem so bili vpleteni jugoslovanski predstavniki, se je vedno znova pojavila storija o skrivnem bančnem računu kralja Alexandra. Res je, da švicarski zakoni omogočajo takšno bančno poslovanje in da bi tak račun obstajal, vendar ga po mojem mnenju ni. Bil pa bi zelo srečen, če bi me kdo lahko prepričal v nasprotno. Potem mi namreč ne bi bilo več potrebno delati.

TRIBUNA: V Jugoslaviji vemo le to, da ste poslovnež. Ali lahko poveste, s čim se ukvarjate, in navsezadnje tudi, kako bogati ste?

KARADORĐEVIĆ: Kot normalen poslovnež imam svojo lastno hišo, vzdržujem svojo družino, potujem, delam na različnih področjih, svetujem raznim podjetjem, bankam, sestavljam pogodbe in podobno, ukvarjam se tudi z nafto in naftnimi rafinerijami, toda nimam bogastva. Naša družina živi udobno, moji otroci obiskujejo privatne šole, ki niso poceni, ker verjamem, da jim bodo nudile primerno izobrazbo. A vendar moramo priznati, da nismo milijonarji. Živimo udobno in ponosen sem na to.

TRIBUNA: Ste kot poslovnež že uspeli skleniti posel z Jugoslavijo?

KARADORĐEVIĆ: Z Jugoslavijo? Ne, a moja želja je, da bi to storil. Trenutno nimam stikov z jugoslovansko industrijo, čeprav si tega želim.

TRIBUNA: Vam je vaš naslov kralja že kdaj pomagal pri sklepanju poslov?

KARADORĐEVIĆ: Včasih da, včasih ne. Zgodi se, da ljudje spoštujejo naslove, a vendar je individuum tisti, ki šteje. Četudi titula odpre vrata, moram kot oseba vseeno nekaj predstavljati in se ne le smejeti ljudem, ki so me zaradi mojega naslova sprejeli. Zanimivo je bilo, ko sem pričel delati v Združenih državah. Poznali so me le kot gospoda Karadorđevića. Sam sem si služil za svoje življenje, po nekaj tisoč dolarjev na leto. Življenje sem spoznal tudi s težke plati in srečen sem, da je bilo tako. Ko pa so ljudje naenkrat spoznali, kdo sem, so bili precej prestrašeni. Vsi so si želeli pogovarjati se z mano in z menoj sklepati posle. To je bilo zanimivo življenje. Nekega dne bom kaj napisal o tem.

TRIBUNA: Slišali smo tudi zgodbo o vašem rojstvu. Rojeni ste bili na jugoslovanskem ozemlju.

KARADORĐEVIĆ: To je precej zapletena zgodba. Rojen sem bil tukaj, v Londonu, na jugoslovanskem teritoriju, v hotelu, kjer so živeli moji starši, ker v ambasadi ni bilo prostora. Jugoslovanski zakon je določal, da mora biti prestolonaslednik rojen na jugoslovanskem ozemlju, zato je angleška vlada v času mojega rojstva tisti kraj proglasila za jugoslovansko ozemlje in tako sem bil, gledano iz praktične plati, rojen v Jugoslaviji.

TRIBUNA: Ste torej jugoslovanski ali britanski državljani?

KARADORĐEVIĆ: Ob koncu vojne sem bil jugoslovanski državljani, ker je imel moj oče pravico izdajati potne listine. Po koncu druge svetovne vojne se je situacija v Jugoslaviji precej spremenila. Kot vemo, je Titova vlada nelegalno prevzela oblast v državi in nam že leta 1947 odvzela vse naše pravice. A vseeno je imel moj oče nekaj ambasad - ena je bila v Madridu - ki so imele pravico izdajati potne listine. To je trajalo kar nekaj časa, vse dokler ni ambasador v pozni starosti umrl in ni bilo nikogar drugega, ki bi ga nadomestil, tako da je moj oče potem lahko izdajal potne listine. Potovanje s temi potnimi listi pa je bilo precej težko, saj sem moral zmeraj zaprositi za vizo. Še vedno jih imam spravljene. V njih lahko vidite na stotine žigov. Tudi po smrti mojega očeta 1970. leta sem moral imeti potni list. Moj prijatelj odvetnik je odkril, da imam pravico dobiti angleški potni list. Ta vsebuje tudi mojo polno titulo: H.R.H. Crown Prince Alexander of Yugoslavia Alexander Karadorđević. Tako sedaj ne potrebujem nobene vize, kar je pravzaprav dobro. A vendar to smatram le za začasno rešitev.

TRIBUNA: Če bi vas kdo vprašal po narodnosti, kaj bi mu odgovorili?

KARADORĐEVIĆ: Sem jugoslovanske narodnosti.

TRIBUNA: Vas smem vprašati, koliko vas mesečno stane to, da ste princ?

KARADORĐEVIĆ: Nič. To je nasledstvo, dolžnost. So dobri in slabi principi, prav tako kot so dobri in slabi ljudje. Vsi smo le ljudje in imamo svoje napake. Moje načelo je biti princ, ki dela in zasluži za svoje življenje, in preživljati svojo družino.

Bojan Korenini
Tomaž Drozg

Če so do petka, ko je peščica vojaških policistov izvedla akcijo »slovenski štab TO«, še obstajala ugibanja o tem, kdo so tako imenovani scenaristi »oživiljanja Jugoslavije«, potem so danes ta odvečna. Beograjski »vojaški vrh«, čigar jedro tvori naveza Kadrijević-Mirković-Mamula-Daljević, se je podpisal tudi pod skladbo Operetni puč.

Prepričljivost, s katero sta ministra Janša in Bavčar nastopila na tiskovni konferenci dva dni pred vojaško akcijo, ko sta samozavestno dokazovala, da je »slovenska vojska« kvalitativno in kvantitativno usposobljena, je pri beograjskih dopisnicah porajala nasmešek. Številke pa sta ministra genteliansko zamolčala.

Prav tako molči, toda bolj trmasto, general Kadrijević, ki se neposrednemu soočenju z ministrom Janšo vztrajno izogiba. Verjetno se zaveda, da bi s

ARMADA,

AD ARMA!

pristajanjem na neposredne pogovore s slovenskimi ministri storil to, v kar ga Marković še ni prepričal: dokončno bi legitimiziral slovenska prizadevanja za osamosvojitvev na vojaškem področju. Legitimiziral pa jih je de facto že z nerodnim pučem, kar je nenazadnje pokazal tudi Janšin zadovoljni nasmeš.

Slovenija ima trenutno boljšo pogajalsko pozicijo, ki si jo je pridobila z doslednim pozivanjem Kadrijevića na pogovore. Ta pa se drži kot užaljeni generalček, ki s svojim bivšim (morda tudi sedanjim) sovragom ne želi sestiti za isto mizo. Pogovori so nesmiselni vse dokler »vojaški vrh« instrumentalizira »slovenske« generale v politične namene. Ko bo armada dojela, da se je federalizirano »bratstvo i jedinstvo« dokončno sesulo, bo zanj prepozno.

Branko Čakarmiš

TO na udaru

Politično ozadje odvzemanja slovenskega orožja nekoč in danes

Fotodokumentacija Dela

Spletkarilo se je huje kot v srednjem veku. Nasploh so bila tla neobičajno ugodna za spletke. Tema se je zgrnila na nas in vse je kazalo, da smo se ponovno vrnili v čas srednjega veka. Poleg enega sonca, Tita, ki je sicer svetilo močno, vendar v prazno, so se oblikovali različni centri moči, posplošeno pa lahko njihove akterje delimo na liberalce in dogmatike. Med prve so uvrščali Rankovića, vojaški vrh z generalom Gošnjakom na čelu in obveščevalne službe - vojaško je vodil general Mišković.

Liberalni politiki, pravzaprav to niso bili v celotnem pomenu besede, so le nasprotovali restavraciji stalinizma, medtem ko jih je večina pristajala na obstoječe stanje - status quo. Po Brionskem plenumu pa je kmalu postalo jasno, da je bila zmaga liberalcev le začasna, oziroma da so politiko v roke prevzeli ideologi počasnih korakov (Kardelj). Generala Gošnjak in Mišković sta ostala, navidezno sta celo pripomogla k padcu Rankovića, a sta kasneje skupaj s Kardeljem in ostalimi igrala pomembno vlogo pri dušitvi prebujanja jugoslovanskih narodov. Do leta 1974 so bili s političnega prizorišča odstranjeni: na Hrvaškem Mika Tripalo in Savka Dapčević, v Srbiji Marko Nikezić in Latinka Perović, v BiH Avdo Huma, v Makedoniji Krste Crvenkovski, v Vojvodini Mirko Tepavac in v Sloveniji takratni predsednik republiške vlade Stane Kavčič, predsednik sindikata Tone Kropušek in predsednik Gospodarske zbornice Slovenije Leopold Krese. Če si ogleđamo takratne razmere v Sloveniji, kljub povsem drugačnim mnenjem zveznih obveščevalnih služb, pravega nacionalizma ni bilo. Tako v aferi Orožje kot v Cestni aferi vpletene slovenske politike v njihovem delu ni vodil nacionalizem, temveč, kot se je kasneje izkazalo, trenutni navdihi povsem praktične narave, ki pa, to moram poudariti, žal niso imeli globljega pomena. Preteči je moralo skorajda dvajset let, da smo se rešili uničevalske generacije, na čelu s Francetom Popitom-Joklom, in ponovno zadihali kot narod.

Ker pa nam armada z zaplenbo orožja Teritorialne obrambe še naprej onesnažuje zrak, nas asociativni paralelizem pripelje do zelo malo znane in danes nekoliko mistificirane oziroma neupravičeno glorificirane afere Orožje. Da bi pojasnili drugoten pomen slovenstva v njej, se moramo vrniti v nemirno leto 1968.

Omejena suverenost

Brežnjeva doktrina omejene suverenosti je pripeljala do združenega vpada sil Varšavskega pakta v Dubčovo Češkoslovaško. To dejanje je povsem spremenilo našo obrambno taktiko, saj so bile dotlej enote jugoslovanske armade po večini razmeščene za obrambo severozahodnih in južne meje; nevarnost z vzhoda je bila minimalizirana. Ko so v jugoslovanskem partijskem vrhu spoznali, kakšna vse je lahko bratska pomoč, smo se morali zavarovati tudi pred

presenečenji iz socialističnih držav, za novo formacijsko razporeditev pa je po takratnem mnenju primanjkovalo vojaštva. Tito je z generali oblikoval koncept obrambe, ki so mu popularno rekli jež. Vsaka Krajevna skupnost, tovarna naj bi se v primeru okupacije obnašala kot jež, za to pa je bilo potrebno tudi orožje. Najprej je bil oblikovan

RŠSLO (Republiški štab za splošni ljudski odpor), v katerem so bili najsposobnejši slovenski partizanski oficirji. Partizanske enote, ki so bile prej pod poveljstvom generalštaba armade, so se osamosvojile, oziroma so kot enote Teritorialne obrambe prišle pod poveljstvo RŠSLO. To je dobilo na razpolago tudi določene količine orožja, ki pa je bilo za diverzantski koncept SLO-ja skorajda povsem neuporabno. Iz vojaških skladišč so namreč pripeljali med vojno zaplenjeno orožje, ki je bilo več ali manj trofejno. Mitraljezi so bili še celo iz časa Avstroogrske, tipa Schwarzlose, ki si jih vrtel kakor starinsko filmsko kamero, med streljanjem pa moral še hladiti z vodo. Po besedah takratnega komisarja v RŠSLO Alberta Jakopiča-Kajtimira ostalega lahkega pehotnega orožja niso dobili, ostali pa so tudi brez osnovnih pripomočkov za orientacijo. Kljub nenehnim prošnjam Generalštabu in celo po osebnih pogovorih s Titom, se klavrno stanje ni spremenilo. Vzroka sta bila verjetno dva: jugoslovanska vojaška industrija s svojimi zmogljivostmi ni mogla zadostiti niti potrebam redne vojske, že takrat pa se je predvsem v vojaških vrhovih pojavilo nezaupanje do novo nastalih republiških formacij, ki so marsikoga spominjale na republiške armade. Tudi takratna Jugoslavija je namreč na svoji notranje-politični sceni vodila politiko omejene suverenosti, ko sicer narodi niso bili več plemena, a so bili bratski, kar je v praksi pomenilo podobno.

Paris connection

Orožja je primanjkovalo predvsem tudi zato, ker so ga po ukazu RŠSLO veliko razdelili po terenu, in sicer civilistom. Danes, ko vsakodnevno prebiramo o tihotapljenju orožja preko Šentilja in drugih mejnih prehodov, zveni to

1. Bojan Polak-Stjenka, ki je postal v letu 1988 predsednik slovenske borčevske organizacije, je bil rojen 1. 1919 v Ormožu. Med NOB je bil komandant Notranjskega in Krimskega odreda, grupe odredov, Šerčerjeve brigade, načelnik operativnega oddelka pri GŠ NOV in POS, komandant divizije VDV in 2. divizije Knoja. Do leta 1955 je služboval v armadi, danes pa ima čin generala. Nato je bil do leta 1964 član republiške vlade. Med leti 1964-68 je bil veleposlanik v nekdanji NDR, nato pa do leta 1973 poveljnik RŠSLO (takraten naziv za TO Slovenije). Še leta 1988 je bil član CK ZKS in član zvezne konference SZDL, pet let prej pa tudi predsednik zveznega odbora ZZB NOV Jugoslavije.

neobičajno oziroma povsem blazno. Toda strah pred zunanjo agresijo je premagal vse pomisleke in tako je ideja o oboroženem ljudstvu zaživela v praksi. V mestih so orožje dobili delovni kolektivi, na vasi so ga delili po hišah. To so bile puške s po 50 do 60 naboji vred, selekcija

pa je bila, tudi s političnega stališča, neizogibna.

Tako se je v letu 1969 dokončno izoblikovala ideja, da bo potrebno določeno orožje uvoziti, o nameri pa so bili obveščeni vsi pristojni organi. Tudi takratni zvezni sekretar za ljudsko obrambo general Nikola Ljubičić je dal privoljenje in poslal svojega predstavnika v Ljubljano, da se kot član komisije RŠSLO, ki jo je vodil general Tone Marinček, udeleži že poprej dogovorjenega srečanja s skrivnostnim gospodom Bajerjem v Parizu. Bajer je bil zasebni trgovec z orožjem, JLA pa ga je prijem že prej naročala. Menda je bil židovskega porekla in nekdanji državljani Jugoslavije. RŠSLO-ju naj bi ga priporočili prav v sekretariatu za ljudsko obrambo, komisijo pa je v Parizu najprej sprejel jugoslovanski vojaški ataše. Kasnejše obtožbe slovenske »separatistične« politike, ki so prihajale prav iz vrst vojske, so bile torej povsem neutemeljene oziroma tendenciozne, saj so bili vsi vojaški organi o tem obveščeni, pa tudi pri nakupu so aktivno sodelovali.

Prva pošiljka orožja naj bi prišla v Slovenijo šele eno leto po pogovorih v Parizu; ti naj bi bili 8. septembra 1969. Kupili naj bi okrog tristo ameriških brzostrelk Ingram M-11, ki so bile takrat najmanjše in naj sodobnejše orožje na svetu, primerno za diverzantske akcije. Nakup, ki je potekal v etapah, naj bi obsegal tudi sredstva za zvezo in opremo za orientacijo, medtem ko do nakupa minometov oziroma ostalega protioklepne orožja sploh ni prišlo. Armada, ki je hotela tako orožje obdržati predvsem zase, je postala nekako ljubosumna, saj je neka druga formacija posedovala sodobnejšo oborožitev. Pod označbo nacionalizma, ki ga seveda ni bilo, je RŠSLO moral leta 1972 prekiniti uvoz, ki je šel, kakor še danes

poteka vsa nabava, preko Vojaškega servisa generalštaba v Beogradu.

Obvezno žrtveno jagnje

Razmere v svetu in v državi so se v tem času zelo spremenile. Pritisk z vzhoda je popustil, čeprav je Brežnjev Tita še naprej vztrajno vabil, da se vrnemo v socialistični lager. Paranojo pred tujo intervencijo je zamenjala paranoja pred republiškimi nacionalizmi, čeprav takratni slovenski vrh še ni bil sposoben razmišljati o večji slovenski samostojnosti. Omejeval se je le na pozive zveznim organom po večji gospodarski enakopravnosti. Lov na čarovnice v celotni državi je moral obroditi sadove tudi v Sloveniji, saj bi bilo kar nemogoče, da je edino ona imuna na nacionalizem. Žrtveno jagnje je postal tako Stane Kavčič, ki so ga odstranili s političnega prizorišča oktobra 1972. Celotno kampanjo proti njemu je s privolitvijo Kardelja vodil Jokl, železna garda pa si je tako želela zavarovati hrbet. Afera Orožje, ki javnosti ni bila znana, je kar za celo leto utonila v pozabo, na površje pa je spet prišla le zato, ker Kavčiču v celem letu 1973 kljub nenehnim preverjanjem vseh dostopnih osebnih podatkov, bančnih računov in zasledovanja niso uspeli najti ničesar, kar bi ga v očeh javnosti (postal je priljubljenejši od samega Kardelja) diskreditiralo.

Miselnost, da lahko to opravi javni sodni proces, namreč švednoniizginila. Edina možnost za preganjanje se je pojavila, ko so pregledali račune Ljubljanske banke; eden izmed njih je bil namenjen nakupu orožja v tujini. Podjetja, ki so poslovala s tujino, so namreč s privolitvijo republiške vlade, na čelu katere je bil Kavčič, del svojih deviznih provizij nakazovala na ta račun. Iz naftalina so spet potegnili afero Orožjeternasedežu centralnega komiteja zasliševali direktorja Ljubljanske banke, Nika Kavčiča in nekater direktorje podjetij. Zaslišana sta bila tudi najvišja predstavnik RŠSLO: Bojan Polak-Stjenka, komandant, in Albert Jakopič-Kajtimir, komisar, ter nato v novembru leta 1973 tudi razrešena svojih dolžnosti. Od Kavčičeve odstranitve je poteklo kar celo leto, slednja pa sta bila le naključni žrtvi kovanja po njegovih »naglavnih« grehih. Ustanovljena je bila tudi tričlanska komisija, ki jo je vodil nekdanji major OZNE Stane Markič, sodelovala pa sta še Igor Uršič in tedanji

notranji minister Marjan Orožen. Ker je Albert Jakopič proti njenemu delu pisno protestiral, si je s tem dokončno zaprl pot do napredovanja v ostalih političnih organih, razen v nepomembnih, kot sta bila SZDL in ZZB. Tudi Polaku se ni godilo nič bolje, le da je še kasneje ostal član CK ZKS. Albert Jakopič, ki zaradi bolezni in verjetno nekaterih osebnih razlogov z nami ni želel govoriti o tej aferi - v zaroti proti Kavčiču ne on ne Polak nista hotela sodelovati - je moral tako dvakrat predčasno zapustiti svoje delovno mesto. Zanimivo bi ga bilo vprašati, kaj si misli o Joklu, ki je obkrat sodeloval pri njegovem strmoglavljenju: najprej ga je po dveh letih (1966-1968) sam zamenjal na položaju predsednika CK ZKS, nato pa mu podstavil nogo še v aferi Orožje.

Ti notranje-slovenski obračuni niso prišli prav samo slovenskim dogmatikom temveč tudi KOS-u (Kontra-obveščevalna služba pri armadi). Generalpolkovnik Ivan Mišković, ki je vodil med drugim tudi eno od preiskovalnih komisij proti

2. Albert Jakopič-Kajtimir se je rodil l. 1914. Je nosilec partizanske spomenice in je med vojno opravljal mnoge odgovorne funkcije ter bil tudi komandant Gregorčičeve brigade. Po osvoboditvi je bil direktor glavne uprave za trgovino in preskrbo LRS, predsednik sveta za blagovni promet, predsednik odbora SZDL Slovenije, organizacijski sekretar in nato sekretar CK ZKS ter član CK ZKJ, v letih 1966-68 pa predsednik CK ZKS. Do leta 1973 je bil komisar v RŠSLO. Kasneje je opravljal politično delo le še v predsedstvu RK SZDL in ZZB

Rankoviću in bil nagrajen s položajem posebnega Titovega svetovalca za vprašanja varstva ustavne ureditve, je kot poveljnik KOS-a vodil tudi obveščevalni nadzor nad Hrvaško in Slovenijo. Tako je poskušal čimbolje izkoristiti afero Orožje proti še vedno preliberalnemu slovenskemu vodstvu, posledica tega pa je bila obveščevalna akcija Vrh in v sklopu tega tudi domnevno nastanek Zelene knjige. Slovenska SDV (Služba državne varnosti) o tej novi spletki do konca leta 1973 ni vedela ničesar; enako naj bi bila nepoučen o aferi Orožje. Slovenski politiki pa so se proti, žal, neresničnim obtožbam (slovensko politično vodstvo takrat ni težilo k separatizmu oziroma k oblikovanju republiške armade, konceptjski spori med RŠSLO in GŠ JLA pa so bili zanemarljivi, pravzaprav jih sploh ni bilo) branili tako, da so slovenski SDV naročili, naj še dalje koplje po aferi Orožje in kasneje proglasi za krivega že vnaprej znanega dežurnega krivca - Staneta Kavčiča. Mišković, ki naj bi Zeleno knjigo naročil že v začetku leta

1973, je moral še pred njenim izidom (v januarju 1974) neslavno oditi. Poleti 1973 je sam dal odpoved, pri njegovi odstranitvi pa naj bi marljivo sodelovala slovenska politika s podaljšano roko v Kardelju. Od obtožb iz Zelene knjige (prevedena v nemščino je dajala videz vpletenosti tujih obveščevalnih služb) je verjetno držala le tista, da imajo nekateri slovenski politiki svoje bančne račune v tujini.

Epilog izdajstva

Nekateri govore, da je bilo žrtvovanje Kavčiča, Polaka, Jakopiča in drugih nujno dejanje, ki je rešilo ostali del slovenskega vodstva. V resnici pa je šlo za tipičen frakcionaški boj, v katerega je bila po naključju privlečena afero Orožje, ker pač drugih »grehov« niso našli. Notranje-slovenski razkol je izkoristila armada. Afera Orožje je postala tudi njeno orodje in Joklov fanatizem je skorajda pripeljal do povratnega učinka - ni veliko manjkalo pa bi »odletel« tudi Kardelj. Če bi se na kakršen koli način dokazalo, da je bil izključni namen

oboroževanja enot SLO (kasnejših TO) oblikovanje republiške armade, kar je še dvajset let kasneje po besedah Veljka Kadjevića nedopustno, bi se dalo tudi brez problema dokazati, da so za vse dejavnosti vedeli, niso pa jih preprečili, tudi Popit (takrat šef slovenske partije, ki je bila absolutni gospodar Slovenije),

Dolanc, Kraigherinnenazadnje tudi Kardelj.

V slovenski javnosti se danes zaplemba orožja slovenske TO velikokrat enači z afero Orožje. Skupnega imata le to, da je bila obkrat vpletena armada, ki torej v prilagajanju družbenim spremembam zaostaja najmanj za dvajset let. Obkrat so na sceno stopili tudi kolaboracionisti: leta 1972 takratno slovensko partijsko vodstvo, letos general podpolkovnik Hočevar in del njegovega štaba. Razlika pa je v tem, da se šele sedaj slovensko politično vodstvo zaveda odgovornosti do svojega naroda. V tem kontekstu je prišlo do spoznanja, da je za pot v trajno suverenost, glede na jugoslovanske razmere, potrebna republiška armada, čeprav bi tudi sam najraje videl Slovenijo kot demilitarizirano cono.

Gregor Preac

RAZGALJENCI Z EPOLETAMI

Ne samo pieteta do barv slači generale

Če ste se že seznanili s Trstenjakovo knjigo *Človek in barve*, potem veste, da so tople barve v svojem bistvu izzivalne, medtem ko nas s svojo hladno distanco najbolj pomirjata blede zelena in nežna modra barva. Tudi za olivno zeleno je še pred leti veljalo podobno, danes pa nas vse preveč spominja na žalitve, ki nam jih redno servira armada, zabeljene z balkanskim primitivizmom in militarizmom.

O benem se lahko tudi zahvalimo za izgubo slovenske Koroške, slike avstrijskih brambovcev, ki so na moč podobni Hitlerjevemu akterjem kristalnih noči, pa nas neprijetno zbodejo, da je bilo izgubljenih 70 let narodove zgodovine. Kljub temu neumni -slepi nekega dne le spregledajo z ostalimi čuti - še naprej iščejo nove in nove kombinacije, da nas namestijo v novo naročje, seveda brez nastavljenih prsi s hranljivo tekočino. (Če bi bil Kafkin Gregor Samsa Slovenec, bi se moral takrat hemafroditsko preleviti v ogromne prsi, da ga kot že ničkoliko naših prednikov izpijejo, izsušijo krvsesi, mlekožeri, ki se slavijo kot osvoboditelji. General Smiljanić zamenja generala Maistra, slovenske vojake in oficirje počasi a vztrajno demobilizirajo, prihajajo srbski osvojitelji, in morda nam sploh nikoli ne bo znano, kakšna je cena osvobajanja, ki si ga tako ali drugače prilastijo drugi - tujci.)

Za prezir do olivne barve seveda ni kriva ne njena valovna dolžnina ne olive, ki jih je pametneje poiskati onstran meje, kerje pri nas neko drugo sonce brezpogojno zamenjalo tisto - mediteransko. Ko je eno svetilo z lažnim bliščem, je drugo sijalo zaman, v prazno. Nobeno sonce ne bi moglo vdahniti v olivnost toplote, kajti zadah smrti se vleče za njo. Če bi Lorca svojo usodo poznal pred zazrtjem v zevajočo puškino cev, ki ni bila prazna, kakor niso bile prazne olivnate vreče za njimi, bi svojo ZELENO, ki jo je ljubil ZELENO, omejil, morda pa dodal le preprosto: Sovražim olivno zeleno.

Morda pa je prezrl cevi in videl svojo ljubezen. In tu počasi pridemo do spoznanja, da ne sovražimo barv, temveč morda le njihove personifikacije.

Vse je šlo predaleč, kakor gre sčasoma vsako sovraštvo, do popolne zaslepljenosti, ko niti modni kroj ni več pomemben. Pa vendar se pogledi na dekletu z olivnim krilom ne ustavljajo zaradi olivnosti krila, temveč so vzrok morda njene noge. Ko sem omenil kroj, sem pomislil le na vojake - prostake, ki so jih več ali manj nasilno odtrgali od doma in vtaknili v enotne vreče. Zaslepljenost nastopi takrat, ko te reveže, konec koncev sem moral tudi sam nenamerno nekoč vzbujati odpor s svojo opravo, ne gledaš več v oči, ko postanejo obrazi nepomembni. Če se ti gabijo Hočevar, Tominc in Kolšek, če je morda vrednih prezira še ostalih deset aktivnih generalov, ki so morda nekoč bili Slovenci, njihovih grehov ne moremo porazdeljevati na vojake-prostake, torej ne smemo deliti besa. Gljč kroje in obraze, o kamenjanju pa najbolje govori Sveto pismo. Hladen prezir je učinkovitejši!

Nekaj zadnjih stavkov je subjektivnih. Izdajalec si, če izdaš lastne ideale; če služiš ljudstvu, pa takrat, ko izdaš njihove ideale. Je Jugoslovanska ljudska armada ljudska? Jo vodijo ljudje(?!), kaj vodi njih? "Za ideale ginu budale!" Napačni ideali ubijajo ljudi. Če bi omenjeno triperesno deteljico sumljive barve oblekli v oranžne hlače, živordečo suktnjo z modrimi gumbi in jim na glavo poveznili vijolično čepico, ne bi nič pomagalo. Prezir bi ostal, čeprav

bi jih uspešno barvno kamuflirali. Še en dokaz več, da ne sovražimo olivne barve same po sebi oziroma da je sploh ne sovražimo. Sovražili ne bi verjetno niti v olivno zeleno odeto slamo na poljih. Potem bi se šele ptice hihitavo spraševale: Kdo se boji generalov? ... Kamuflirati bi morali torej le obraze!

Za dobre politike velja, da morejo vedeti, kdaj je pametneje molčati. Za dobre generale pa, da se ob tuji premoči pravočasno urejeno umaknejo. V pokoj! Nekateri pa kar v beg, čez drn in strn - v Zagreb. Vsi pa bi se radi proslavili. Napoleonu, ki je zapustil svoji armadi v Egiptu in na ruskih ravninah, je uspelo. Generala Hočevarja je zapustila armada, pa tudi razum, morda pa bo le z velikimi črkami zapisan v zgodovino - kot izdajalec. Čez sto let bo živel leše v romanu Sam proti narodu.

Če te uspejo v osmih letih iz Slovenca prevzgojiti v Jugoslovana, tako da se ob izbirah vedno odločiš za Jugoslovana, potem je zelo vprašljivo, ali si iz dobrega testa. Nas branijo torej slabokrvneži, ki potem pri polnokrvnežih nehote vzbujajo odpor do olivno zelene barve. Krivica barvi, vsaj dokler bomo brez svoje vojske.

Kot modni kreator bi oficirje JLA oblekel v prozorne vreče, pa ne zaradi kakšnega drugega nagnjenja, temveč le zaradi pietete do barv. Ali pa bi si kar sposodil Andersenovo pravljico Cesarjeva oblačila. Ko so pa v tej deželi tako vsi dovzetni za farbanje!

Gregor Preac

Dragiša Marojevič:

» SLOVENCIM SO Z NAMI «

Dragiša Marojevič, vodja Stranke za enakopravnost občanov, je vsaj na videz pravi Črnogorec. Njogoševi brki, pregovorna zgovornost nekdanjega uspešnega pesnika, ki je leta 1972 sodeloval celo na Struških večerih poezije, in prepričanost v lastni prav ne glede na morebitne protiargumente so lastnosti, ki jih Marojevičev sogovornik najprej opazi. Toda slovenskemu Črnogorcu manjka tisto, kar je veliki Marko Miljanov imenoval z neprevedljivo besedo »čojstvo«. Če je junaštvo sposobnost, da se človek brani pred drugimi, je čojstvo pripravljenost braniti druge pred sabo, pravi Miljanov.

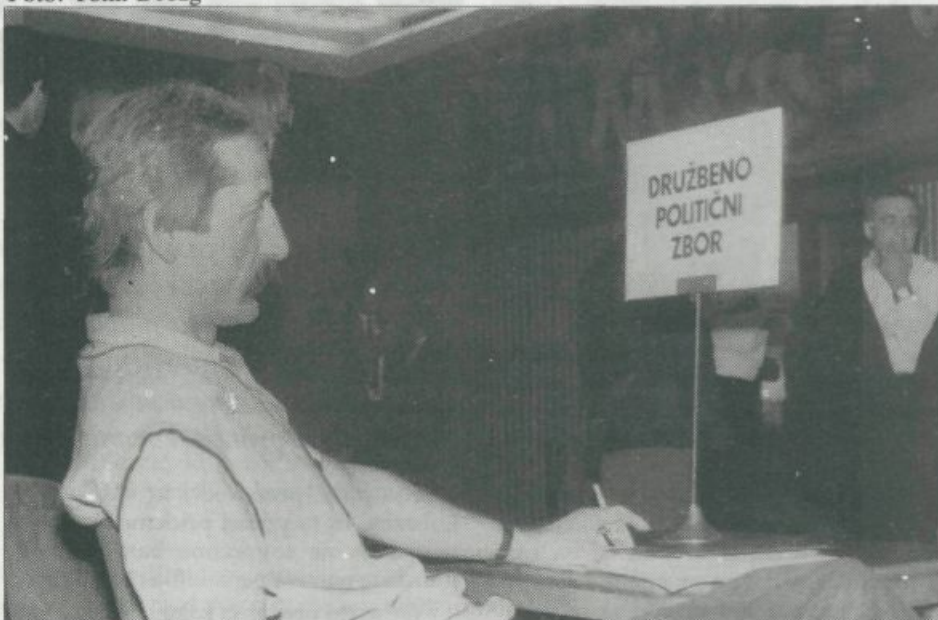
Marojevič je odločen: »Če mi bodo preprečili, da se izrečem za Črnogorca, se bom opredelil za Italijana. Konec koncev je dala Črna gora Italiji kraljico. Ne pristajam pa na vlogo državljana drugega reda v bodoči slovenski državi. Nisem kriv, če sta me Tito in Kardelj preslepila in sem menil, da sem s prihodom v Slovenijo prišel v del Jugoslavije, ter si tukaj ustvaril dom in družino. Ne mislim se odreči boju za neodtujljive pravice, še posebej, ker vem, da nas podpira tudi veliko Slovencev. Še enkrat ponavljam - za položaj, v katerem smo se znašli, ne obtožujemo slovenskega naroda, pač pa slovensko oblast. Lahko celo izdam majhno skrivnost, da v postojnski sekciji naše stranke Slovenci predstavljajo 70 odstotni delež. Ni še čas, da bi ti ljudje stopili v ospredje, toda prepričan sem, da se bo to prej ali slej zgodilo, če ne prej, ob obisku »helsinske delegacije«, ki smo jo že povabili v Slovenijo.«

Marojevič s prostodušnostjo govori o grozljivih pismih, anonimnih klicih, razbitem oknu njegovega stanovanja na Poklukarjevi 6, hkrati pa je iz njegovih besed moč razbrati izredno dobro informiranost o naslednjih korakih slovenske oblasti in policije. Morda gospod Marojevič res ni izdajalec ali celo Bavčarjev plačanec, kot mu nekateri očitajo, toda dejstvo je, da je Zveza za enakopravnost občanov zelo blizu relevantnemu viru informacij. Se bo slovenska oblast ob tem zamislila ali pa je to morda le del dobro zrežirane igre, v kateri so si peklenščiki in angeli sporazumno razdelili vloge?

TRIBUNA: Delujete v Sloveniji, toda tudi vi se v zadnjem času niste hoteli izogniti pikaresknemu politikanstvu, kot bi lahko imenovali potovanja v sosednje republike v upanju, da boste tam našli bolj potrpežljive poslušalce. Sami večkrat poudarjate, da ste povsem samostojna politična stranka. Zakaj potem tiskovne konference v Beogradu, politične turneje po drugih republikah...?

MAROJEVIČ: Smo slovenska stranka, ki politično deluje izključno v naši republici. Potem, ko so nas na spomladanskih volitvah okradli, smo bili potisnjeni v vlogo izvenparlamentarne opozicije, danes pa smo prisiljeni odhajati v Beograd in tam preko tiskovnih konferenc predstavljati naše ideje in pravo podobo stranke, ker nam je to v Sloveniji onemogočeno. Doma so mediji za

Foto: Tomi Drozg

nas praktično zaprti, še tisto malo prostora, ki ga dobimo, pa je namenjeno izkrivljanju in diskreditiranju podobe naše stranke. Obiski v drugih republikah pa ne pomenijo, da iščemo politično podporo naši stranki izven slovenskih meja. Poudariti je treba, da smo najprej poskušali navezati stike s slovensko vlado in se pogovoriti predvsem o delovnem osnutku nove ustave, toda izkazalo se je, da Zveza za enakopravnost občanov kot stranka na obrobju slovenskega političnega dogajanja razpolaga z materialom, ki ga je uradno prej..., a ga slovenska vlada nima. Zares čudno! Tako je bil v začetku onemogočen konstruktivni dialog. Prisiljeni smo bili, da ostalemu delu Jugoslavije predstavimo probleme ob morebitnem sprejetju ustave in zakona o državljanstvu, saj bi bil ob izstopu Slovenije

iz federacije nujen dogovor vseh republik o usodi in perspektivi 3000 tisoč ljudi iz teh republik, ki živijo v Sloveniji. Zanimivo pa je, da so slovenska sredstva javnega obveščanja komentirale le naš obisk v Beogradu, kljub temu, da smo obiskali vse republiške vlade razen hrvaške, ki v petnajstih dneh ni našla časa za dogovor o datumu srečanja. očitno je torej, da si slovenska množična občila oziroma oblast na vse kripnje trudijo, da bi nas povezali s Srbijo ter nas tako predstavili kot sovražnike Slovencev. Toda slovenski narod bo prej ali slej spoznal, da gre zgolj za poskuse slovenske oblasti, ki si z izmišljanjem sovražnikov in političnim manevriranjem ohranja oblast oziroma preusmerja pozornost z ekonomskega področja, na katerem ni ponudila ničesar, v politične vode.

TRIBUNA: Zdi se mi, da ste precej podobni Jovanu Raškoviću, ki se prav tako poskuša preko političnega angažiranja znebiti travm in obsedenosti s samim sabo. Ali je mogoče potegniti vzporednice med delovanjem Jovana Raškovića na Hrvaškem in vašimi prizadevanji v Sloveniji?

MAROJEVIĆ: Nikakor ne, saj je nemogoče primerjati najini osebnosti, na drugi strani pa so tudi problemi, s katerimi se spopadajo Srbi na Hrvaškem povsem drugačni od tistih, s katerimi se spopadajo Neslovenci v Sloveniji. Seveda pa imava podobne poglede na posamezne probleme, kot je na primer zavzemanje za uveljavitev suverenosti državljana.

TRIBUNA: Ena od vaših nerealnih zahtev je tudi priznanje statusa narodne manjšine. To je isto, kot če bi tak status zahtevali Jugoslovani načasem delu v tujini.

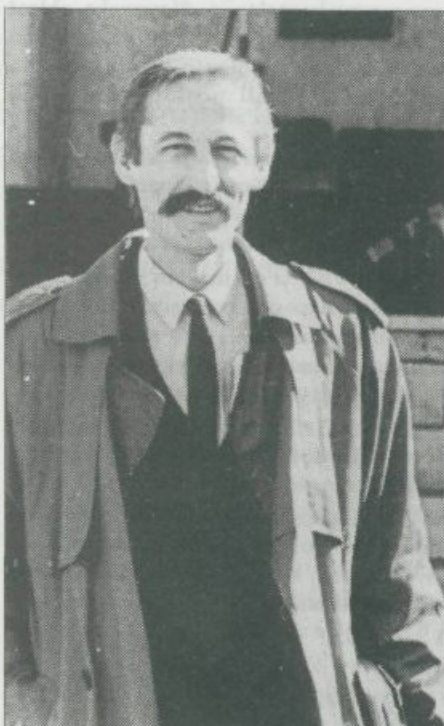
MAROJEVIĆ: V Sloveniji živi približno tristo tisoč pripadnikov narodov in nacionalnih manjšin iz drugih delov Jugoslavije, ki jim je z ustavo zagotovljena aktivna in pasivna volilna pravica - slednja nam je bila na zadnjih sicer ukradena - ter pravica, da skupaj s slovenskim narodom kot nosilec državne suverenosti gradijo državo Slovenijo. Ker bomo tudi mi šli na referendum, na katerem se bo odločalo o prihodnosti Slovenije in s tem tudi o naši usodi, je nedopustno, da smo Srbi, Muslimani, Makedonci, Črnogorci, Šiptarji in vsi drugi narodi in narodnosti, ki živijo na tem ozemlju, potisnjeni na rob političnega dogajanja in izpostavljeni močnim asimilacijskim težnjam. Kot sotorci te države moramo pripadniki drugih narodov avtomatično dobiti pravico do slovenskega državljanstva in status narodne manjšine z vsemi pravicami, ki jih imajo na primer koroški Slovenci.

TRIBUNA: Toda koroški Slovenci so na ozemlju, na katerem živijo, avtohtono prebivalstvo...

MAROJEVIĆ: Seveda lahko govorimo o določenih razlikah, toda zakaj potem Hrvati in Srbi v Beli krajini, kjer so avtohtono prebivalstvo, ki tam živi že petsto let, nimajo tistih pravic, ki so si jih izborili Slovenci na Koroškem. Po mojem mnenju bi morali tudi Slovenci v Srbiji dobiti status narodne manjšine, podobno kot Srbi v Sloveniji, saj bodo v primeru, da se to ne zgodi povsod v Jugoslaviji, imeli posamezni narodi občutek, da so prevarani. Poskrbeti je namreč treba za to, da se ob notranjih pretresih v Jugoslaviji zagotovijo vsem tistim, ki so verjeli ali še verjamejo, da živijo v skupni domovini, enake pravice kot tistim, ki mislijo drugače.

TRIBUNA: Delovanje vaše stranke je še vedno delno zavito v tančico skrivnosti, kljub temu, da so bili takšni in drugačni vaši nastopi dokaj odmevni. Kdo so vaši člani, koliko jih je in kako delujete?

MAROJEVIĆ: Najprej je treba razbiti predstavo o Zvezi za enakopravnost občanov kot južnjaški stranki, kakršno Slovincem vsiljujejo množična občila. V nobenega od svojih aktov nismo zapisali, da se borimo izključno za pravice delavcev iz drugih republik, ampak si prizadevamo graditi našo politiko na suverenosti in enakopravnosti vseh državljanov, ki bi morali zaživeti v vsaki družbi, razglašeni za demokratično. V delo naše stranke se vključujejo pripadniki različnih narodov in med njimi je tudi precej Slovincem. Še enkrat poudarjam, da se ne želimo konfrontirati s slovenskim narodom, ki za obstoj in perspektivo delavcev iz drugih republik ni storil ničesar slabega, pač pa poskušamo razkrinkati oblast, ki nas hoče asimilirati. Trenutno imamo približno dvajset tisoč članov, pričakujemo pa, da se bo s povečanjem pritiska na nas razvijala zavest o potrebnosti združitve vseh sil ter da bo članstvo naglo poskočilo. Trenutno smo v Sloveniji priče poskusom, da bi ljudi razdelili po narodni osnovi, kar dokazuje podpora slovenske oblasti narodnim strankam ob ustanavljanju njihovih podružnic v Sloveniji. Ruplov pozdravni govor ob ustanovitvi muslimanske SDA v Ljubljani ali sprejem predstavnikov makedonske VMRO si je moč razlagati kot premišljene poteze, saj bi narodna delitev narodov

omogočila lažjo čistko, ko bi slovenska oblast ocenila, da je to potrebno. Upam, da se bodo ljudje, ki se organizirajo po narodnem načelu, kmalu streznili in spoznali, da jim gospoda ne nudi ničesar. Ponujajo jim sicer državljanstvo, pri čemer pa so pogoji za njegovo pridobitev zaviti v meglo. Vsekakor pa je absurdno, da predsednik slovenske skupščine noče sprejeti predstavnikov Zveze za enakopravnost občanov, hkrati pa vabi na pogovore predstavnike narodnih strank. Zares žalostno, da slovensko vodstvo od maja sem še ni našlo časa, da bi skupaj sedli za mizo.

TRIBUNA: Pred časom se je precej govorilo in pisalo o nesoglasjih znotraj stranke. Ali še obstajajo nesporazumi?

MAROJEVIĆ: Nesoglasja v stranki so stvar preteklosti. Probleme smo imeli spomladi, ko je šlo za poskus infiltracije ljudi v našo stranko s ciljem njenega razbitja. Poskus zarote smo odkrili in ljudi, ki so bili vpleteni v zakulisne politikantske igrice, izključili, tako da smo danes morda še bolj enotni kot kdajkoli prej.

TRIBUNA: Kaj pa izjava Dragiše Nikića na skupščini kulturnoumetniškega in prosvetnega društva Sava, češ da ste izdajalec in Bavčarjev plačanec? Zakaj niste takoj reagirali na Nikićeve besede?

MAROJEVIĆ: Nikić sploh ni član naše stranke. Gre za očitno provokacijo človeka, ki ne pozna in zato tudi ne razume delovanje Zveze za enakopravnost občanov, zato je povsem nepotrebno odgovarjati na takšne in podobne izmišljotine.

TRIBUNA: Gospod Marojević, pohiteli ste z obsodbo ravnanja hrvaških oblasti ob kninskih dogodkih ter se tako postavili na srbsko stran. Nasploh se zdi, da se uspešno vključujete v boj proti številnim sovražnikom Srbije in srbstva in tako postavljate prosrbska stranka...

MAROJEVIĆ: Povsem normalno je, da smo podprli referendum v Kninski krajini, pri čemer je obrobnega pomena, da so ga organizirali Srbi. Menimo namreč, da ima suveren narod, ki ga nova »demokratična« hrvaška oblast potiska v kot, pravico, da povzdigne svoj glas. Ne gre za podporo Srbom, ker so pripadniki tega naroda, ampak za pomoč njihovim prizadevanjem za uveljavitev suverenosti državljana. Prepričani smo, da je vsakršno dušenje narodnostnih pravic, med katere spada tudi referendum kot legitimna oblika izražanja interesov in zahtev, nedemokratično.

TRIBUNA: Zanimivo pa je, da niste nikoli povzdignili glasu proti nasilju srbske države nad albanskim prebivalstvom na Kosovu...

MAROJEVIĆ: Kar se tiče Kosova, bi prej

lahko rekli, da gre za nasilje slovenske nad srbsko državo. Podobno kot ne moremo enačiti stanja v Sloveniji in na Hrvaškem, obstajajo velike razlike med dogajanjem na Hrvaškem in na Kosovu. Srbi na Hrvaškem so suveren jugoslovanski narod s pravico do samoodločbe tudi po mednarodnem pravu, medtem ko so Šiptarji narodnostna manjšina, ki s poskusi formiranja nekakšne kvazirepublike s pravico do odcepitve neposredno ogroža suverenost Jugoslavije. Šiptarji imajo več pravic kot katerakoli narodnostna manjšina drugod po svetu, problematični pa so njihovi poskusi radikaliziranja teh pravic in ustvarjanja nove Velike Albanije. Slovenci si poskušajo s podpiranjem alternative na Kosovu pridobiti imidž demokratičnosti, da bi si tako lažje utrli pot v Evropo. Najboljši dokaz, da so njihova prizadevanja za pravice Šiptarjev samo perfidna politična manipulacija, je položaj Šiptarjev v Sloveniji, kjer so politično zavedeni in ekonomsko izkoriščani.

TRIBUNA: Kaj menite o geslu, da je Srbija povsod tam, kjer živijo Srbi?

MAROJEVIČ: Ne bi se spuščal v razprave o ekstremnih zahtevah po Veliki Hrvaški do Zemuna, Veliki Srbiji do Zagreba ali pa v razprave o Slovencih kot alpskih Hrvatih... Vse skrajnosti in nerealne ozemeljske pretenzije namreč odklanjamo in obsojamo.

TRIBUNA: Ne morem se znebiti občutka, da Srbija vodi svojevrstno vojno proti ostalemu delu Jugoslavije. Albance označujejo za teroriste, Slovenci so separatisti, Hrvati so genociden narod, Muslimani se gredo džihad in so kot taki Jugoslaviji sovražniki pravoslavja. Ali je današnja Jugoslavija res velika protisrbska zarota ali pa se na ta način samo podpihuje srbski nacionalizem?

MAROJEVIČ: Ne gre samo za današnjo Jugoslavijo, ampak za politiko, ki ni niti od včeraj, ampak je bolj ali manj stalnica tako imenovane nove Jugoslavije. Nedavno sem poslal komentar zagrebške televizije, češ da so imeli Srbi priložnost voditi Jugoslavijo od leta 1945, vendar je niso izkoristili. Ne strinjam se s tem, saj vsi vemo, da so jugoslovansko poveljno politiko v največji meri kreirali Hrvati in Slovenci. Če se je položaj v največji zasukal drugače, kot so pričakovali, pomeni, da so igrali diletantsko šahovsko partijo. In vedeti moramo, da v nobeni resni partiji ni dovoljeno vračanje potez. Srbija ni nikomur napovedala vojne, mislim pa, da ne morejo niti Šiptarji niti kdo drugi ob tako visoki nataliteti in na merno nizki produktivnosti pričakovati, da jim bo Srbija ali Jugoslavija pomagala. Glede slovenskega separatizma pa so stvari ob osnutku nove republiške ustave prav tako jasne, kajne?!

TRIBUNA: Toda v tem ni ničesar slabega, protisrbskega ali protijugoslovanskega, saj ima vsak narod pravico sam odločati o svoji usodi...

MAROJEVIČ: Naša stranka ne nasprotuje samostojnosti Slovenije zaradi političnih ampak zaradi ekonomskih razlogov, saj ne vidimo ekonomske perspektive v primeru slovenske odcepitve. Po drugi strani pa bi odcepitev ali konfederacija aktualizirala tudi vprašanje notranjih meja v Jugoslaviji, kar bi neizbežno privedlo do državljanske vojne. Federativna ureditev je edina sprejemljiva, vse ostalo vodi k prelivanju krvi.

TRIBUNA: Kako bi po vašem mnenju konfederacija vplivala na položaj delavcev iz drugih republik in kaj boste storili, če do tega pride?

MAROJEVIČ: Konfederativne zasnove so že v ustavi iz leta 1974 in pokazalo se je, da tak model ni ustrezen. Poleg tega je za nastanek prave konfederacije nujno predhodno razbitje Jugoslavije, rešitev ozemeljskih nedorečenosti ter vprašanje usode pripadnikov narodov, ki bi ostali v državi drugega naroda. Zveza za enakopravnost občanov bo seveda spoštovala odločitev večine glede bodoče državne ureditve, ne bomo pa dopustili asimilacijskih pritiskov.

TRIBUNA: Kako ste osebno doživeli zasedbo bivšega štaba TO Slovenije s strani JLA, če jo sploh lahko še tako imenujemo?

MAROJEVIČ: Šlo je za pričakovano potezo, saj je bilo sprejetje amandmajev, s katerimi so bili suspendirani zvezni zakoni, napad na suverenost Jugoslavije. Slovenska oblast prehiteva dogodke in s svojo nestrpnostjo izziva ostale, namesto da bi sporna vprašanja reševali postopoma in bolj taktično.

TRIBUNA: Vendar pa je armada lahko kohezivna sila le v reakcionarnih režimih, saj se njena vloga povečuje skladno s povečevanjem državne represije...

MAROJEVIČ: Po mojem mnenju je neumestno napadati generala Hočeverja, saj je kljub vsemu vojak, ki je prisegel, da bo branil suverenost Jugoslavije. To je namreč še vedno ustavna dolžnost armade.

TRIBUNA: Vendar pa je vrhovni poveljnik enot slovenske TO predsedstvo republike.

MAROJEVIČ: Dokler velja jugoslovanska ustava, je suspenzija zveznih zakonov protiustavna, kar bo verjetno potrdila tudi ustavna komisija.

TRIBUNA: S tem sicer prejudicirate odločitev komisije. Četudi komisija sprejme negativno mnenje, gre za sklep, ki nikogar ne obvezuje ...

MAROJEVIČ: Gre za ribarjenje v kalnem po načelu - delajmo, kar hočemo, saj nam nič ne morejo. To pa je seveda izzivanje.

TRIBUNA: Naj se za konec še enkrat povrneva k vprašanju, ki vas je v zadnjem času najbolj vznemirilo. Gre seveda za problem pridobitve državljanstva in uvedbo tako imenovanih delovnih dovoljenj oziroma vizumov. Kakšno je vaše stališče glede teh vprašanj?

MAROJEVIČ: Kot že rečeno, zahtevamo avtomatično pridobitev državljanstva in status narodne manjšine. Poleg tega tako pomembno vprašanje ne sme biti prepuščeno zakonu, ampak mora biti ustavno rešeno. Če bodo sprejeti predvideni akti o državljanstvu, bomo zahtevali status tako imenovanih tujih prehodnih delavcev z delovnimi dovoljenji in drugimi ustreznimi dokumenti. V tem primeru bomo zahtevali, da bodo vsi tisti, ki so do 1. januarja 1990 kot tehnološki presežek ostali brez dela in zapustili Slovenijo, obravnavani kot ekonomska migracija, tako torej, kot je v navadi v svetu. Ne bomo dopustili, da nas kdorkoli nažene in nam uniči to, kar smo desetletja pošteno gradili.

Simon Bizjak

Vinko Vasle je prav gotovo prvi med prvimi v vrstah slovenskega novinarskega moštva, saj je na poziciji »prostega strelca« najboljši učinkovit slovenski žurnalista. Preden opišemo njegovo novinarsko pot, ga bomo položili na »psihoterapevtski kavč«. Piscu teh vrstic je namreč slučajno prišel v roke Vasletov zapis v Pionirskem listu leta 1966, torej ko je bil Vinko še majhen. Zapis govori o obisku Leskoška v Soštanju in priča o Vasletovi zgodnji nadarjenosti za poklic, ki ga opravlja danes. Pa si oglejmo ta sestavek:

Tovariš učitelj, nam je povedal, da je prišel v Soštanj tovariš Leskošek-Luka in da ga bomo lahko obiskali v vili Široko. Ves nemiren sem bil od pričakovanja. Tisti dan, ki je bil določen za obisk, sem se skrbneje umil, lepo oblekel in odšel pred šolo, kjer smo se zbrali. Že med potjo sem srečal sošolko, ki je nesla lepo rožo in šopek. Tovariša Leskoška sem poznal samo po slikah v časopisih. Presenečen sem bil nad njegovo prijaznostjo. Vprašal me je, kaj bom postal.

Tudi slikal se je z nami. Stojim poleg njega. Slika mi bo ostala v prijetnem spominu na prvo srečanje z njim.

Vinko Vasle iz Soštanja

Če skrbneje analiziramo tekst, potem lahko ugotovimo naslednje:

- da je bil Vinko že od malih nog novinarski talent par excellence,

- da se je običajno manj skrbno umival in oblačil,

- da je tov. Leskošku povsem pravilno zamolčal svoj bodoči poklic,

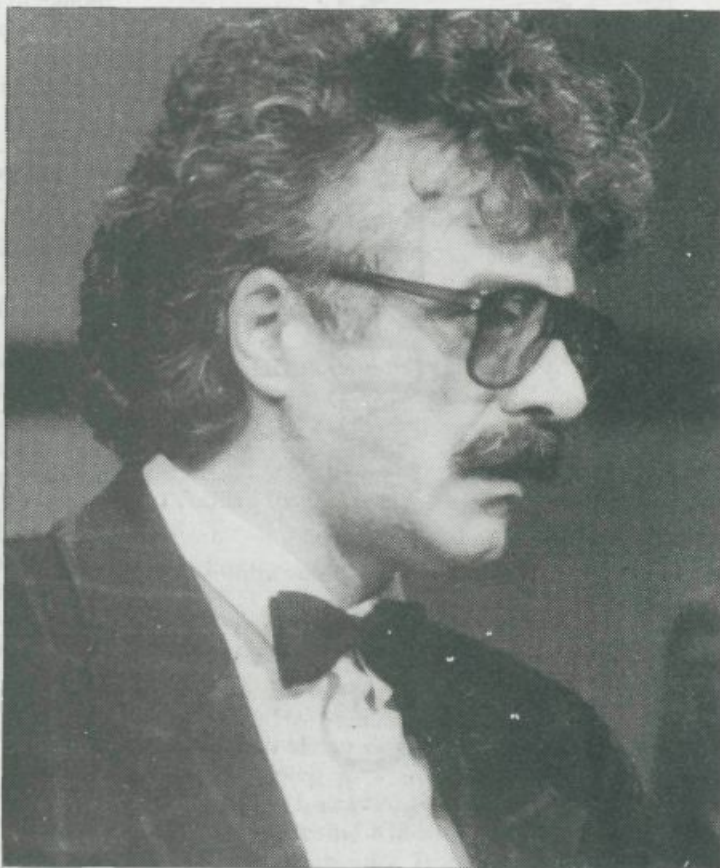
- da se (je) Vinko zelo rad fotografira (1).

Zgornje ugotovitve pa tudi pomenijo, da je Vinko Vasle žurnalista par excellence, najbolj okusno oblečen novinar, da je tov. Leskoška fino zajebal in je zelo fotogeničen.

Vsekakor sta za Vasletovo življenje prelomni leti 1988/89, ko si je začel ustvarjati imidž neodvisnega in svojeglavega novinarja. Leta 1988 je namreč kandidiral za člana predsedstva SRS. V svojem programu je izpostavil termin kvaliteta življenja, ki je dandanes politično najbolj

VINKO

- PROSTI STRELEC

Če že moramo kaj žrtvovati, potem ne smemo v nobenem primeru pravice in resnice, je dejal nekdanji nam dragi Josip Broz. In v hitropotezni skici Vinka Vasleta to tudi ne bomo storili. Namreč, žrtvovali bomo vrsto zanimivih podrobnosti na račun pravice in resnice, pa čeprav je pisanje resnice pogosto največja pustolovščina.

zlorabljen izraz. Naslednje leto pa je bilo še bolj vznemirljivo: ko ni uspel v republiki, se je odločil za test demokratičnosti s kandidaturo za člana predsedstva SFRJ.

Nekateri so njegov vstop v politično arena označili za cirkus prve kategorije, drugi pa so pomenljivo molčali, le redki pa aplavdirali. Vasle je s tem korakom vsekakor prebil zid politične mistike in snel še poslednjo avreolo z device Samoupravljanja. Njegov medijski nastop je pripravljaval volilni štab s sloganom »Volimo Vasleta! Manca Košir, Slava

Partlič, Mojca Drčar-Murko, Srečo Zajc in Slavoj Žižek so bili njegovi svetovalci. Verjetno se še spominjate, koliko polemik je vzbudil Vasletov uhanček v levem ušesu. Pa še metuljček! Po takratnih anketah sodeč, si je s takšnim nekonvencionalnim midžem pridobil veliko občudovalk.

Dejali smo že, da je bilo nekaj tudi takih, ki so se mu posmehovali. Njegova svetovalka za imidž dr. Manca Koširjeva je dejala, da je takšno posmehovanje posledica elementarne politične nekulture. Zaradi pritiskov, srdljavske strukture je Vasle najprej odstopil, nato pa po sugestijah volilnega štaba odstop preklical. Kdo je bil izbran med šestimi kandidati, vemo. Verjetno pa Vasletu ni uspelo zato, ker ni zadostil temeljnemu pogoju, ki so ga postavile oblasti: sposobnost zaznavati realne družbene probleme in oblikovati argumentirane predloge za njihovo rešitev.

Dejstvo pa je, da so se oblasti uštele. Vasle namreč izredno dobro zaznava "realne družbene probleme", s katerimi seznanja slovensko javnost. Na njegovem seznamu za odstrel so med drugim Iskra, Elan, slovenska smučarija in druge mafije. Mnogi mu očitajo, da podlega senzacionalizmu in lažiranju, vendar zasluži poklon bralstva. Dasiravno bi se Tone Vogrinc stežka sklonil.

Nedvomno je Vasle, ki že lovi štirideseta, z odhodom s Kmečkega glasu med proste strelce in s specializacijo za "prepovedane teme" obrnil nov list v knjigi slovenskega novinarstva. To je poskušal že s pobudo ZOA (znanje-odgovornost-avtonomnost) za novo novinarsko združenje, vendar med kolegi ni bilo posebnega navdušenja. So pa z Vasletovo avtonomnostjo toliko bolj zadovoljni bralci, z njegovo odgovornostjo pa so nezadovoljne "nedolžne" žrtve. Novinarsko znanje pa je neizpodbitno. Tako je pravici in resnici zadoščeno.

Branko Čakarmiš

BOSANSKA PREDVOLILNA

En jezik, trije narodi?

Bogomilov ni več, sedaj so tu muslimani, pravoslavci in katoličani. Tri religije pomenijo tri narode, kajti na srbohrvaškem govornem področju je prav veroizpoved odločilni ločitveni dejavnik v formiranju Hrvatov, Srbov in Muslimanov (Bošnjakov). Odnosi med njimi so shizofreni in nihajo v ekstreme. Medsebojnemu iztrebljanju med drugo vojno so sledila desetletja sodelovanja in »ljubezni«, danes pa se situacija spet preveša na temnejšo stran, pa čeprav govore v bistvu isti jezik in so si po krvi bratranci. Krvi, ki lahko poteče... Ampak ne zajebavajmo Bosancev! Komunizem je pač poneumil ljudi, ki tako poznajo le komunistični in nacional-demokratski življenjski nazor - zlom prve identifikacije pomeni razcvet druge in padec v versko-etnične kalupe. Posledica tega utegne biti zrušenje bosenske trdnjave, kajti zunanji dejavniki obstoju BiH niso naklonjeni. Seveda pa se bo Bosna spodkopala sama - libanonizacija je pred vrati.

Ali Bosna pade?

Danes je Druga Jugoslavija pred razpadom. Bosna in Hercegovina bo razpadla z njo. Nedvomno. Ker je etnični zemljevid BiH »leopardova koža« in ker Bosna ni le Jugoslavija v malem, temveč tudi obratno: Jugoslavija je velika Bosna. Vsaj od Kolpe do Pčinje.

Sedanji politični vrhovi v BiH že zagovarjajo popolno neodvisnost republike v primeru dezintegracije SFRJ, vSDA in HDZ odkrito zagovarjajo konfederacijo v okviru obstoječih meja, medtem ko v SDS trdijo, da je federacija boljša in da v primeru konfederalizacije Jugoslavije sedanje (umetne) medrepubliške meje ne veljajo več. Vprašanje nadaljnje notranje ureditve v državi je ključnega pomena in igrakanje s tem je tudi najnevarnejše. Še pred dobrim letom je vel v srcih večine Bosancev in Hercegovcev čvrst jugoslovanski konzervativizem, vprašanje pa je, ali je še vedno tako. Tudi volitve, ki bodo čez dober mesec, nam na to ne bodo dale odgovora, zlasti zato, ker bo v

Svoje čase je bila Bosna edina »svobodna« država v vesoljni Evropi, še posebej po eksterminaciji katarov in albižanov je postala romarsko pribežališče najrazličnejših dualističnih heretikov, saj se je bogomilska ločina uspešno upirala naježdam z vzhoda in zahoda, izkoriščajoč »blokouska« nasprotja. Bosenska kraljevina je nekaj časa celo dominirala na severozahodnem Balkanu, ko Hrvatske dejansko ni bilo več in je od Dušanovega cesarstva ostala le senca, toda od tedaj je minilo že več kot pol tisočletja. Zgodovina je relativna zadevica - danes je drugače.

odločitvah povprečnih volilcev prisotna neka latentna groznja, ki je na slovenskih in hrvaških voliščih ni bilo. Je pa kasneje na Hrvaškem dvignila Srbe in ustvarila razmere pol-anarhije.

To je strah. Strah pred drugačnimi, strah pred tem, kaj nasprotniki lahko storijo, če zmagajo na volitvah. Zato bodo Bosanci v glavnem volili nacionalne stranke, tiste radikalno usmerjene - bolj kot na Hrvaškem, kjer je izide volitev popačil večinski volilni sistem, rahlo

neprimeren za sedanjo situacijo v Jugoslaviji. Zato lahko glede na nacionalni zemljevid BiH približno napovemo, kdo bo kje zmagal in kakšne posledice ima to lahko za nadaljnji razvoj dogodkov v Jugoslaviji.

Volilna geometrija

Kaj se lahko zgodi? Na volitvah bo zmagala Stranka demokratične akcije, v tem trenutku najmočnejša stranka v Jugoslaviji z več kot sedemsto tisoč člani. Na proporcionalnih volitvah bi dobila kakih 35% glasov, ob predpostavki, da niso vsi Muslimani zagreti zanjo. Na shodih SDA je največ fanatizma in se na njih zbira največ ljudi. S takšno pokritostjo političnega prostora se lahko pohvali le še Hrvatska demokratska zajednica v BiH, ki bi na istih volitvah utegnila dobiti kakih 15%, morda več - odvisno od tega, ali so uspeli pritegniti v svoje vrste tudi kaj potomcev »cvieta hrvatskog naroda«. Dvajset odstotkov, morda tudi več - odvisno od nadaljnega poteka narodne homogenizacije, zlasti zaradi dogodkov v Baniji - bi dobila Srpska demokratska stranka, nekaj odstotkov pa bi lahko pričakovali v Srpskem pokretu obnove. Ironično, dandanes je še najbolj pogumna napoved, da bi Markovićev Savez

reformskih snaga na takšnih volitvah iztržil celih 20 odstotkov! Pa vendar je to možno, kajti v BiH je še pred devetimi leti živelo osemih odstotkov Jugoslovancev (kot naroda), ki pretirano velike izbire na volitvah nê bodo imeli, poleg tega pa je vsaj četrtina Srbov in nedvomno tudi nekaj Muslimanov še vedno projugoslovansko usmerjenih. Ni pa seveda nujno, da

to drži.

Poglejmo si še teritorialni vidik. SRS lahko uspe v večjih mestih, kjer so ljudje za spoznanje politično bolj trezni in kjer noben narod ni v absolutni večini. To so Sarajevo, Mostar in Dobo, morda Tuzla. Tem štirim mestom se lahko pridružita še Zenica, kjer so v večini Muslimani, in Banja Luka, kjer prevladujejo Srbi. Banalni argumenti za takšen razplet: ljudje so v teh krajih manj prestrašeni, na svet gledajo skozi toplistovsko flegmatično

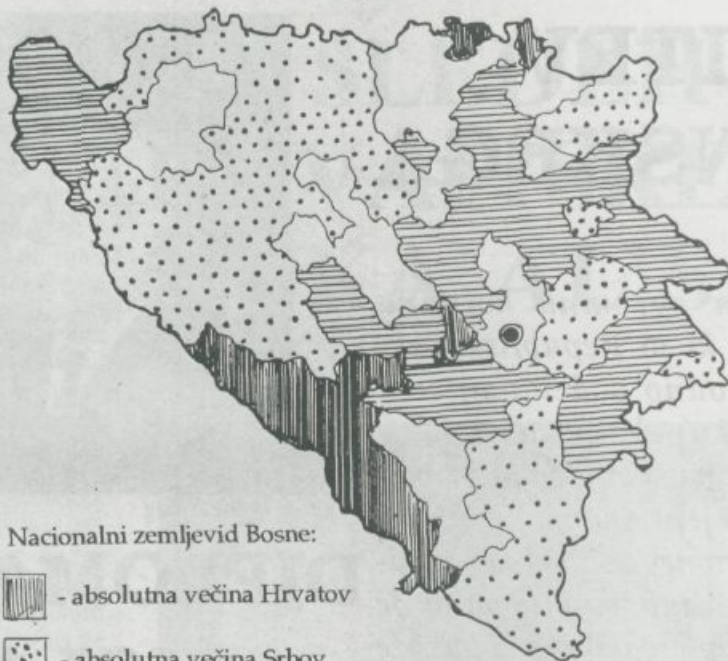
GEOMETRIJA

prizmo, navijači Veleža so npr. »vsejugoslovanski«... SRS zna biti pomemben še v kakšni občini v bližini naštetih velikih središč, to pa bo najbrž tudi vse.

HDZ bo zmagala v zahodni Hercegovini, od Neuma do Livna, v Prozoru, Kreševu in še kakšni občini ob Fojnički reki, tudi v Orašju in Odžaku, morda v Bosanskem Brodu. Drugod je vprašljivo.

SDS bo najbrž pokrila vso zahodno Bosno, razen »bosenskega roga« (ozemlje med Veliko Kladušo in Uno), kjer so v veliki večini Muslimani, ki bodo volili SDA. Najboljša politična propaganda za SDS so sedanji dogodki na Hrvaškem, v Kninski krajini, Baniji in Kordunu, na ozemlju, ki se pretežno srbske zahodne Bosne neposredno dotikajo. Zmago SDS je torej pričakovati v Bosanskem Grahovu, Titovem Drvarju, Glamoču, Kupresu, Šipovem, Mrkonjič-Gradu, Ključu, Bosanskem Petrovcu in po vsej verjetnosti tudi na celotnem ozemlju ob Savi, od Bosanskega Novega do Prnjavora, mogoče v Tesliču in Skender-Vakufu. Srbske stranke, najbrž SPO, bodo zmagale tudi na skrajnem severovzhodu (Bijel-

Nacionalni zemljevid Bosne:

- - absolutna večina Hrvatov
- - absolutna večina Srbov
- - absolutna večina Muslimanov
- - nihče ni v absolutni večini

jina), na ozemlju od Sekovičev do Pal in v vzhodni Hercegovini, od Kalinovika do Trebinja.

Ostarek BiH je oretžno muslimanski, in SDA lahko skoraj povsod računa na zmago, zanesljivo pa v npr. Gračanici, Srebreniku, Lukavcu, Banovičih, Živinica, Kalesiji, Kladnju, Olovu, Visokem, Brezi, Jablanici, Trnovu... SDA

bo skoraj gotovo zmagla tudi v vseh občinah ob Drini, od Zvornika do Višegrada. Srbi so šele v Rudu spet v večini.

Skratka, Bosna in Hercegovina je eno samo veliko politično protislovje. V Hercegovini je situacija še nekoliko znosna, saj je pretežno hrvatsko ozemlje na meji z Dalmacijo in pretežno srbsko na meji s »Črno Srbijo«. Toda v Bosni je tako, kakor bi se Kristus in Alah zajebavala s tem folkom. Najprej so na skrajnem zahodu Muslimani, potem so v večini vse do reke Bosne Srbi, nato pa so do Drine spet pretežno Muslimani. V centralni Bosni je spet zmešnjava.

In poudariti je treba, da je znotraj vsake občine še nadaljnja zmešnjava. Vasi so tako pomešane med seboj, da je skoraj nemogoče reči: ta občina je pa bošnjaška. Ali

srbska. Ali hrvaška. Razen v petih, šestih primerih. Zato je razdelitev Bosne skoraj nemogoča. Nemogoča brez smrtnih žrtev. Ko pa pade prva žrtev, tedaj pade Bosna. Zato Bosna ne sme pasti. Zato ne sme pasti Jugoslavija?

M.D.

Predsedstvo Študentske organizacije Univerze v Ljubljani

razpisuje

JAVNI NATEČAJ

za grafično oblikovanje znaka - simbola Študentske organizacije

1. Pravico udeležbe imajo vsi študentje ali skupine študentov Univerze v Ljubljani.
2. Rok oddaje natečajnih izdelkov je 14 dni od objave razpisa do 15.00 ure.
3. Nagrada: izbrano delo bo nagrajeno z denarno nagrado v višini 3.500 dinarjev.
4. Natančni pogoji in namen razpisa so na voljo v prostorih Študentske organizacije na Kersnikovi 4, soba 108, vsak dan do konca razpisa od 7.00 do 15.00 ure.

Oddano delo pomeni seznanitev s pogoji razpisa in njihov sprejem.

DELITEV SLOVENSKEGA

Izjemni napor in ogromna količina politične energije, ki jo Republiški sekretariat za mednarodno sodelovanje in njegov sekretar Rupel porabita za pridobivanje simpatij po svetu, še ni pripeljala do zelenega cilja, t.j. priznanja Republike Slovenije kot polnopravnega subjekta v mednarodni skupnosti. Kljub vsemu pa se je delitev slovenskega diplomatskega kolača že začela

Foto: Tomi Drozg

DIPLOMATSKEGA KOLAČA

Slovenski zunanji minister (čeprav mu ta naziv še ne godi) je večkrat izjavil, da Slovenija v prihodnje resno računa s slovenskim kadrom, ki je trenutno »na delu« v zveznem sekretariatu in jugoslovanskih predstavništvih. Naj samo spomnimo, da je slovenski kader v Indiji (Petrič), Libiji (Mirošič), Afriki (Toš), na Portugalskem (Korošec) in drugod. Čeprav je po drugi strani res, da vsi ne bi vzdržali »demokratske« selekcije. Nedavni spor na relaciji med slovenskim in zveznim sekretarjem v New Yorku pa kaže, da je vpliv slovenskega kadra v beograjskih pisarnah zanemarljiv. Že to, da Lončar vztrajno zapira vrata za seboj in pred Ruplovim nosom, kaže, kolikšna je pravzaprav moč slovenskih vrst v jugoslovanski diplomaciji. Vendar pa bi bil umik Slovencev iz »zunanjih vrst« in prekinitve »poslovnih« odnosov z Zveznim sekretariatom neprimeren. Vsaj zato, ker lahko Slovenija v tem »prehodnem obdobju« koristno in spretno uporablja obstoječo jugoslovansko diplomatsko mrežo (tako spretno kot Hrvati) pri vzpostavljanju odnosov z novimi partnerji v mednarodni skupnosti. Že preprost račun pokaže, da je v tem trenutku koristneje prispevati Beogradu, ki resda ne zastopa slovenskih interesov, vsaj tako ne, kot bi si želeli, kot pa čez noč presekat »beograjsko zvezo« in se vezati nakakšno drugo. Zato tudi ne preseneča usluga avstrijskega zunanjega ministra Mocka, ko je sprejel Rupla pod svoje okrilje.

Tako tudi poznavalcev razmer v slovenski diplomaciji ni presenetila

novica, ki jo minister Rupel ni niti potrdil niti ovrigel, da bo na Dunaju pričel Karel Smolle pripravljati temelje veleposlaništva Republike Slovenije. Po njegovih besedah naj bi vodstvo veleposlaništva prevzel sam, pomagali pa mu bodo še nekateri drugi koroški Slovenci, predvsem na trgovinskem in administrativnem področju. Smolle, ki je še vedno poslanec Zelenih v avstrijskem parlamentu, je **bianco diplomatski potni list** dobil iz rok premiera Peterleta in ministra Rupla. Slovenija bo namreč po sprejetju ustavnih določil o suverenosti odprla pet predstavništev; dunajsko pa bo zastopalo interese Slovenije tudi na Madžarskem, v Češkoslovaški federaciji in Švici. Smolle je tudi napovedal, da bo z resnimi pripravami začel ob koncu oktobra.

Te načrte je predstavil na nedavnem zborovanju koroških Slovencev v Tinjah, kmalu pa so se pojavile različne govorice. V svoji zadnji izjavi pa je bil Smolle še bolj samozavesten: "Svojim izjavam v Tinjah nimam kaj dodati. Začel sem z delom. Kokodakanje pa prepuščam drugim... kot je moja navada!"

Smolletovo neformalno imenovanje za pripravljalca slovenskega veleposlaništva na Dunaju poraja veliko simpatij in daje nesporno politično težo koroškim Slovincem, vendar zadeva izjemno občutljivo in ne tako nepomembno načelno vprašanje. To je: ali lahko državljani druge države zastopajo interese

Republike Slovenije? In, če jih že lahko, po katerih kriterijih lahko izberemo tujega državljanca? Smolle je namreč avstrijski državljani in nenazadnje poslanec v dunajskem parlamentu. To določa njegov pravni status v Avstriji in tudi zunaj njenih meja. Čeprav je to videti zgolj tehnično vprašanje, je ozadje dosti bolj zapleteno. V primeru njegovega formalnega imenovanja mu Dunajska konvencija o diplomatskih odnosih daje imuniteto in določene privilegije na področju socialnega zavarovanja, davkov, prispevko... Četudi Smolle pridobi slovensko državljanstvo, se vse dileme ne razrešijo. Ali pa je Smolletov primer del nove slovenske diplomatske strategije "opiranja na lastne kadre", v kateri prevladuje pragmatizem nad "suverenostno" evforijo.

Medtem ko se v Sloveniji pripravlja nov zakon o pridobivanju slovenskega državljanstva, zunanje ministrstvo zaupa tujemu državljanu - resda rojaku in veččemu politiku - organizacijo veleposlaništva. Smolle - kot avstrijski državljani - nima nikakršnih pravic in obveznosti do slovenske države in njenih političnih institucij. Smolle bo tako kvečjemu avstrijski uslužbenec slovenskega veleposlaništva. Resnični uspeh slovenske diplomacije pa bi bil, če bi pri sosedih izposlovala Smolletovo imenovanje za avstrijskega konzula v Ljubljani.

Branko Čakarmiš

ALAH IMA KRATKE NOGE

(Nije sve u bogu, ima nešto i u parama.)

Danes vam že vsak količor toliko pameten poslovnež ve povedati, da je sklepanje »biznisa« z ljudstvi Bližnjega Vzhoda in okolice precej zamotana in razburljiva zadeva. Pravzaprav so si Arabci s svojim prirojenim smislom za poslovna mešetarjenja že zagotovili mesto ob že skorajlegendarnih židovskih oderuhih, tako da se niti ne bi smeli preveč čuditi, če bi se izkazalo, da sta Irak in Kuvait iz spora uspela narediti pametno poslovno potezo. Po kalkulacijah naj bi namreč rastoče cene nafte precej hitro pokrile izgubo, ki so jo povzročili nesramni naftni vrelci. Izgubljena bitka v političnem biznisu v zameno za uspešen naftni biznis - niti ni tako slabo; če pa ti uspe poleg tega iz politične zmešnjave odnesti celo glavo, se to imenuje »success«. Po mnenju ameriških vojaških analitikov se v Huseinovem rokavu skriva še vsaj en politični adut - kaj bi se zgodilo, če bi Husein v zameno za umik iz Kuvaita, ki ga je, mimogrede povedano, že tako ali tako izropal do tal, zahteval majhen del kuvajtskega ozemlja; na primer Warbo in Bubiyan. Bi Kuvait to sprejel? Bi to ustrezalo Bushu, ki je nad vojaškim spopadom v zalivu vse prej kot navdušen? Kot vse kaže, še vedno obstaja možnost, da Irak iz te zmešnjave odnese glavo in denar. Stari dobri dolarji so še vedno popularni. To lahko vidimo tudi v Egiptu, kjer je star ameriški sovražnik Gadafi hitro podprl Busha takoj po tem, ko mu je le-ta velikodušno odpustil tistih nekaj (7) milijard dolarjev vojaškega posojila. In kaj so ob tem storili Židje, ki bi iraški poslovni uspeh morali razumeti kot zgodovinsko sramoto. Za začetek je izraelski finančni minister Yityhak Modai izjavil, da bi bilo po tem, ko je Bush »dal odpustek« Gadafiju, prav smešno, če bi moral Izrael vrniti tiste uboge 4.6

PO SLEDEH KUVAJTSKEGA ŠEJKA AL' SABAHA

Naš londonski dopisnik je na londonskem sestanku, ki bo v zgodovino vpisan kot »londonski dil«, uspel skrivaj fotografirati dva zakulisna predstavnika zmagovitih narodov, ki si po uspešnem »dilu« zadovoljno podajata roki.

milijarde dolarjev vojaškega posojila. To, da Židov še vedno ni zapustila njihova zgodovinska poslovna prosvetljenost dokazujejo tudi njihove sedanje vojaške aktivnosti, ki bodo lahko trajale toliko časa, dokler svetovna javnost ne bo odtrgala očesa iz zaliva, oziroma vsaj toliko časa, dokler tam ne bo prišlo do prvega BUUUMA. Kakšni so torej izraelski interesi, ni potrebno poudarjati.

V tej luči je zanimivo tudi patetično vprašanje ameriškega Kongresa, zakaj naj ameriške sile pomagajo Kuvaitu ponovno vzpostaviti njihovo fevdalno monarhijo, ki že tako ali tako ni preveč priljubljena v arabskem svetu. Izjava je še toliko bolj zanimiva, če si priključimo v spomin notorično dejstvo, da ima ameriški židovski kapital precejšen vpliv na ameriški kongres...

Je pač tako, da zgodovinsko mesto najboljšega pripada izbranim, tudi v biznisu.

Bojan Korenini

POD SKUPŠČINSKIMI KLOPMI

Brez spoštovanja ni resnične ljubezni, je nekoč zapisal Kant. Ta izrek sem končno dojela ob spremljanju televizijske oddaje Žarišče, v kateri sta se pogovarjala po nekaterih ocenah najboljša novinarka Ljerka Bizilj in naš (trenutno) najboljši in edini predsednik Milan Kučan.

V modrini televizijskega studija je med lepo novinarko in čednim predsednikom izžarevala spoštljivost, ki je - kot smo že zapisali - predpogoj vsakršne ljubezni. To, da moramo našega predsednika Milana spoštovati, so nas, poslanke, podučili že aprila. Nimamo pa vsi poslanke, še posebej pa poslanke, te sreče in

možnosti, da bi sveto spoštljivost izkazovali preko nacionalnega medija. Priznati vam moram, da mi je naš Milan všeč in ne bi me bilo sram, če bi z njim nastopila na televiziji. Čeprav je tudi res, da se Ljerka prav nič ne sramuje. Pa bi se morala. Zaradi svojega monopolističnega obnašanja. Vedno, ko se na malih ekranih pojavi naš Milan, je prisotna tudi cna in nihče drug. Priznam, grize me ljubosumje tako kot mnoge moje kolegice. Vendar se tolažim s tem, da je ljubosumje duša ljubezni. Ljubosumna sem tudi zato, ker se Ljerka srečuje z našim Milanom pred kamerami, jaz pa ga vidim v živo le takrat, ko pride v skupščino razlagat kakšne resne reči. Če pa pomislim na njune priprave na pogovor, me že trga od ljubosumja. Ko pa spremljam njun pogovor, sem že napol mrtva: ona (nesramnica!) ga gleda z velikimi, otožnimi očmi in mu milozvočno zastavlja vprašanja, od katerih še muha ne bi poginila. Naš Milan pa se, poreden kot je, z odprtimi, globokimi modrimi močmi kot morje Adrijansko spogleduje z njo. Opazila sem tudi, da Ljerki včasih poskoči leva obrv, Milan pa ima podobne simptome z ustnicami. To so verjetno njuni skrivnostni znaki za sporazumevanje. Ko Ljerka »trzne« dvak-

rat kratko, pomeni: potrpi, kmalu bo konec. Naš Milan pa ji odgovori z enim dolgim: komaj čakam! V teh trenutkih mi v očeh močno pritiska, dokler ne bruhnem v jok. Tolažim se z albanskim pregovorom, ki pravi: kdor te spravlja v solze, ta te ljubi. Zato Srbi mečejo naje solzilec in jih Albanci neizmerno ljubijo. Sama pa sem dala poslansko pobudo za uvedbo zakona, po katerem bi se z našim Milanom lahko pogovarjali samo moški novinarji.

Jeklena Magnolija

Foto: Tomi Drozg

RADIO STUDENT

12 RADIOAKTIVNIH UR

VEČERNI PROGRAM RADIA ŠTUDENT

tel: 261-876
263-583
261-985

UKV stereo

89,3 in 104,3 MHz

ponedeljek: **KOOL NIGHT**

- rep, indie lojtra, novosti, house, hip-hop, hop-cup, vups, techno, tuc-tac

torek: **HARD & NOISY**

- rokenrol, hard and heavy, MaO garaža, kontakt, cover tedna

sreda: **SAMO ZA NAJTRŠE FOLKBENGERJE**

-mainsteam, folk, Irska, Jamajka, Jah, HC Buba hard karkol z vseh koncev

od 19h do 24h

DEAD LINE: 15. oktober

WE'RE STILL THE BEST IN TOWN!

M. Šušter

Življenjska in poklicna usoda 45-letnega Viktorja Premka je tipična za slovenskega malega človeka, ki ga je režim politične topoglavosti in samovšečnosti mlel v svojih birokratskih in skorumpiranih kolesjih. Premk, sicer mojster v kuhinji (v prostem času pa kipar - samouk), se je proti svoji volji znašel v političnem kotlu, v katerem je moč argumenta izgubljala, argument moči pa dobival. Izkusil je pota marsikaterega delavca, ki je šel skozi SODIŠČA ZDRUŽENEGA DELA - »legalnega« štita političnih veljakov in pri tem okusil grenkobo izigranosti, naslajanja nadmoči nad malim človekom. In izigrali so ga predvsem ljudje, ki ga niso zaščitili pred zlorabljanjem ustavnosti in zakonitosti, pač pa jim je zakonodaja služila za uveljavljanje farsčnih političnih procesov.

V PETROLU sem bil zaposlen od 20.07.81 do 14.08.82 kot vodja prehrane v OZD Zemeljski plin. Direktor gostinskih obratov je bil Bogdan Marinko, s katerim sva se poznala že vrsto let. Tu so se začele težave s kavo. Po vztrajnih navodilih Marinka in direktorja TOZD-a, sem moral mešati staro agrokomerčevo kavo z novo, katere rok uporabe je bil zdavnaj prekoračen. S sodelavko sva dala kavo v analizo. Laboratorijski izvid je pokazal, da je zdravju škodljiva, kar sem trdil že prej. Nekoliko kasneje sem dobil vabilo disciplinske zaradi manjka kave, s tem pa naj bi zagrešil hujšo kršitev delovnih dolžnosti. Komisiji sem predložil rezultate analize, tako da so postopek ustavili. S tem pa nisem bil zadovoljen. Če nisem bil jaz kriv, kdo potem? Smatral sem, da je za to odgovoren B. Marinko. Proti njemu ni bil uveden disciplinski postopek, ker je bil zet enega od vodilnih pri PETROLU. Moje delovno mesto so ukinili in me prerazporedili v centralni obrat Petrola na Titovi. Kasneje sem šel stran. To je bil njihov cilj: nisem jim ledal pod prste.

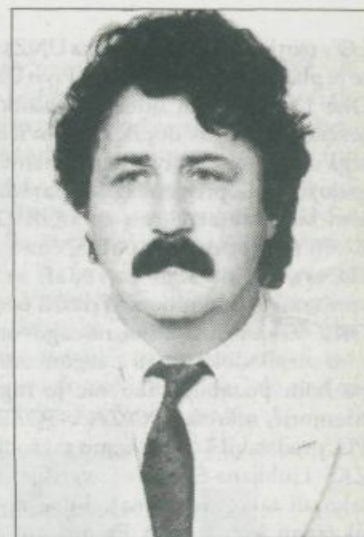
MESO V PIVOVARNI UNION

V Pivovarni UNION sem bil zaposlen od septembra 82 do februarja 85. Poslovanje kuhinje se ni bistveno razlikovalo, dogajale so se stvari, ki so bile v nasprotju z zakonodajo. Najprej sem odpravil razliko med zaposlenimi, saj so malice in kosila delili po obrazih. Tudi tu ni bilo normativov in obračunov materiala. Vpeljal sem kontrolo nad porabo in nabavo. Opazil pa sem, da večkrat moj nadrejeni Edo Robenik, ki je tudi sicer dostavljal meso in suhomesnate izdelke v obrat, ni dostavil dejanske količine. Na vse to sem ga opozarjal takoj. Ker ni zaleglo moje opozorilo, sem o tem obvestil direktorja našega TOZD-EVDS ing. Marjana Zaiarja. Edo Robenik pa je še vedno dobavljal na nepošten način. Tako se je zgodilo, da je bil ob ponovni dobavi nakazan manjko 29,5 kg šunke. Takrat se je angažirala tudi UNZ-Ljubljana. Dva njihova inšpektorja sta ugotovila resnični manjko. Prav to pa je spodbudilo ing. Zalarja, da mi je dal nalogo, naj v petnajstih dneh podam pismeno poročilo. Ing. Zalarja je presenetilo poročilo, saj ni računal, da bom pisal tako natančno, s prilogami

računov. Te so izzovale mnogo večjo dobavo, kot pa je v resnici prišlo mesa v kuhinjo. To je pomenilo, da se nekdo oskrbuje z mesom na račun našega obrata. To je tudi pomenilo, da je obstajala, seveda z vednostjo vodstva, ustaljena linija oskrbovanja mesa za nevidne potrošnike na račun PU, vse v imenu »samoupravljanja«. Po enem tednu oddaje mojega poročila, me je ing. Zalar sprejel na vljudnostni obisk, in končno zahteval, naj umaknem poročilo. Odkrito sem odgovoril, da se to ne bo zgodilo, ker mi je on dal to nalogo. S tem sta mi bili usoda in nadaljna kariera zapečateni. Začel se je postopek, s katerim so me hoteli spraviti pred disciplinsko. Samo kako? Ing. Zalar je sam priznal, da ne najdejo nobene napake pri mojem delu, zato je bilo treba angažirati OO ZK. Ing. Matija Nemanič, ki je bil takrat zaposlen v našem TOZD-u, bil pa je tudi sekretar OO ZK, je poslal dopis na UNZ-Ljubljana v zvezi z zadevo, ki sem jo odkril, kajti OO ZK bi se rada politično izrekla o dogodkih, vendar so rabili še stališče od UNZ. In res je prišlo uradno stališče oz. odgovor pisan na »kožo« vodstva PU.

Dopis oddelka za zatiranje kriminalitete št. 22/2-23-S-24/B-378/83 z dnem 30.07.83 prispe v naš TOZD. V njem obveščajo PU, da se je res to zgodilo, da pa je v PU-TOZD EVDS vladajo tudi neurejeni medsebojni odnosi. Kar pa se tiče dobave z dne 15.07.83, ko je Edo Robenik (ta dan je imel Robenik rojstni dan) dostavil manj »suih reberc« (dejansko je manjkalo šunke), se je pač »zmotil«. Podpis z pisalnim strojem: načelnik oddelka Silvo Kozlevčar, podpis zanj pa nečitljiv.

Na podlagi tega dopisa so zoper mene uprizorili na OO ZK pravi »lov na čarovnice«. Dobil sem v končni fazi »partijski opomin«, s katerim pa se nisem strinjal. Vedeti je treba, da je bil Edo Robenik ljubljenec vodstva PU, saj je skrbel za vse »fešte« v PU, ko se je gostilo »narod«, vse na račun delavcev. Tu se je gostilo SODSTVO, ZDRAVSTVO, GOSTINSTVO, POLICIJO, PRAVOSODJE, PARTNERJE in še bi lahko naštevali. Ponovno sem bil v »ognju«. V Logatcu je bila takrat zelo močna izpostava prodaje PU »pri Puntarju«. Vodstvo z gen. dir. Lavričem in Frumom na čelu so uprizorili

LOV (sin je znana osebnost na UNZ). Usluge se je plačevalo tudi z boni za Pivo UNION... Dne 13.08.90 sem oddal načelniku Kozlevčarju ta njegov dopis. Zagotovil mi je, da tega dopisa ni v arhivu, kar daje slutiti, da se grejo na UNZ privatne igrice, zaradi katerih sem bil dvakrat klican na UNZ (25.06 in 27.06.83, podpis pooblaščen osebe: Hočevnar). Kot sem povedal, se nisem sprijaznil z opominom. Pritožil sem se na OK ZKS Ljubljana-Šiška, na zagovoru pa mi niso pustili dokazovati z argumenti. Nikoli ne bom pozabil, kako me je ing. Mitja Memorič, sekretar OO ZK v TOZD EVDS PU, predstavil Tovariškemu razsodišču OK ZKS Ljubljana-Šiška: »Tovarišija, Premka tako ali tako vsi poznate in se ne mislim ukvarjati še tu z njim. Prepuščam ga vam, saj boste prišli do enakega zaključka kot mi v PU. Oproščam se, da nimam časa prisostvovati vaši odločitvi, prosim pa, da odločite v skladu z interesi PU in statuta ZK.«

Sledil je ciničen pogled proti meni s prikritim smehom izza njihovih oči. Nato je odšel. Prišlo je celo do mučne scene, ker je vso stvar poslušal tudi član ZK prof. Leopold Rozman iz Logatca, saj ga je vseskozi zanimala moja usoda. Kadar sem začel v novi DO, me je vedno povprašal: »Viki, kako pa je kaj na novem delovnem mestu, ali se stvari ponavljajo?« Odgovorim: »Polde - samo kradejo, drugega ne počno!« To je bil moj najpogostejši odgovor.

Prav iz tega razloga je šel poslušat na OK ZKS Ljubljana-Šiška, ko so obravnavali mojo pritožbo. Priča je bil, da mi niso pustili dokazovati z argumenti, s tem pa so ga toliko irtirali, da je zaprosil za besedo in jo tudi dobil. Povedal jim je, kaj misli o vsem, a so hoteli nasilno prekiniti dialog, vendar se ni dal. Potrebovali so več kot trideset minut, da so ga odstranili, meni pa na naslednji obravnavi Tovariškega razsodišča potrdili kazni iz PU-Ljubljana. Predsednica senata ni bila nobena druga kot Zofija Žagar, moja učiteljica iz OŠ v Preski pri Medvodah. Že kot »mulc« sem se spomnil, da so govorili, da je »Udbašica«, danes vem, da je preverjen »kader«. Po končani obravnavi mi je očitala: »Ja, Viki, saj vem in poznam Vašo famulijo, saj ste vsi poštoni, kako to, da se zapletaš vedno s komunisti...« in, da naj jih že neham preganjati. »Ali misliš, da ne vemo, kako si župnišču v Logatcu podaril umetniško delo Sv. Nikolaja. Daj no, nehaj že, pa bo vse dobro, boš videl. Pa malo bolj »sodeluj.«« Odvrnil sem ji, da sem to poklonil kot moj prispevek Logatcu, saj sem tudi

OŠ »8. talcev« poklonil skulpturo, ki stoji v šolskem parku posvečena talcem, po katerih se šola imenuje - zato ne vidim razloga, da bi mi to očitala. Vprašal sem še, če mi pove, kdo ji je povedal za to. Odvrnila je: »Nekdo, ki je član tovariškega razsodišča iz Logatca pri CK ZKS.« Kasneje sem zvedel, da je predstavnik tov. razs. pri le-tem Bogo Ajdič, ki pa ima v kasnejših pregonih zoper Premka vidno vlogo v zvezi s Postojno. O vsem tem je seznanjena tudi OK ZKS Logatec.

Jasno, da sem se pritožil na CK ZKS, vendar opomin je ostal, argumentov nisem smel uporabiti. Vsa stvar se je samo zapletla, moje ime pa se je ponovno pojavilo na CK ZKS. Milan Črepinšek me ne more pozabiti, zato bom poskrbel še kasneje... tudi v SCT.

Leta 1983 sem zmagal na strokovnem kuharskem tekmovanju v pripravi kuharskih cocktailov v Radencih, sodeloval pri raznih prireditvah, priznavali so mi strokovnost, obenem pa pritiskali name, naj že neham preganjati komuniste. Resnično: naletel sem kot po pravilu na komuniste lopove. Ni moja krivda, da so s svojim delom »svinjali« v vrstah ZK. Strankarska pripadnost jim je bila deveta skrb. Brigalo jih je pač takrat, ko so morali nekoga onemogočiti. Jaz sem bil že eden tistih, ki so me sistematično preganjali iz službe v službo. Osnove, da bi me vrgli iz ZK, pa vendar niso imeli, čeprav so se trudili okrog tega. O vsem je bila na tekočem tudi logaška politika. Preko Puntarja so imeli super zveze, delali pa so se, kot da se med seboj ne bi poznali. Iz teh vrst so se rojevali novi in novi funkcionarji, vsi pa borci za svoj žep - v prvi vrsti. Premka je treba dotolči. Toda kako? Vedno sem vlekel poteze, ki so jih presenetile in jim podirale »scenarij«. Leta 1984 mi je danes že pokojni Bruno Thaler priredil sredi Rogaške Slatine sprejem, katerega posledice čutim še danes, vse pa po pripravljenem scenariju. Tisto leto sem se ponovno prijavil na tekmovanje, vendar je bil »scenarij« že v teku. Dan pred uradnim tekmovanjem me je B. Thaler napadel sredi promenade turističnih in gostinskih delavcev s ponižujočimi besedami. Vse sem bil, samo človek ne. O tem obstaja dokumentacija. Vpil je name, da mu PU ponuja vilo, samo da uredi, da me onemogoči na tekmovanju (kar se je naslednji dan v resnici zgodilo). Poskrbel naj bi, da zame ne bo nikjer službe, morda v kakšnem »pajzlu«; da škodim Logatcu, ker ima tam dobre prijatelja in še bi lahko našteval. Vse to pa je kazalo, da se je v vso zadevo - gonjo zoper mene vključila Turis-

tično poslovna skupnost v Ljubljani. Začeli so me obravnavati na sestankih. To ni nikakršna fiksna ideja. Dokazi namreč obstajajo. Res je, da se mi je B. Thaler čez nekaj dni pisмено opravičil, saj je dojel, da ne bom miroval. Vseskozi sem čutil zalezovanje in kontrolo. Danes sem prepričan, da bi se zaradi mojega vztrajnega kljubovanja znašel resnično na »drugem« svetu, saj so mi montirali nesreče skoraj po tekočem traku. Sam sem si rekel, zamenjaj delovno okolje v drugem kraju, morda zveze in zvezice ne bodo našla pota do tebe, a sem se grdo uštel.

Dne 01.08.85 sem nastopil službo v THO Postojnska jama. Tega leta je hči končala poklicno slaščičarsko šolo v Mariboru in se zaposlila pri štipenditorju. Ponudili so mi mesto šefa kuhinje v Hotel »KRAS« v Postojni. Moj predhodnik v tem hotelu, Vili, je imel težave s takratnim vodjem hotela, Anico Jurič, ki je bila skoraj dvajset let šef kuhinje le-tu. Ta je tudi meni marsikaj »skuhala«. Njena najlubša navada pa je bila ta, da je kot vodja hotela v civil obleki hodila s cigareto po kuhinji, šarila po oddelkih, z rokami »kradla« hrano iz loncev, da o drugem ne govorim. Bila je despotsko nastrojena in ni prenašala najmanjšega ugovora. Človek bi rekel, da je bila »oficirsko« nastrojena. Tudi v tej kuhinji so bile pomanjkljivosti, ki sem jih skušal odpraviti. To je vodstvo tudi želelo. A glej, ukaz je bil eno, stvarnost pa drugo. To je bila nova preizkušnja, kajti samo tako so lahko ugotovili, kdo je za koga in zakaj. Stvari so se začele tudi tu zapletati. Scenarij je bil ponovljen, samo z drugimi imeni. Kmalu dobim od direktorja Čehovina odločbo (jasno brez samoupravnih organov), da sem premeščen na Kalič. Obrnil sem se na družbenega pravobranilca Mladena Župančiča iz Postojne, ki je tako očitno samovoljno direktorja razveljavil, obenem pa upravo poučil, kako je treba Premka suspendirati in uvesti zoper njega postopek. Vključen pa je že bil celotni politični »samoupravni« aparat, da se odpre zoper mene že nekajkrat preverjena fronta. Pred tem pa se je zgodilo nekaj bistvenih reči. Zanima me zgodovina in imam zbranega veliko arhivskega gradiva. Posedujem tudi fotografijo, na kateri so fašistični veljaki iz Postojne (tudi Črnosrajčniki), danes pa ugledni meščani Postojne z borčevsko pokojnino. Za fotografijo je izvedel tudi Janko Štefin, taksist iz Postojne. Trikrat jo je prišel ogledovat v kuhinjo, šele tretjič je ugotovil, da je na njej tudi on. Prosil me je,

naj jo prodam, kar sem odklonil. Tudi to, da bi jo dal preslikati, sem odklonil. Ponudil pa sem, da to namesto njega storim jaz, vendar je vztrajal, da jo dobi osebno. Do primopredaje ni prišlo. Začeli so se vmešavati v moje zasebno življenje, spletkarili in kompromitirali so me na celi črti. Dogajalo se je, da so me miličniki petkrat v enem tednu pregledali na poti iz hotela do stare avtobusne postaje. Kot v kakšni kriminalki: oprt na steno stavbe, pregled osebnih stvari itd. Višek vsega pa je bilo, ko sta me prišla v hotelsko sobo iskat dva miličnika in me brez pojasnil odvedla na postajo milice v Postojni. Šele tam sem izvedel, da me sumijo (šefinja kuhinje hotela »Jama«, g. Silva, me je po telefonu baje prepoznala), da sem v naselju Hrenovice pri Postojni nastavljal eksploziv. Ne pozabimo pa, da je eden od obeh miličnikov doma tu v bližini, pa tudi šefinja Silva naj bi bila tam doma. O tem dogodku sem se pismeno obrnil na RSNZ-UNZ Postojna, postajo milice, KS Hrenovice, skratka domnevno prizadetim, ali kakorkoli že povezanih z menoj. Pismo je po službeni dolžnosti moral dobiti Žare Tušar, ki je postal župan Postojne. Zadeva se ni rešila, dobil sem odgovor, da so z mano morali opraviti razgovor, priznavajo pa, da bi lahko to storili na bolj kulturnen način. Nič več.

Poklican sem bil tudi na sedež SNZ Postojna, kjer sta me zasliševala dva iz SDV (o tem lahko več povedo Milan Pekarovič, Zdenko Leskovec in Tone Knafelc), k vsej stvari je pristopil OK ZKS Postojna, od tam so hodile »delegacije« v Logatec k Andreju Ajdiču-Logarju, vse pa po skrbno urejenem urniku in načrtu, da se vsa stvar prekrije; Premka onemogoči. O vsem se je vodila korespondenca v Ljubljani na CK-ZKS, s pomočjo SDV. Danes je A. Logar direktor OŠ v Postojni, pred tem pa je bil predsednik SO Logatec, še prej sekretar OK ZKS Logatec.

Zaradi suspenza in zmontirane obtožbe sem prišel na disciplinsko, katere predsednik je bil Peter Štefin, nečak Janka Štefina, zmontirali so mi »disciplinsko« ob pomoči logaško-postojnske in ljubljanske politične oligarhije. Skratka: »KARTEL« političnih samodržcev, vse v imenu »samoupravljanja«. Kazen je bila jasna. »Prenehanje delovnega razmerja.« Ob tem pa mi je Zdenko Leskovec nenehno govoril v Logatcu in Ljubljani: »Viki, saj sam dobro veš, prehter si bil - tepe te jezik.« (Vse je posneto na magnetofonske trakove, saj so me marsikaj naučili). Spor pred sodiščem ZD v Postojni je bil rešen predvsem zato, ker sem umaknil

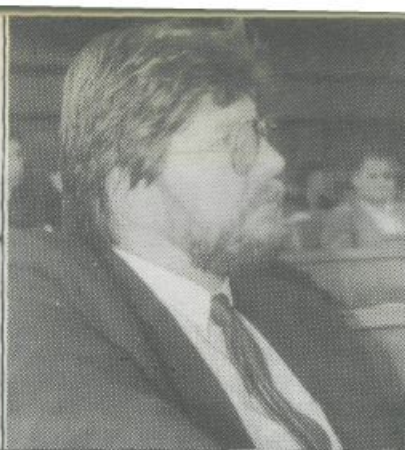
zasebne tožbe na predlog Lipužičeve in seveda uprave PJ. Danes mi je žal, da sem se dal pregovoriti. Sekcija kuharjev in natakarjev pri SZ Gin T-SRS mi jo je zagodla na TV Ljubljana in moje sodelovanje s TV in Skupšč. restov. SRS je bilo prekinjeno. Sestanek se je vršil prav v Jamski restavraciji ob sodelovanju ljudi, ki so bili vpleteni že v moje predhodne postopke. Tako sva se z Lipužičevo srečala kar dvakrat.

V tistem času so bili v Ljubljani kongresi, pritiski name pa so se vršili z nezmanjšano močjo. O tem sem sprti obveščal forume,

predvsem pa sem zahteval od OO ZK »Naklo« Logatec, da se stvari začno urejati. Ker mi niso prišli do »živega«, so poskrbeli, da so zaradi odklonilnega odnosa (po ljubljanskih gostinskih obratih so zbirali kader za strežbo na kongresu) mojo hči dali na disciplinsko, ker naj bi huje kršila delovne zadolžitve, ker je odklonila sodelovanje na kongresu. V resnici pa je hči na dan kongresa ZK SRS dejansko delala v DO. Z mojim energičnim posredovanjem sem ustavil postopek, saj je bilo več kot očitno, kdo stoji za tem. Želeli pa so prizadeti mene.

Uroš Aljančič
ima potni list.
Kdo je zadaj?

TRIBUNIN FOTOLABOR

Interno glasilo televizije Slovenije KRIČAČ v svoji zadnji številki v ponesrečeni obliki nekega rolanja joka, da se je sedaj lotila še TRIBUNA. Televizijcem obljubljam, da bomo to nemudoma nehali početi takoj potem, ko bo Matjaž Tanko, urednik Dnevnika, za svoje nastope povprečno porabil manj kot osem piv. Če je v njih tudi vodka, ne vemo.

Leopold Šešerko, med študenti FSPN znan tudi pod imenom dr. Ščiščerko, podpredsednik slovenske vlade, je po zadnjih izjavah sodeč zbolel za hujšo obliko arterioskleroze. Zdi se namreč, da je pozabil, da je nekoč pripadal Zelenim. Ribe v Savi so velike že čez dva metra.

Ko je avstrijski državljan izsiljeval prednost v križišču na Celovški, se je mladi prenovitelj v modrem yugu Borut Pahor ves zabuhel skoraj razpočil od jeze. Neumnemu jodlarju je pokazal močno iztegnjen sredinec leve roke. Partijski funkcionarji očitno še zmeraj ne poznajo knjige z naslovom Bonton.

Viktor Žakelj presenečen obupuje nad Dentosom, ki ni pokazal navdušenja za plebiscit o odcepitvi Slovenije. Še pred dvema leti je prav njegova stranka zaradi nečesa podobnega skoraj dala obglaviti polovico predsedstva tedanje Univerzitetne organizacije.

Ivo Tominc, srbski general slovenskega rodu objokuje neuspeh poskusa polkovniškega puča v Sloveniji. Njegova žena, šefica vipavske mlekarne, pa se je zaradi moževe bebavosti skoraj sesirila. Gre za istega Tominca, ki je nekoč glumil profesorja obrambe na FSPN in je imel polna usta notranjega sovražnika.

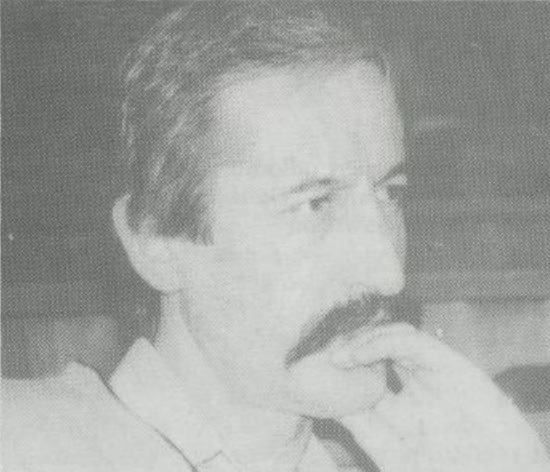
Spomenka Hribar alias Matjaž je po mnenju mnogih Slovencev glavni krivec za to, da bomo morali potiskati na tone novih zgodovinskih knjig. Le redki pa vedo, da ona ni bila prva, ki je omenjala spravo med Slovenci. To je že v začetku sedemdesetih let počel slovenski duhovnik Nace Čelik.

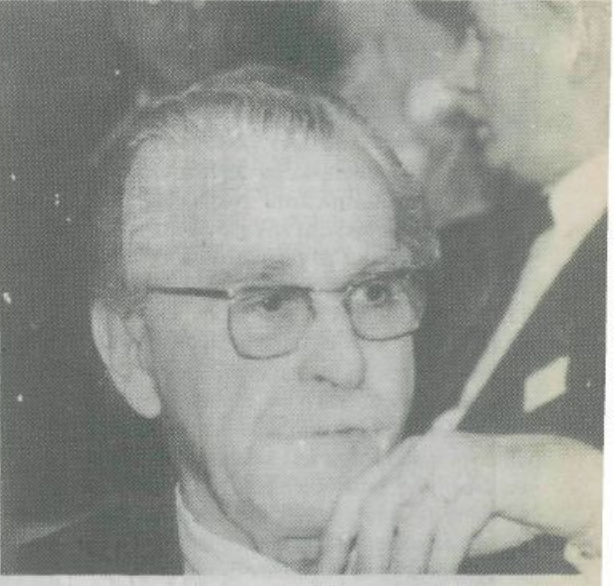
Stane Dolanc se še zmeraj smeji. Tudi njegovemu smehu so dnevi šteti. Če ga ne zašije naša zakonodaja, ga bo pa katera druga. V švicarskih zakonih je manj lukenj kot v švicarskem siru.

Dragiša Marojevič je edini ljubljčan, ki ga ljubljanski smetarji niso bojkotirali. Bolje za njih, ker sicer nihče ne ve, kako bi po dveh tednih skidali...

Na kakšni podlagi je Tomaž Ertl sestavljal seznam vojnih zločincev verjetno ni jasno niti njemu. Še zmeraj ne vemo, kdo je na seznamu. Vemo samo, da na njem ni rdečih, je pa zato polno belih. Vemo pa, da je na seznamu Vinko

Žoga je okrogla in usoda tudi. Tako se prav lahko zgodi, da bo Tribuna zaradi pisanja o pobojih po osvoboditvi obsojena prej kot pa kdor koli od tistih, ki so morili ali to ukazovali. Glavna razprava v zadevi STJENKA - TRIBUNA bo 24. oktobra. Nenavadno hitro v primerjavi s hitrostjo, s katero celjsko sodišče obravnava Tribunino ovadbo za teharske poboje.

VOLEN SI FERSIHERUNG?

Avstrijska državna zavarovalniška družba bo *Amastne dobičke poslej delila z našim Triglavom - Avstrijci prehajajo iz ilegale v legalo - So si nagrabili dovolj, ali ....?!*

Kot kaže se bliža rešitev polemik, ki se pojavljajo pri nas v zvezi s sklepanjem življenjskega zavarovanja s tujimi zavarovalnicami. Največ je bilo govora o življenjskem zavarovanju, ki ga ponuja avstrijska zavarovalnica Wiener Städtische Vorsorgeplan (WVP). Vendar pa bo ravno ta zavarovalnica v kratkem uzakonila svoje dosedaj pravno dvomljivo početje na našem zavarovalniškem tržišču. Tako bo najverjetneje do konca letošnjega leta ali najkasneje do meseca januarja naslednjega leta sklenila pogodbo o sodelovanju z zavarovalnico Triglav. Po ustanovitvi novega podjetja pri nas bodo tako naši državljani tudi uradno, popolnoma pravno legalno sklepali pogodbe o življenjskem in dopolnilnem zavarovanju pri avstrijski zavarovalnici WVP.

Ko so se pred skoraj tremi leti začeli pojavljati pred našimi vrati akviziterji in ponujati novo možnost zavarovanja za devize, ki je poleg tega po njihovih besedah še dobičkonosno, so se začeli naši

državljani v precejšnji meri odločati za nov način zavarovanja. Dunajska zavarovalnica Wiener Städtische Vorsorgeplan je tako našim državljanom ponudila možnost, da se izognejo galopirajoči inflaciji, ki je pustošila po prihrankih naših ljudi. Avstrijci so našim ljudem poleg vse obsežnejšega zavarovanja velikodušno ponujali tudi del ustvarjenega dobička te zavarovalnice. Akviziterska mreža se je v manj kot treh letih razširila od Splita preko Maribora na celo Jugoslavijo. Avstrijska zavarovalnica je namreč poskrbela za vabljivo motivacijo svojim akviziterjem v obliki visokih provizij pri vsaki sklenjeni pogodbi in še posebno provizijo pri pridobivanju novih akviziterjev.

In kaj pravzaprav nudi Wiener Städtische?

Osnovno je življenjsko zavarovanje, ki ga lahko posameznik sklene za najmanj deset let. V tem primeru plača vsoto 30 tisoč

avstrijskih šilingov, kar je najmanjša možna premija. Vsako leto je potrebno potentakem doplačati 3 tisoč avstrijskih šilingov na račun zavarovalnice, s čimer postanete velecenjena stranka. In kaj se zgodi v primeru vašega naravnega vnebohoda? Kdo dobi denar in kako sploh pride do njega? V kolikor imate srečo in umrete šele po desetih letih (če ste sklenili zavarovanje za deset let, seveda), se vam bo premija povečala za 36 odstotkov, deležni pa boste tudi odstotkov, ki vam pripadajo glede na to, da ste soudeleženi pri delitvi ustvarjenega kapitala. Če pa umrete prej (Bog ne daj!), pa bo uporabnik police imel na voljo dve možnosti, ali bo počakal do konca izteka zavarovalne dobe in dobil zavarovalno vsoto, plus 36 odstotkov in soudeležbo pri delitvi kapitala s tem, da mu po vaši smrti ne bo potrebno plačevati zavarovalnih obrokov, ker bo to namesto njega storila zavarovalnica. Druga možnost pa je, da zavarovalnico dvigne takoj, odstotke obresti pa mu bodo obračunali po posebni tablici. Odstotki, o katerih smo govorili, veljajo seveda v primeru naravne smrti. V primeru kakšne drugačne smrti, na primer če bi vam prirase k srcu kakšen oster predmet ali če bi se zastrupili z vročim svincem, pa bodo ti odstotki seveda bistveno višji.

Wiener Städtische nudi ob osnovnem življenjskem zavarovanju tudi več oblik dopolnilnega zavarovanja oziroma nezgodnega zavarovanja. Tu prav tako obstajata dve možnosti, ki se razlikujeta predvsem po višini osnovne premije. Če boste plačali letno poleg življenjskega zavarovanja še 600 šilingov, vam bo to zagotovilo, da boste dobili za vsak dan hospitalizacije dvesto avstrijskih šilingov. Druga možnost pa je, da plačate letno 1200 šilingov in boste tako dobili za vsak dan hospitalizacije 400 šilingov. Za primer invalidnosti pa dobite glede na odstotek invalidnosti posebej določeno premijo, ki se dvakratno poveča, če boste več kot 50 odstotni invalid.

Ugodno, vendar nezakonito

Kljub vsem ugodnostim, ki jih teoretično nudi tuja zavarovalnica našim državljanom, pa je vse skupaj uradno nezakonito. Zakaj torej gre? Nov zakon o sistemu življenjskega in premoženjskega zavarovanja namreč pravi, da je takšno zavarovanje nelegalno, protizakonito in kot takšno tudi kaznivo. »Po 118. členu, točka 1-Z denarno kaznivo od 45 tisoč do 45 tisoč dinarjev se kaznuje za gospodarca: prestopek pravna oseba, če posreduje ali zavaruje premoženje ali osebe in ni pooblaščen po tem zakonu v smislu 7. člena, prvi odstavek.«

Zakaj je takšno zavarovanje naših državljanov kaznivo? Zvezni sekretariat

za finance, ki je zadolžen za izdajanje dovoljenj za delovanje tovrstnih ustanov, namreč dosedaj še ni izdal dovoljenja za delo nobenemu tujemu zavarovalnemu zavodu, niti državnemu zavarovalnemu zavodu iz Avstrije. Seveda pa so to zgolj suhoparna zakonska določila, katerih glavni namen je najverjetneje preprečiti poslovanje s tujo valuto na ozemlju naše države. Ob tem je potrebno opozoriti tudi na to, da je sklepanje zavarovanja s tujo zavarovalnico enako varčevanju v tujih bankah ali nakupu tujih vrednostnih papirjev. Tudi zavaroval-

na polica je namreč vrednostni papir. Vse naštetje je prepovedano in kaznivo, ker predstavlja odliv takšnega ali drugačnega kapitala v tujino.

Bo Triglav zaščitil interese ljudi ali le pristavlja lonček?

Glede na to, da je dunajska zavarovalnica pri nas pridobila približno 50 tisoč zavarovancev, od tega tretjino na Hrvaškem in v Sloveniji, so končno spoznale nujnost udeležbe pri tem tudi naše zavarovalnice. Triglav je bil v Sloveniji prvi, ki se je odzval povpraševanju na tržišču in letos poleti ponudil možnost plačevanja polic za življenjsko zavarovanje v trdi valuti. Sedaj pa se pripravlja tudi na sodelovanje z Wiener Städtische. Že od aprila letošnjega leta se namreč predstavniki slovenske zavarovalnice dogovarjajo s predstavniki avstrijske in kot kaže jim bo uspelo uskladiti interese in merila za sodelovanje v prihodnje. Potrebna bo namreč delna reorganizacija našega zavarovalniškega sistema in tudi izboljšanje poslovnosti, saj je kaj malo verjetno, da se bi avstrijski partner sprijaznil z raznoraznimi značilnostmi naše poslovne srenje, ki največkrat niso ravno reprezentativne.

Dejstvo je, da pri vsem tem računa na korist tudi Triglav. Kajti misel, da gre zgolj za naklonjenost vrlim Slovencem, ki bi se radi zavarovali na »trden način«, je povsem nedolžna. Toda konec koncev je

to normalno - poslovni interes namreč, le da ne bo prevladal nad »humanitarnim« in se bo udeležba naših zavarovalnic spremenila predvsem v pristavljanje piskrčka.

Graška poslovalnica Wiener Städtische si je že zagotovila tudi potrebna dovoljenja za poslovanje pri nas, saj so že 14. junija letos poslali zveznemu sekretariatu za ekonomske odnose s tujino v Beogradu, prošnjo za ustanovitev podjetja za marketing in consulting, ki naj bi ga registrirali v Mariboru. odgovor so dobili že avgusta in z njim dovoljenje, da ustanovijo podjetje tuje osebe v zasebni lasti (d.o.o.). Sedež oziroma direkcija za Slovenijo naj bi bila v Ljubljani.

Toliko o tem, kar je bilo, je in kar naj bi bilo. Seveda je popolnoma jasno, da za rešitev zavarovalniškega Babilona v

PA ŠE TO ...

Ko je postalo sklepanje življenjski zavarovanj že dokaj razširjeno so se zganili uradni organi in dokazovali kako kaznivo je takšno zavarovanje in kako dvomljiva investicija je to. Pa vendar nekaj primerov zavarovancev, ki so bili prisiljeni uveljavljati pravice iz sklenjenih polic priča o strogi poslovnosti avstrijskih zavarovalnic in izključuje kakršnokoli manipuliranje z denarjem »naivnih« Balkancev. Lahko bi rekli, da so »tuji izkoriščevalci« celo bolj korektni in uvidevni kot pa naše institucije. Uveljavljanje pravic je namreč mnogo bolj preprosto kot pri nas, ko se takšno uveljavljanje popolnoma upravičenih pravic spremeni v dodatno muko svojcem umrlih ali poškodovanih in invalidnih.

TRIGLAVOVA VARIANTA

Glede na razširjenost sklepanja zavarovalnih polic za življenjsko zavarovanje s tujimi zavarovalnicami so se, sicer malce pozno, odzvale tudi naše zavarovalnice. Letos poleti je zavarovalnica Triglav ponudila svojim morebitnim zavarovancem dve za nas novi obliki zavarovanja, turistično zavarovalno polico in plačilo zavarovalne police življenjskega zavarovanja v tuji valuti. Tako se lahko posameznik zavaruje in plača zavarovalnino v katerikoli trdni valuti, kritje pa dobi izplačano v nemških markah, avstrijskih šilingih, ameriških dolarjih ali italijanskih lirah. Ob vsem tem pa naj bi zavarovalnica razdelila svojim zavarovancem tudi najmanj 90 odstotkov vsega dobička, ustvarjenega s takšnimi zavarovanji.

Turistično zavarovanje pa zagotavlja vrnitev nastalih stroškov v primeru nazgod, tatvin in podobnega, kar lahko danes doleti turista. Dodatno zavarovanje je možno tudi za primer prekinitve potovanja ali kasnejše vrnitve s poti, bolezni, poškodb in podobnega. Glede nato, da je Triglav takšno zavarovanje uvedel v letošnji turistični sezoni, bi lahko rekli, da je bilo zavarovanje namenjeno predvsem turistom, ki so si izbrali za letovanje okolično kninske krajine. Kajti mnogim se je takorekoč ustaljen dopust brezplačno spremenil v »popotovanje pe puščavi in goščavi«.

Sloveniji še ni prišel pravi čas. Mnogo bo potrebno popraviti, še več spremeniti. Spodbudno pa je, da so storjeni vsaj prvi koraki.

Marko Krautberger
Matjaž Korošak

ZADNJIČ SO IZPADLA
POROČILA PROREKTORJEV,
ZATO JIH DANES OB-
JAVLJAMO...TODA NE NA TEJ
STRANI...PREBERITE IN
VIDELI BOSTE, DA NISTE
SAMI KRIVI ZA JE TAKO
ŽALOST NA FAKSIH ...

ŠOPLA

ŽALOSTNO JE TUDI NA
SREDNJIH ŠOLAH, SAJ SE
JE SITUACIJA ŽE TAKO
ZAOSTRILA, DA SO SICER
MIROLJUBNI SLOVENSKI
DIJAKI ZAČELI
UPORABLJATI
"BALKANSKE" METODE,
KOT JE NPR. ŠTRAJK

ŠOPLA

Po stavkah na dveh srednjih šolah, stavkah, ki pa žal niso prišle v medije, so dijaki štrajkali tudi na ex Šubički. V medijih so vam že predstavili njihove zahteve, zato bom raje varčeval s prostorom in samo komentiral. V času sprejemanja Zakona o spremembah in dopolnitvah Zakona o usmerjenem izobraževanju so "nepoklicani" opozarjali na problem spreminjanja pogojev tako šolanja kot tudi študija v času, ko se proces že odvija. Zaman. Oblikovalci zakona so seveda računali na odpornost dijakov in študentov, ki so kot vsi poskusni zajčki vajeni vsega hudega. Upamo, da so se tokrat uracunali in bodo poskusni zajčki končno "popizdili" (sorry, v kleni slovenščini ni ustreznjega izraza).

Ovsem vas bom še obveščal, zato prosim dijake, da vse, kar se bo dogajalo, opišete in mi pošljete na Tribuno. Lahko pa me pridete tudi sami pogledat (glagol premikanja + namenilnik, da vas malo izobrazim tudi v tej smeri). You' re welcome!

KO SEM ZADNJIČ HODIL PO
BELEM MESTU, ŠE VEDNO
PRESTOLNICI NAŠE RAZ-
PADAJOČE JUGE (SEDAJ ŠE
TISTI, KI SO BILI NEKOČ
PROTI ODCEPITVI, MENIJO,
DA NAS LE TA LAHKO REŠI
PRED ŠAJKAČO IN NOŽI),
SEM OPAZIL PODOBNE
GRAFITE KOT V DEŽELI NA
SONČNI STRANI ALP. "NEČU
PROŠLOST - PUSTITE DA JA
UZMEM BUDUČNOST"...

ŠOPLA

Na dan, ko naj bi v Beogradu nažigali ne samo Sacred reich, temveč tudi elitne enote Vuka Draškovića, se mi tam ni zgodilo nič hudega. Dan po tem, ko se je po poročilih naših novinarjev sodeč tam sotala 3500 glava množica, ki je zahtevala orožje in grozila "srpskim komunjarom" (beri Milo Ševićem ritoliznikom), so bili belomeščani kot ponavadi depresivno ali pa veseljaško razpoloženi. Veseljaško, ko so komentirali dogodke pred skupščino, ko je množica vpila naj se človeka, ki sta v botrinji, Vuče in Ludi Šešelj (kako smo reveža v Sloveniji zagovarjali v času procesa proti beograjski šesterici...), pomirita (skindirali so "pomirite se kumovi"), in depresivno, ko so ugotavljali, da tisti, ki delajo, zaslužijo manj kot tisti, ki so prijavljeni na Zavodu za zaposlovanje. Če računamo, da vsak Srb, ki je zaposlen (to seveda ne pomeni tudi, da dela, sicer pa to velja tudi za ostale zaposlene v Jugovini) ustvarja dohodek zase, za še enega Srba (bojda je že vsak drugi odrasel Srb nezaposlen) in za miličnika na Kosovu. Plače srbskih miličnikov na Kosovu so namreč dobrih 20 starih milijard, oziroma 20.000,00 markovičevih dinarjev (pozor, v tem primeru smo oziroma rabili pravilno, saj smo govorili o isti stvari z drugimi besedami, ne pa kot pravijo naši vrli televizijci: "Srbi, oziroma Albanci...", to še vedno ni en narod), česar še Bavčarjevi policaji nimajo, sploh pa redkokateri zaposleni v neodvisni Sloveniji zasluži toliko dinarčkov. No comment!

P.S.: Ali ste opazili, da danes ponavljam slovenski in angleški jezik. No, pripravljam se na zaključni izpit, saj so me šele letos obvestili o tem, da ga bom na koncu 4.letnika UI moral delati.

VSE KAR STE ŽELELI VEDETI O SEKSU, PA SI NISTE UPALI VPRAŠATI..., JE BIL NASLOV NEKEGA WOODYEVEGA FILMA. TA NASLOV PA USTREZA TUDI DOGAJANJEM V B-51 NA Gerbičevi v torek in sredo (16. in 17.). PORNO-FORMA, kot so dogajanje poimenovali njegovi oblikovalci, bo nekakšna predstavitev prve trgovine s pomagali do "ornk" orgazma. Lastnica obljublja tudi nagrade študentom, ki bodo sodelovali v nagradnih igricah. Vse se bo dogajalo ob glasbi, ki bo vzbujala vzdušje v B-51, prave melodije bo rolal vaš sexi DJ Bočko. SEX and DROGS and ROCK'N'ROLL v B-51.

Vse vaše perverzije pabom v naslednji številki seveda pridno

komentiral

ZOLTAN

ŠOPLA

POLEG PARLAMENTA ŠE ŠTUDENTSKA VLADA

Na prvem jesenskem zasedanju študentskega parlamenta je dvajset poslancev sprejelo nekaj bistvenih reči. Med drugim so poenotili poimenovanja znotraj študentske organizacije (ŠOU): poleg že konstituiranega študentskega parlamenta bo oblikovana tudi študentska vlada (namesto dosedanjega predsedstva), Statut ŠOU pa so preimenovali v študentsko Ustavo. V razpravi o Pravilniku, ki določa temeljne pogoje za formiranje študentske vlade, je prišlo do dileme, ali so lahko tudi poslanci člani vlade. Na koncu so z večino glasov sprejeli kompromisno rešitev, po kateri je lahko v študentski vladi največ 5 članov, ki so hkrati tudi člani parlamenta. S torkovim zasedanjem parlamenta pa se je odprl tudi kandidacijski postopek za predsednika in člane vlade. Poslanci so razpravo o problematiki Junior Enterprise-a, vključeva. ja ŠOU v Svetovni slovenski kongres in Zvezo študentov Jugoslavije predstavili na naslednje zasedanje, saj niso imeli dovolj natančnih informacij.

B.Č.

EUROPEAN NURSING STUDENT GROUP

PROFESIONALNA KONFERENCA

»ETIKA«
NA PORTUGALSKEM

Na prijazno povabilo študentov zdravstvene nege v Evropi, sva se s kolegom Matjažem Prešernom, študentom zdravstvene nege na VŠZD, konec septembra letos udeležila profesionalne konference o ETIKI na Portugalskem. Kot opazovalca sva sodelovala na letnem sestanku evropskih študentov študentske zdravstvene nege (European nursing student group - ENSG).

ENSG je organizacija, ki sodeluje z nacionalnimi študentskimi organizacijami. Članice te organizacije so Finska, Norveška, Portugalska, Švica, Švedska in Nemčija. Glavna naloga ENSG je okrepiti stike med organizacijami študentov zdravstvene nege, povabiti države nečlanice, izmenjava študentov, sodelovanje z ICN, izobraževanje v naši stroki...

Vsako leto organizira ENSG letni sestanek in profesionalno konferenco z različnimi temami. Njun namen je izmenjava idej, izkušenj o zdravstveni negi, o različnih sistemih izobraževanja, pa tudi izboljšanje in razvijanje študentske organizacije medicinskih sester. ENSG deluje že več kot 15 let. Njena organizacijska struktura je preprosta. Predsednika

in podpredsednika se voli vsako leto, koordinatorja pa vsaki dve leti. Imajo tudi svoj študentski časopis EUROBULLETIN, ki izhaja štirikrat letno.

S kolegom sva predstavila Univerzo v Ljubljani, Višjo šolo za zdravstvene delavce (VŠZD), način izobraževanja zdravstvene nege pri nas in Republiko Slovenijo. Člani ENSG so bili navdušeni. Pripravljene so sprejeti Slovenijo kot člana ENSG, čeprav imajo pomisleke o Jugoslaviji. ENSG je pripravljena pomagati naši organizaciji tudi z nižjo članarino ob vstopu. Tako se bomo študentje zdravstvene nege premaknili iz zapečka in pokazali, da zares hočemo v Evropo. Kar zadeva nadaljnje sodelovanje z ENSG močno upam, da na naslednjem sestanku ne bomo samo opazovalci, temveč bomo že kot člani razmišljali in odločali o prihodnosti ENSG.

Bojim se le, da se bo zopet zataknilo pri denarju. Študentska organizacija VŠZD dobi premalo denarja za take namene. In še ta denar se deli na pet smeri: fizioterapija, delovna terapija, sanitarna, rentogenologija in zdravstvena nega. Zato že sedaj pozivam delovne organizacije, društva in študentsko organizacijo Univerze v Ljubljani, naj nam finančno pomagajo pri vključevanju v Evropo. V nasprotnem primeru bo Evropa za nas ostala le še zvezdni utrinek, ki ga nismo uspeli pravočasno ujeti.

Naše potovanje in udeležbo na letnem sestanku ENSG na Portugalskem sta nam omogočila Univerzitetni klinični center in študentska organizacija Univerze v Ljubljani.

Petra Globočnik

SEMINAR O ZDRAVJU ŠTUDENTOV IN EUROPEAN MEETING V ZAGREBU BELEŽKA NEKEGA UDELEŽENCA...

Od 12. do 15. septembra 1990 je v Poljčah potekal seminar o zdravju študentov. Udeležilo se ga je 45 študentov iz Španije, Italije, Francije, Belgije, Švice, Nizozemske, Nemčije, Poljske, Češke in Slovaške (po dva iz vsake dežele), Avstrije, Malte, Bolgarije, Norveške, Švedske, Finske, Danske, Romunije in Andorre.

Prvi dan je dr. Mencejeva predavala o sistemu zdravstvenega in socialnega varstva pri nas in s tem odprla debato o teh sistemih pri nas in v Evropi. Popoldne istega dne (13.9.) je dr. Benčik - Murkova predstavila svojo raziskavo o Zdravju študentov na naši Univerzi s posebnim poudarkom na psihosomatskih motnjah študentov. Po tem predavanju so študentje govorili o vplivu šolskega sistema, še posebej represivnega, na zdravje študentov.

Naslednji dan, t.j. 14.9.1990 smo delo nadaljevali v skupinah. V prvi skupini je mag. Steve Sjoqvist s Švedske skupaj z Grahamom Nicholsonom iz Velike Britanije predstavil problematiko AIDSa pri študentih (predavanje sta potem posebej za zdravnice iz ljubljanskega zdr. doma za študente predstavila še enkrat, kajti pri nas bodo tako službo odprli najverjetneje že letos), v drugi skupini je Danilo Celan predstavil vpliv zdrave hrane na telesno in duševno zdravje študentov, v tretji pa je prim.dr. Amira Sefo predavala o tipičnih boleznih sarajevskih študentov. Popoldne istega dne so študentje povzeli dogajanje na seminarju in zaključili seminar. Naslednji dan, t.j. 15.9. je bil ti. Board meeting ESIBa (European Student Information Bureau), na katerem so samo člani ESIBa (vse zahodnoevropske države razen Italije, Danske in Nemčije), seja je bila namreč zaprtega tipa, razpravljali o tem, kako vključiti tudi npr.

Slovenijo kot republiko v Esib. Bolj levo usmerjene organizacije podpirajo našo pobudo, medtem ko bolj konzervativna struja (na žalost so med njimi tudi naši sosedi Avstrijci) zagovarja metodo ena država ena organizacija. Sestanek se je končal pozno popoldne in udeležence smo transportirali v Zagreb na European meeting.

European meeting je bil letos prvič v Jugoslaviji in po začetnih peripetijah, ko je Hrvaška študentska unija hotela prepovedati Evropsko srečanje študentov, je do izvedbe srečanja prišlo.

Po otvoritvenih svečanostih (pamet so nam solile visoke živine) smo imeli tri delovne skupine (okolje, solidarnost in ženska skupina), v katerih ni bilo povedano nič posebnega. Najpomembnejši del srečanja je bila debata o prihodnosti European meetinga in srečanje s predstavniko International Union of Students (IUS). Dogovorjeno je bilo, da bo samo še eno tako srečanje, kajti European meeting je izgubil na veljavi po padcu Berlinskega zidu. Najzanimivejši del srečanja je bil v torek. Na tem zadnjem sestanku smo predlagali, naj se IUS, ki je zelo levo dogmatska organizacija in se razglaša za preveč politično, preoblikuje v center informacij za vse študentske organizacije, kar pa se tiče politike

posameznih organizacij, naj te same odločajo, s kom in kako se bodo povezovale. Vse prisotne organizacije so podprle naš predlog in sklenili smo, da se bodo evropske organizacije vključile v IUS samo takrat, ko bo ta preoblikovan. Delegacija IUS je prišla v Slovenijo konec oktobra, delegacija ene od francoskih štud. org. (imajo dve UNEF - ID in UNEF) UNEF-ID pa bo pri nas nekje ob istem času.

Metka Nardin

ZAHVALA VSEM, KI SO PRIPOMOGLI K USPEŠNI IZVEDBI SEMINARJA O ZDRAVJU ŠTUDENTOV :

Ministru Janczu Janši, ki nam je odobril popust v Poljčah Matjažu, solastniku MINI-C rent-a-car, ki nam je odobril popust pri izposoji avtomobilov, Centru za turistično in ekonomsko propagando pri Gospodarski zbornici, gospe Jerci iz KRKE, ki je dokazala, da posameznik lahko bistveno prispeva k ugledu firme, vsem predavateljem in kolektivu Republiškega centra za obrambno usposabljanje v Poljčah in končno European Youth foundation, ki je financiral dobršen del seminarja.

Gledališče GLEJ

GLEJ V LIFE

Gledališče Glej praznuje letos 20. obletnico delovanja. Odločili so se, da bo usmerjena predvsem v čimvečji medijski prodor, saj je njihov položaj zelo ogrožujoč. Tako so pripravili celotedenski program prireditev, ki naj bi širšim množicam omogočil vpogled v delovanje gledališča.

Glej ima že zelo bogat zgodovinski razvoj. Ustarovljen je bil l. 1970, ko so se borili za to, da bi postali institucija. To jim do danes, žal, še ni uspelo. Raziskovali naj bi nove, nepreverjene oblike čistega gledališkega izraza, hkrati pa so morali iskati svoj prostor. Idejno vodstvo si je želelo ambientalno-ritualno gledališče. Vse pobude pa so padle v vodo: Glej na splavu na Blejskem jezeru, prostor v bivšem Javnem kopališču, Velenje.

Prve predstave so bile eksperimentalne, iskali so nov gledališki jezik znakov in modernistični pristop k dramski tematiki. V začetku nadaljujajo iz hodišče *Pupilije Ferkverek Dušana Jovanovića*, v ospredje stopi igralec (Spomenik G, 1971). Podobno poskuša naslednje leto režiser Zvone Šedlbauer s predstavo *Limite* Milana Jesiha.

Leta 1973 pomeni debüt generaciji mladih slovenskih dramatikov (Šeligo, Jesih, Jovanović, Rudolf) in Glej postane izrazito slovensko nacionalno gledališče. Predstava *Šarada ali Darja*, ki jo je Šeligo napisal za Polono Vetrin pa je zadnja iz začetne Glejeve poetike. To je hkrati tudi prvi poskus vključevanja videa v gledališče pri nas.

Začasno zatišje delovanja prekine režiser Vinko Möderndorfer leta 1980 s predstavo *Kralj Gordogon*, kjer poskuša z režijo in igralci tekst čimbolj nadgraditi.

Leta 1983 je ponovna prelomnica s predstavami. *Ela* Edvarda Milerje (celotna predstava temelji na dveh igralcih), *Rožnati trikotnik* (Borštnikova nagrada 1983) in *Summertime* Vinka Möderndorferja.

Glej je »preživel« zelo dinamično ustvarjalno obdobje in daje svoj gledališki pečat Slovincem. Še posebej je treba pohvaliti fanatizem, saj Glej še danes nima formalnega družbenega statusa; torej deluje kot društvo s samo enim redno zaposlenim delavcem - upravnikom. Na Republiškem sekretariatu za kulturo so predlagali sistemsko rešitev svojega statusa. Postali naj bi produkcijska enota s priznanimi stroški in honorarnimi kadri. Letos so izdelali tudi novo celotno podobo gledališča in vključili sponzorje, da bi lahko normalno delovali.

Kljub vsem finančnim in prostorskim stiskam so lani uprizorili pet premier, od tega dve koprodukciji in tri premierske predstave, dobili pa so tudi novega umetniškega vodjo Nevenko Koprivšek.

Glej torej kljub težavam še zmeraj vztraja kot edino off- gledališče v našem kulturnem prostoru.

Nives Klinc

Sponzorji:

SM - Design center
Galerija Equarna
Papimica Vevče
Integral - Viator Mestni promet
Elektronabava

JUB Kemična industrija
ŽG Slovenija
Gostišče Mrak
RTV Slovenija
Ljubljanski kinematografi

KZ Goriška brda
KZ Vipava
Emona Mesna industrija Zalog
Mercator Ljubljanske mlekarne
Merx - Potrošnik Celje

PROGRAM PRIREDITEV OB 20. OBLETNICI

Petek, 12. oktobra ob 14. uri
NA TVOJEM MESTU (YOU - THE CITY)
Režija: Fiona Templeton

Nedelja, 14. oktobra ob 20. uri
UKE D.
Režija: Iztok Tory

Ponedeljek, 15. oktobra ob 21. uri
ELA
Režija: Edvard Miler

Torek, 16. oktobra ob 18. uri
20 LET EG GLEJ
Predstavitve monografije o EG GLEJ v knjigarni Mladinske knjige na Titovi 3.

Sreda, 17. oktobra ob 21. uri
LANC6ME
Režija: Tomaž Štruel

Četrtek, 18. oktobra ob 17. uri
»KJE STANUJE ALTERNATIVNO GLEDALIŠČE«
Okrogla miza.

Četrtek, 18. oktobra ob 21. uri
Družabno srečanje sodelavcev in prijateljev EG GLEJ v Galeriji Equarna.
Srečanje bo otvoril koncert Godalnega kvarteta Enzo Fabiani, ki bo izvedel godalni kvartet J. Haydna Opus 54 No. 1.

Sobota, 20. oktobra ob 20. uri
BETONTANC: PESNIKI BREZ ŽEPOV
Režija: Matjaž Pograjc
Vse predstave (razen deloma Na tvojem mestu - You The City in Pesniki brez žepov, ki bo v stavbi Gimnazije Poljane) bodo odigrane v obnovljenih prostorih EG GLEJ. (Vstop prost!)

PROGRAM SEZONE 1990/91 V OBNOVLJENIH PROSTORIH

1. S. Shepard: SUROVO/LJUBEZEN, režija Polona Sosič
2. B. Brecht: DER JASAGER, režija Matjaž Berger; DER NEINSAGER, režija Marko Peljhan
3. Betontanc: ROMEO IN JULIJA, režija: Matjaž Pograjc
4. Milan Jesih: SKLONJEN NADTE SPEČEGA, režija Edvard Miler

DICK TRACY, ki ga je Chester Gould ustvaril leta 1931, velja med zgodovinarji desete umetnosti (prim. Jacques Sadoul: PANORAMADE LA BANDE DESSINEE, Editions »J'ai lu«, Paris 1976) za najboljši policijski strip vseh časov, vsaj v svoji izvorni obliki, kajti v kasnejših letih je Gould neuklonljivega junaka predstavil v dogajanje, ki ima bolj značilnosti znanstvene fantastike kot pa boja proti »klasičnemu« kriminalu. Ekranizacija Warrena Beattyja še zdaleč ni prva. Tracyja je na filmskem platnu najprej zaigral Ralph Byrd, ki je nastopil v serialih proizvodne hiše Republic Pictures: *Dick Tracy* (1937), *Dick Tracy Returns* (1938), *Dick Tracy's G-Men* (1939) ter *Dick Tracy vs. Crime Inc.* (1941). pri RKO-ju so leta 1945 posneli B-film *Dick Tracy* z Morganom Conwayem v glavni vlogi, kjer je bil glavni negativec Splitface (igral ga je Mike Mazurki, ki se v vlogi starca v hotelu pojavi tudi v verziji Warrena Beattyja). Temu filmu so sledili *Dick Tracy vs. Cueball* (1946) s Conwayem ter *Dick Tracy's Dilemma* (1947) in *Dick Tracy Meets Gruesome* (1947; glavni zlikovec Boris Karloff), v katerih je ponovno nastopil Ralph Byrd. Ta je istovlogo igral še v TV seriji *Dick Tracy* pri ABC TV v letih 1950-1952, do svoje smrti. Zatem se lik Dicka Tracyja pojavi le še v seriji TV risank, *The Adventures of Dick Tracy*, v letu 1961.

O ekranizaciji Dicka Tracyja so kasneje razmišljali tudi režiserji kot Michael Laughlin, Richard Benjamin in Walter Hill. Pred približno petimi leti pa se je pričel za projekt zanimati Warren Beatty. Po dolgotrajnih pripravah se je Beatty lotil dela, pri čemer je bilo njegovo izhodišče, da vizualni stil filma ne sme odstopati od Gouldove predloge. Okoli sebe je zbral odlične sodelavce: direktorja fotografije Vittoria Storara, scenografa Richarda Sylberta, montažerja Richarda Maksa, maskerja Johna Caglioneja Jr. in Douga Drexlerja, koreografa Jeffreyja Hornadaya ter kostumografijnjo Mileno Canonero. Beattyju je njegov namen v celoti uspel: scenografija deluje, kot bi bila prenešana neposredno s strani stripa na filmsko platno, srečujemo se izključno s sedmimi osnovnimi barvami, ki jih je uporabljaj Chester Gould, Storarova kamera deluje »kot v stvaritvah nemškega ekspresionizma«, maskerjema pa je uspelo prepričljivo oživiti

DICK TRACY

ZDA, 1990. Touchstone Pictures/Silver Screen Partners

Partners IV.

Režija: Warren Beatty.

Scenarij: Jim Cash, Jack Epps Jr., po stripu Chesterja Goulda.

Fotografija: Vittorio Storaro.

Glasba: Danny Elfman.

Igrajo: Warren Beatty, Charlie Korsmo, Michael Donovan O'Donnell, Al Pacino, Madonna, William Forsythe, Charles Durning.

groteskne podobe Tracyjevih zločinskih nasprotnikov. Rezultat je učinkovit film, ki deluje sveže in "izvimo" v svojem vztrajanju pri dejarskem snemanju stripa kot takega, namesto da bi šlo za filmsko interpretacijo, kar sodolej počeli vsi Beattyjevi predhodniki, ki so kdajkoli ekranizirali kak strip.

Vsi glavni igralci so svoje vloge zgledno odigrali, Warren Beatty (hkrati tudi producent in režiser) je naslovnega junaka sicer bolj zadržano interpretiral, zato pa blesti Al Pacino kot Big Boy, presenetljivo dobra je Madonna v vlogi Breathless Mahoney, enako tudi Dustin Hoffman kot Mumbles, da ne omenjamo mnogih drugih, ki so ostali nerazpoznavni pod svojimi maskami (William Forsythe, James Caan, Henry Silva idr.). Optični učinki Michaela Loyda in Harrisona Ellenshawa so zelo kvalitetni, Stephen Sondheim pa bo s svojimi pesmimi, ki jih je napisal za ta film - »Sooner or Later (I Always Get My Man)«, »More«, »What Can You Lose«, »Live Alone and Like It«, »Back In Business« - naslednje leto spomladi verjetno brez težav prišel v ožji izbor za nagrado Oscar; za duhovite dialoge zaslužna Jim Cash in Jack Epps Jr. (čeprav je v odjavnišpic kot »special consultant« naveden scenarist Bo Goldman). DICK TRACY je tretji film, ki ga je Warren Beatty režiral: pred tem je posnel komedijo NEBESA LAHKO POČAKAJO (*Heaven Can Wait*, 1978; korežiser Buck Henry; distr. Zeta film) in zgodovinsko dramo RDEČI (*Reds*, 1981; distr. Indeks film).

Primerjavi z BATMANOM (1989) Tima Burtona se ni moč izogniti, saj sta oba filma visokopračunska, ambiciozna izdelka in obema je služil za predlogo klasičen ameriški strip. DICKU TRACYJU sicer ni uspelo ponoviti BATMANOVEGA neverjetnega finančnega rezultata (njegov kumulativni B.O. izkupiček na ameriško/kanadskem tržišču znaša »le« okoli 104.000.000 dolarjev, kar je manj od polovice BATMANOVEGA iztržka), menim pa, da v drugih ozirih prekaša svojega tekmeča, da je zabavnejši in bolj domišljen. Kot celota je DICK TRACY verjetno eden izmed najbolj uspešnih filmov sploh, kar jih je doslej nastalo pod vplivom ameriške populare umetnosti.

Igor Kernel

**SPORED
LJUBLJANSKE
KINOTEKE**

Torek, 16. 10. 90

NEKATERI SO PRITEKLI (SOME CAME RUNNING), ZDA, 1959. Režija: Vincente Minnelli. Glav. vl.: Frank Sinatra, Dean Martin, Shirley MacLaine, Arthur Kennedy, Martha Hyer, Nancy Gates (v barvah).

Sreda, 17. 10. 90

BISTRE GLAVE (BLOCKHEADS), ZDA 1938. Režija: John G. Blystone. Glav. vl.: Stan Laurel, Oliver Hardy, Bill Gilbert, Minna Gombell, Patricia Ellis, James Finlayson.

DIVJE ORHIDEJE (WILD ORCHIDS), ZDA, 1929. Režija: Sidney Franklin. Glav. vl.: Greta Garbo, Lewis Stone, Nils Asther.

Četrtek, 18. 10. 90

POLNOČNA ČIPKA (MIDNIGHT LACE), ZDA, 1960. Režija: David Miller. Glav. vl.: Doris Day, Rex Harrison, John Gavin, Myrna Loy, Roddy McDowall, Herbert Marshall, John Williams, Natasha Parry (v barvah).

Petek, 19. 10. 90

DIVJI MESIJA (SAVAGE MESSIAH), Vel. Britanija, 1972. Režija: Ken Russell. Glav. vl.: Dorothy Tutin, Scott Anthony, Helen Mirren, Lindsay Kemp (v barvah).

Sobota, 20. 10. 90

ZGODBE O GREHU, I-II (DZIEJE GRZECHU), Poljska, 1975. Režija in scenarij: Walerian Borowczyk. Glav. vl.: Grażyna Długolecka, Jerzy Zelnik, Olgierd Łukaszewicz, Roman Wilhelmi (v barvah).

Nedelja, 21. 10. 90

DOKTOR DETEKTIV (A CASE OF MURDER), ZDA 1972. Režija: Blake Edwards. Glav. vl.: James Coburn, Jennifer O'Neill, Pat Hingle, Skye Aubrey, Dan O'Herlihy (v barvah).

Ponedeljek, 22. 10. 90

ZLATA MRZLICA (THE GOLD RUSH), ZDA, 1925. Scenarij, režija, glasba: Charles Chaplin. Glav. vl.: Charles Chaplin, Georgia Hale, Mack Swain, Tom Murray.

Torek, 23. 10. 90

PREVARANTI (LES TRICHEURS), Francija, 1958. Režija: Marcel Carné. Glav. vl.: Jacques Charrier, Pascale Petit, Andréa Parisy, Laurent Terzieff, Jean-Paul Belmondo, Dany Saval, Pierre Brice.

Sreda, 24. 10. 90

HUDIČEVA LUTKA (THE DEVIL DOLL), ZDA 1936. Režija: Tod Browning. Glav. vl.: Lionel Barrymore, Maureen O'Sullivan, Frank Lawton, Henry B. Walthall, Rafaela Ottiano, Grace Ford, Arthur Hohl.

OKLEPNICA POTEMKIN (BRONENOSEC POTEMKIN),

Biseri za ogrlico

**UMETNOST RAZBIJANJA
KONVENCIJ**

Sobota, 20. 10. 1990

ZGODBE O GREHU, I-II. (Dzieje grzechu)

Petek, 26. 10. 1990

POCESTNICA (La Marge)

(glej spored)

Praden je Walerian Borowczyk, porno-poet« poljskega rodu, pričel snemati igrane erotične celovečercer, je študiral slikarstvo na akademiji v Krakovu, bil eden od najbolj znanih poljskih avtorjev plakatov (delal za Film Polski) in zaslovel kot zelo uspešen ustvarjalec kratkih animiranih filmov, za katere je prejel številne nagrade; leta 1958 se je preselil v Pariz. Tudi njegov prvi celovečerec, *Le Théâtre de Monsieur et Madame Kabal* (1967), je animiran, precej okrutno in sadistično obarvan ter hkrati posmehljivo-ironičen. Igrana celovečerca *ZGODBE O GREHU, I-II. DEL* (oziroma *POVEST GREHA*, kot se je glasil slovenski naslov, pod katerim je ta film v letih 1976-1983 imela v distribuciji *VESNA*) in *POCESTNICA* sta značilna primera Borowczykove ustvarjalnosti po letu 1967, ki je postala izključno erotično naravnana. Njegovi filmi so po svoji tematiki izrazito provokativni, po svoji kompoziciji inventivni, posamični kadri pa nosijo pečat režiserjevega slikarskega estetskega čuta. Scenarij za *POVEST GREHA* je nastal po romanu Štefana Žromskega iz leta 1908. Govori nam o Ewi, preprostem dekletu, ki se smrtno zaljubi v prevaranta, postane žrtev izsiljevanja in spletk, zabrede v prostitucijo in kriminal ter tragično konča, da bi svojemu ljubemu rešila življenje. *POVEST GREHA* je Borowczyk posnel v svoji domovini, nato pa se je iz Poljske spet vrnil v Pariz, kjer je režiral *POCESTNICO*, s Sylvio Kristel (*EMMANUELLE*) v vlogi prostitutke Diane. Za predlogo je Borowczykju služil roman André Pieyre de Mandiargues, sicer enega najbolj vidnih predstavnikov francoske libertinsko-perverzno-dekadentne literature 20. stoletja; zgodbo *PLIMA (La Marée)* istega pisatelja je režiser že leta 1974 uporabil za osnovo 1. epizode svoje erotične drame/omnibusa *NEMORALNE ZGODBE (Contes immoraux)*. Borowczykovi filmi za svoj čas pomenijo svojevrstno pričevanje o prevratniškem duhu svobode, ki ga ta režiser zagovarja v svojih delih, *POVEST GREHA* in *POCESTNICA* pa to stališče zgladno ponazarjata. Od preostalih Borowczykovih filmov smo pri nas videli še *BLANCHE* (1972; samo na TV), *NEMORALNEREDOVNICE (L'interno di un convento)*, (1977) in *LULU* (1980).

I.K.

Prizor iz *POVESTI GREHA*, erotomanske vizije Waleriana Borowczyka: nemočna Ewa (Grażyna Długolecka) v krempljih hudobnežev.

ZSSR, 1925. Režija: Sergej M. Ejzenštein. Glav. vl.: A. Antonov, V. Barski, G. Aleksandrov, I. Bobrov.

Četrtek, 25. 10. 90

URE OBUPA (THE DESPERATE HOURS), ZDA, 1955. Režija: William Wyler. Glav. vl.: Humphrey Bogart, Fredric March, Martha Scott, Arthur Kennedy, Gig Young, Dewey Martin, Mary Murphy, Robert Middleton.

Petek, 26. 10. 90

POCESTNICA (LA MERGE), Francija, 1976. Scenarij in režija: Walerian Borowczyk. Glav. vl.: Sylvia Kristel, Joe Dallessandro, Mireille Audibert, Denis Manuel, André Falcon (v barvah).

Sobota, 27. 10. 90

MR. DEEDS GRE V MESTO (MR. DEEDS GOES TO TOWN), ZDA, 1936. Režija: Frank Capra. Glav. vl.: Gary Cooper, Jean Arthur, Lionel Stander, George Bancroft, Ruth Donnelly, Margaret Seddon, Raymond Walburn.

Nedelja, 28. 10. 90

PARMSKA KARTUZIJA (LA CHARTREUSE DE PARME), Francija, 1947. Režija: Christian-Jaque. Glav. vl.: Gérard Philipe, Renée Faure, Maria Casarés, Lucien Coëdel, Louis Salou, Aldo Silvani, Louis Segnier.

Ponedeljek, 29. 10. 90

LUČI VELEMESTA (CITY LIGHTS), ZDA, 1931. Scenarij, režija, glasba: Charles Chaplin. Glav. vl.: Charles Chaplin, Virginia Cherrill, Harry Myers.

Torek, 30. 10. 90

ROMEJO IN JULIJA (ROMEO AND JULIET), Vel. Britanija, 1968. Režija: Franco Zeffirelli. Glav. vl.: Leonard Whiting, Olivia Hussey, Michael York, John McEney, Pat Heywood, Milo O'Shea (v barvah).

Sreda, 31. 10. 90

ZGODBA O LOUISU PASTEURU (THE STORY OF LOUIS PASTEUR), ZDA 1936. Režija: William Dieterle. Glav. vl.: Paul Muni, Josephine Hutchinson Anita Louise, Akim Tamiroff, Donald Woods, Fritz Leiber. **TATTOVI KOLES (LADRI DI BICICLETTA)**, Italija, 1948. Režija: Vittorio De Sica. Glav. vl.: Lamberto Maggiorani, Enzo Staiola, Lianella Carell, Elena Altieri, Giulio Chiari.

Prosimo občinstvo, da ne zamuja predstav. Kinoteka si pridržuje pravico do spremembe programa.

Ki No Vice

CANKARJEV DOM

FILM-ART-FEST se bo od 22. do 31. oktobra odvijal v Cankarjevem domu, s predstavami ob 18.00 (Kosovelova dvorana) in 20.30 (Linhartova dvorana).

22.10. ob 20.00 bo otvoritev prireditve s projekcijo nemega filma **ROKE KVIŠKU** (*Hands Up*, 1926), režija Clarence Badger, v glav. vl. Raymond Griffith. Komedija, katere dogajanje je postavljeno v čas ameriške državljanske vojne in ki jo je po kvaliteti moč primerjati z **GENERALOM** (1926) Busterja Keatona; obenem bo izvorna glasbena spremljava škotskega glasbenika Adriana Johnsona, ki bo v živo nastopil s svojim ansambлом.

23.10. ob 20.30 bo na sporedu francoski **HRUP IN BES** (*De bruit de de fureur*, 1987), peti film režiserja Jean-Claude Brisseauja (Cannes 88), v glav. vl. Bruno Cremer, Françoise Negret, Vincent Gasperich.

24.10. ob 18.00 se bo pričela *Retrospektiva Erica Rohmerja* s filmom **PAULINE NA PLAŽI**, (*Pauline à la plage*, 1983), igrajo Amanda Langlet, Arielle Dombasle, Pascal Greggory. Ostali Rohmerjevi filmi bodo predvajani v naslednjem zaporedju:

26.10. ob 18.00 **NOČI POLNE LUNE** (*Les Nuits de la pleine Lune*, 1984), glav. vl. Pascale Ogier, Fabrice Luchini, Tchéky Karyo;

27.10. ob 18.00 **ZELENI ŽAREK** (*Le Rayon vert*, 1987), glav. vl. Marie Rivière, Rosette, Béatrice Romand in

28.10. ob 18.00 **ŠTIRI MIRABELLINE AVANTURE** (*4 aventures de Reinette et Mirabelle*, 1986) - epizode »L'Heure Bleue«, »Le Garçon de Café«, »Le Mendiant, la Cleptomane, l'Arnaqueur« in »La Vente du tableau«; glav. vl. Joëlle Mique (vloga Reinette) in Jessica Forde (kot Mirabelle).

24.10. ob 20.30 bomo videli **PAPIRNATO MASKO** (*Paper Mask*, 1990) režiserja Christopherja Morahana (V. Britanija, Cannes '90),

glav. vl. Paul McGann, Amanda Donohoe, Barbara Leigh-Hunt.

25.10. ob 20.30 je predviden **VLAK SKRIVNOSTI** (*Mystery Train*, 1989) Jima Jarmusha (ZDA, Cannes 89), s tremi epizodami - »Far from Yokohama« (glav. vl. Masatoshi Nagase, Youki Kudoh, Screamin' Jay Hawkins), »Ghost« (Nicoletta Braschi, Elizabeth Bracco, Sy Richardson) in »Lost In Space« (Joe Strummer, Rick Aviles, Steve Buscemi).

25.10. ob 20.30 bo zahodnonemški **FILOZOF** (*Der Philosoph*, 1988), scenarist in režiser Rudolph Thome, glav. vl. Johannes Herschmann, Adriana Altaras, Friederike Tiefenbacher, Claudia Matschulla.

L J U B L J A N A

27.10. ob 20.30 bo predvidoma predvajan ameriški film **ZLOČINI IN PREKRŠKI** (*Crimes and Misdemeanors*, 1989; distr. Croatia film) režiserja Woodyja Allena, glav. vl. Caroline Aaron, Alan Alda, Woody Allen, Claire Bloom, Mia Farrow, Anjelica Huston, Jerry Orbach, Martin Landau.

29.10. ob 20.30 bomo videli **SWEETIE** (Astralija, 1989) režiserke Jane Campion, glav. vl. Genevieve Lemon, Karen Colston, Tom Lycos. Za konec sta predvidena še dva filma iz tekmovalnega sporeda letošnjega Cannaesa:

TAXI BLUES ZSSR/Francija, 1989), režija Pavel Longuine, glav. vl. Piotr Mamonov, Piotr Zaitchenko; film je v Cannesu prejel **Zlato palmo za režijo**, na sporedu bo 30.10. ob 20.30.

Drugi pa je **UHO** (*Ucho*, ČSSR, 1970), režija Karel Kachyna, glav. vl. Jirina Bohdalova, Radoslav Brzobohaty; ta film je bil 20 let prepovedan in

je letos prvič javno predvajan. Mi ga bomo videli 31.10. ob 20.30.

LJUBLJANSKI KINEMATOGRAFI

V četrtek, 4. oktobra je bila v kinu UNION slovesna premiera **DICKA TRACYJA** (posebej obdelan v tej številki TRIBUNE). Naslednja slovesna premiera bo predvidoma 27. oktobra in sicer bo to film **GOODFELLAS** (1990; distr. Warner Bros./Beograd film), režija Martin Scorsese, glav. vl. Robert DeNiro, Ray Liotta, Joe Pesci; gre za prikaz mafijskega podzemlja v New Yorku v letih 1955-1980. Film je letos v Benetkah prejel **Srebrnega leva za režijo**, **Nagrado filmske kritike** (*ex aequo*) in **Nagrado uradnega sponzorja festivala**.

Ostali filmi so na sporedu v drugi polovici oktobra: **Komuna** - po uspešnici **ČEDNO DEKLE** (*Pretty Woman*, 1990) Garryja Marshalla bo na sporedu **ZADNJI ODCEP ZA BROOKLYN** (*Last Exit to Brooklyn*, 1989) Ulricha Edela, ki je bil sicer predviden že za september. V **UNIONU** bo po **DICK TRACYJU** najverjetneje na vrsti **ŠE 48 UR** (*Another 48 Hours*, 1990) Walterja Hilla, glav. vl. Eddie Murphy, Nick Nolte. V **MINI-KINU** se bo iz **BEŽIGRADA** preselil **SOFER GOSPODIČNE DAISY** (*Driving Miss Daisy*, 1989) Bruceja Beresforda, na **VICU** pa lahko pričakujemo **GORILE V MEGLI** (*Gorillas in the Mist*, 1988) režiserja Michaela Apteda, biografsko pripoved o primatologinji dr. Dian Fossey, s Sigourney Weaver in Bryanom Brownom v glav. vl. ter **ZGODBE S TEMNE STRANI** (*Tales from the Dark Side*), režija John Harrison, glav. vl. Deborah Harry, Christian Slater, Rae Dawn Chong. V **ŠIŠKO** po **BOLNICARJIH NA KOLESIH** (*Paramedics*, 1988, režija Stuart Margolin, glav. vl. George Newbern, Christopher McDonald, Elaine Wilkes) prihaja indonezijski actioner **AMERIŠKI LOVEC** (*American Hunter*, 1988), režija Arizal, glav. vl. Chris Mitchum.

I. K.

VIDEOTEKA

★ ★ ★ ★ ★

GALERIJA ŠKUC   Štari trg 21   Ljubljana

odn - okt 16 - 21   tel: 216 540

BISTVENE SPREMEMBE PRI ŠKUC-OVI VIDEOTEKI

Kot so lahko redni obiskovalci že opazili, so se pri Videoteki ŠKUC odločili spremeniti svoj fond filmov na kasetah in s tem bistveno preusmeriti svojo ponudbo in poslovanje.

Dosedanji fond filmov, ki je bil žanrsko zelo raznolik in tudi dokaj kvaliteten, a so v njem kljub težnji po kvaliteti prevladovali filmi najnovejše (predvsem seveda ameriške) proizvodnje, so se odločili skrčiti za več kot polovico. Tako so se vrnili k svojemu začetku in osnovnemu namenu - nuditi ljubiteljem filma predvsem kvaliteta, večinoma umetniška dela, filme, ki v zgodovini sedme umetnosti res nekaj pomenijo in je njihov (večkratni) ogled še kako priporočljiv. Ob zbirki takomenovanih »klasičkov« nameravajo pri Videoteki ŠKUC posebno pozornost nameniti

našemu filmu, tako slovenskemu kot jugoslovanskemu in po besedah **Joška Pajerja**, vodje Galerije ŠKUC, tudi domačim video stvaritvam in projektom. Tako je najbrž vsem jasno, da to ne bo še ena videoteka v množici, ki ponuja najnovejše svetovne uspešnice in neuspešnice. Vsi, ki jih zanima le najbolj sveže na videu (pa če je to film ali ne), bodo morali takšno blago iskati drugje.

Omeniti velja, da v sedanji fond spadajo tako **nemi filmi** mojstrov kot so Chaplin, Keaton, Lang, kot tudi »klasični« filmi Forda, Hitchcocka, Leana ... in veliko novejši - serija filmov o Jamesu Bondu - pa tudi najbolj »svete« zadeve. Ne smemo pa pozabiti na njihovo glasbeno videoteko, ki obsega čez petdeset naslovov koncertnih posnetkov ali celovečernih filmov znanih izvajalcev.

Toliko na hitro o spremembi, ki bo opazna tudi v tej rubriki. Še naprej bomo namreč spremljali filmski fond Videoteke ŠKUC, le da bo od sedaj več govora o znanih (ali malo bolj znanih kot dosedaj) filmih. Zagovarjamo namreč omenjeno izobraževalno in ljubiteljsko usmeritev, predvsem ker zdajšnji fond ob kinotečnih filmih, torej tistih, ki jih ima tudi Jugoslovanska kinoteka in si jih lahko ogledate tudi v Kinoteki) obsega tudi filme, ki nikoli niso bili predvajani v naših kinih in je njihov ogled na televiziji ali na videu edina možnost za spoznavanje z njimi. Da o spoznavanju s slovensko in jugoslovansko filmsko dediščino sploh ne govorimo. To bi morali takorekoč nujno poznati vsi, ki jih film zanima in zdaj se možnosti za to večajo.

Miran Koritnik

Še prejšnji teden smo si v Galeriji ŠKUC lahko ogledali razstavo in performance **Društva za zaščito norosti**. Pa ne, da smo lahko videli samo fotografije z portreti norcev. Presenetili so nas s kolaži, instalacijo in nenazadnje tudi s »performance«. Komajda so nas iztirili, že je prišel v galerijo **Ademir Arapović, 29-letni Sarajevčan**, ki je do sedaj razstavljal v Zagrebu, Sarajevu, Osijeku, Dubrovniku, Prijepolju, Mostarju in sodeloval v kolektivnih razstavah.

Ademir je že v času svojega študija na akademiji uveljavil svoj stil. Začel je z risbami na srebrnem papirju,

nato s skulpturami iz stiroporja in lesa, ki jih je prekril s srebrno barvo in zlatimi lističi. »Tako risbe kot skulpture nastajajo prvenstveno z negativnim postopkom z redukcijo površine v beli barvi ali fizičnim odstranjevanjem 'presežka' materiala, delov lesenih predmetov.« (Antun Maračić)

Tudi skulpture, ki smo jih lahko videli v ŠKUC-u, so narejene v tem kontekstu. Predvsem je značilna njegova **skladnost s**

Galerija ŠKUC

BREZNASLOVA razstava skulptur

foto: Žiga Koritnik

prostorom, v katerega je postavil popolnoma zreducirane oblike, ki so izredno učinkovite. Skulpture je skrčil na popoln minimum v prostoru, a s tem oblikoval in dosegel popolnoma nasproten učinek od pričakovanega. Preseneti nas, tudi sami postanemo del dela. Mogoče je še najbolj izrazita **skulptura iz stekla** na podstavku. Ko se ji približujemo, vidimo svoj odsev, zrcalno sliko, hkrati pa je ta podoba prosajna (na fotografiji). Učinek je paradok-

salen. Ves prostor se naenkrat znajde v skulpturi sami, z nami vred. Torej smo vsi del tega.

Poseben primer zreducirane oblike oz. fome je visok siv podstavek, ki ima na vrhu v vogalih majhne bele kamne. Dobesedno vznemiri nas ta prazen prostor kot da ni ničesar, le ti majhni **beli kamni...**

Barve, ki jih uporablja, sta bela in siva. V eni od skulptur pa je uporabil tudi tekočino - mleko - na podstavku, kjer se prostor razteza z dvema režama v globino.

V prvi veliki prostor je Ademir postavil bel okvir v obliki kvadrata, z zavihanim robom. Torej spet bela barva, čista, preprosta forma in oblikovanje prostora, vživiljanje v prostor, čemur bi lahko rekli tudi arhitektonsko preoblikovanje.

Vsekakor zanimiva razstava, ki ni stereotipna, v kateri tudi sami sodelujemo, nikakor pa nas ne pušča neprizadete. Priporočamo ogled!

Nives Klinc

antičevske vislice

Ivo Antič:

GALGENHUMOR, ANTIČEVSKÉ VISLICE,

Da se takoj razumemo: Ivo Antič ni »od včeraj«. O tem pričajo pesniške zbirke, ki se jih je nabralo že kar precej: **Trava** (1977), **Hekatomba** (1980), **Trizob** (1984), **Bič nad obalo** (1987), **Epitafi** (1987), **Krvava trava** (1988) ter enako število konkretističnih izdaj: **Konkalbum** (1982), **Shizo(s)trip** (1983), **Abecedarium** (1984), **Rat - art** (1986), **Čele - kulak** (1987) in **Bangbig** (1988). Če se še tako sprenevedamo, moramo priznati, da gre za precej bogat in nenavaden opus. Na eni strani šest pesniških zbirk, napisanih v čistem lirskem jeziku, zdaj v prostoverzni dikciji brez kakršnihkoli interpunkcij in drugič v urejeni vezani besedi, kjer prevladujejo klasične pesniške forme (balade, romance). Na drugi strani pa šest konkretističnih knjižnih izdaj z obilo tako obešenjaške kritičnosti kot tudi kritične obešenjaškosti.

Najnovejša knjiga Iva Antiča združuje oboje. Torej, gre za konglomerat pesniške zbirke in konkretistične knjige, za združitev obeh glavnih smeri Antičevega ustvarjanja, zaradi česar je fabulativni ustroj precej širok, saj sega od srednjeveških avanturističnih prigod in balad do aktualističnih dnevno-političnih aforiz-

mov, epitafov in epigramov. Knjiga je razdeljena v šest blokov, katere začinja prolog (Galgen(h)umor) in končuje epilog (Ples nad obalo). Prvi blok nosi isti naslov kot knjiga (Galgenhumor) in prinaša deset pesniških produktov, polnih ironije in sarkazma, pisanih v urejeni verzni obliki s tekočim ritmom in izrazitom nabojem obešenjaške kritičnosti, ki se stopnjuje še v druge, tretjem, četrtem in petem bloku, s tem, da je drugi blok napolnjen z žgečljivo vsebino (Ljubezenske popevke), ki preraste v kritično obešenjaškost. Šesti blok prinaša deset epitafov napisanih v trokitičnih štirivrstnicah: »Mož imel je silen plan: /snov za sto in en roman./ Vse je skrčil v eno stran,/ zadnji stavek - nekončan. Ta je na zahtevke urednika/ svojo knjigo tisočkrat popravil./ Naposled z rokami urednika,/ sebe pa s kravato je zadavil. Dane Penzelj je bil slikar,/ ki je A. Humanista slikal./ Modelu ni bila všeč ta stvar,/ pa je mojstra s kolom zlikal.« (Osmi akt: Apeli in čevljarji, str. 47).

Z eno besedo, trd in krut humor, poln grotesknosti in satiričnosti, ki se na trenutke prelevi celo v cinizem, prinaša užitkarsko branje, branje, pri katerem ne vemo več, kaj je pravzaprav tragično in kaj komično.

Tadej Čater

KARANTANIJA PREDSTAVLJA:

Blerim Shala: KOSOVO - KRV I SUZE, Založba alternativnega tiska, Ljubljana 1990.

Kosovo, črna točka že tako razmajane Jugoslavije je »dobilo« svojevrstno knjigo: kronologijo dogodkov, ki so se zgodili skozi leto 1989 pa vse do letošnjega aprila, ko je avtor knjige Blerim Shala odsedel v prištinskih zaporih trinajst (srečna številka) dni. Bivši Otto Grum, dopisnik Mladine in Radia Študent je bil aretiran le zaradi tega, ker je Otto Grum (zdaj že bivši). Skratka, v svoji knjigi razkriva dogodke in seveda tudi ozadje dogodkov, ki so se in se najbrž še dogajajo v kosovski prestolnici in okoli nje. Ne gre za nikakršno beletristiko, fikcijo, tudi ne za literaturo v pravem pomenu te besede (navsezadnje takšnih pretenzij ni bilo), ampak gre v prvi vrsti za dokument; dokument, kakršnega je sposobno napisati le »skrajno iredentistično in separatistično« novinarsko pero. Dogodki v rudniku v Starem trgu, na prištinskih ulicah, mime demonstracije, ki so se sprevrgle v policijski teror... vse to najdete na enem mestu: v knjigi, opremljeni s fotografijami kosovskega vsakdana (photo: Hazir Reka), v knjigi izpod peresa Blerima Shale (Otto Grum), v knjigi, ki jo, če že drugje ne, najdete na polkah knjigarne Karantanja, v knjigi KOSOVO - KRV I SUZE.

Charles Bukowski: ŠEKSPIR NIKADA OVO NIJE RADIO, Trorog, Beograd 1989; (prevedel: Flavio Rigonat).

»Jaz ne pišem, ampak fotografiram!«, je ob neki priložnosti izjavil eden najbolj kompatibilnih ameriških sodobnih pisateljev Charles Bukowski. Najbrž mu lahko verjamemo, ampak v priložni knjigi ŠEKSPIR NIKADA OVO NIJE RADIO (Shakespeare never did this) so fotografirali njega in njegovo prijateljico Lindo Li. Bukowski ni nikoli imel namena napisati knjigo, kakršna je tokrat pred nami, ampak če dobro plačajo, zakaj ne? Norman Mailer je pisal narečane takste, Bukowskemu tega ni bilo treba. Vse, kar napiše, se v hipu razproda. Podobno je s to knjigo. Potovanje po Evropi (Nemčija, Francija), na katerem promovira neko svojo knjigo (katero, niti ni tako pomembno). Če se iz resne TV oddaje razvije pogrošen TV show in če se razprodani literarni večer transformira v vsesplošno veselico, potem je tu nekaj hudo narobe. Vendar ne pri Bukowskem, ki je pri svojih sedemdesetih letih (rojen 1920) še vedno takšen, kakršen je bil pri štiridesetih, ko je napisal svojo prvo knjigo (Cvet, pest in zverski krik, 1960).

Arthur Bloch: MURPHYJEV ZAKON, knjiga dva, SITJ, Beograd 1990.

Drugi del Murphyjevih zakonov nadaljuje tradicijo, ki so jo začeli Murphyjevi zakoni, prvi del. Pravzaprav tradicija s tem nikakor ni končana; prav narobe, v pripravi je že tretji del in morda celo četrti. Seveda se s tem nič ne spremeni, Murphyjevi zakoni ostajajo takšni, kot so: življenjski. In ravno zaradi te življenjskosti je treba knjigo prebrati. Pravzaprav niti ne prebrati, treba jo je doživeti (nekateri so se je naučili celo na pamet). Tudi zaradi tega je murphologija »zrasla« v širok prostor spoznanj, ki opisujejo nespremenljive zakone Narave. Celotni sam prerok Murphy bi bil zmeden, če bi bral določene variacije svojih dognanj. Vsem, ki so na lastni koži izkusili te frustrirajoče, razdražujoče, subtilne in popolnoma neizbežne trenutke, kadar gre vse narobe ("Če obstaja možnost, da lahko gre kaj narobe, bo narobe tudi šlo" - Murphyjev zakon), nudi tale izbor pravil, aksiomov, posledic in naukov edino pravo uteho - smeh.

Tadej Čater

ODDAJA MARLBORO N° 1

VSAK PETEK OD 20. - 21. URE

**NE ZAMUDITE DOBRE GLASBE, NAGRADNIH UGANK,
SVETA AVTO MOTO ŠPORTA, PA KUKAMO V BLEŠČEČE
PODZEMLJE KLUBA BABILON...**

UKW stereo: 100,2 MHz 102,4MHz

radio GLAS ljubljane

ILEGALNI KONCERTI IN PENEČE SE PREMIERE

Malo prej sem prebral svoje člančice, ki sem jih v zadnjih šestih mesecih napisal za Tribuno. Naj kar naravnost povem: niso me posebno impresionirali. Nekaj domislic je že bilo v njih, v glavnem pa gre za lamentiranje o izgubah, ki si jih ustvarjajo organizatorji koncertnih podvigov v Ljubljani. Vsak resen promoter bi moral po branju mojega opusa vzeti v roke strik in tako končati svoje nesmiselno življenje; smisel šovbiznisa je namreč služiti denar, ne pa zapravljati ga.

No ja, so tudi izjeme. Tako je denimo Cankarjev dom spodobno zaslužil z gostovanjem Olijja Dragojevića. Moja mama pa je povedala, da si je dal Oliver posebej za to priložnost sešiti moder smoking. Torej je poleg Cankarjevega doma zaslužil tudi krojač in bržkone tudi Oli. Lepo.

Ampak, kot sem že zapisal, gre za izjemo. Kruh vsakega poštenega organizatorja koncertov na slovenskem ni bel, temveč trd in suh bio-hlebček, seveda zaradi rane na želodcu. Vesele prigode organizatorjev Novega rocka 9000 (ha, ha, ha) je v minuli številki popisal perspektivni mladi žurnalista I.I. Ampak kot pravoverni rock-critic je v besedilu z naslovom Vesela jesen '90 izpustil edino tazaresno vsejeseensko veselico, ki se je dogajala na Kodeljevem pod malo bebavim naslovom Fejst September. Fejst gor ali dol, po mojem so tudi tam organizatorji na veliko pisali številke z rdečim flomastrom. Vsak

večer so si namreč omislili bolj ali manj mega koncert in ne verjamem, da se je katerikoli ugodno finančno iztekel. Nekaj jih je sfižil dež, drugače pa se je vse dogajalo bolj ali manj skrivaj; očitno so mislili, da bo večernim sprehajalcem prijetno presenečenje, ko se bo naenkrat na odru sredi bazena prikazal Mišo Kovač ali Bajaga z Inštruktorji in tebi nič meni nič izvedel koncert. Ampak kaj, ko so vsi ostali organizatorji že zdavnaj pogruntali, da je za taka imena treba plakirati celo Ljubljano, vrteti reklamo na radiu vsaj štirinajst dni in po možnosti prodreti v kakšno primerno TV-oddajo. Zato predlagam šefom septemberskega Fejsta, naj me naslednje leto najamejo za šefa propagande. Zahtevam sicer nerazumen honorar, ampak treba je razumeti, da bom moral tudi jaz nekega dne vrniti svoje dolgo.

Sicer pa je ilegalno organiziranje koncertov postalo del običajne prakse promoterjev v zadnjih dneh. Tako so pet dni po Sonic Youth v Križankah nastopili Cabaret Voltaire. O nastopu slednjih sem povsem slučajno slišal na omenjenem soničnem koncertu od znancev iz Zagreba. Temu primeren je bil tudi obisk, ampak (zagrebški) organizatorji se zaradi vsega skupaj niso preveč sekirali, saj je predprodaja za koncerte v Zagrebu in Sarajevu menda dobro tekla. No ja, vseeno se jim ob naslednji priliki ponujam za šefa propagande, za nerazumen honorar seveda.

Isti večer se je zgodila otvoritev koncertne sezone v K 4. Za nevedneže naj zapišem, da so v tem klubu čez poletje porušili vse stene v okolici odra, tako da se je le ta nesluteno povečal. Izumili so tudi garderobo za nastopajoče. Vse skupaj zelo koristi glasbenikom, bolj malo pa publiko, ki v glavnem še vedno nič ne vidi. No, omenjeno koncertno sezono so odprli preizkušeni komercialni alternativci Disciplina kičme, ki bi se po novem lahko imenovali Bratstvo i Jedinstvo, saj sta sedaj v zasedbi dva Beograjčana in dva Zagrebčana. Kaj takega je pri nas mogoče le še v JNA. Ampak kljub preizkušeni Bratske discipline Kojia ni dovolj zapolnil klubske kase, še posebno, ker je mimogrede prekuril feršterker. Na tem polju ostajajo torej naše edino upanje Partibrejkers. Ob tej priliki apeliram na legitime organe R

Slovenije, naj jim ob naslednjem obisku, če bo - in ne bi bil presenečen, če bo potrebno, brez pomislekov izda delovne vize. V širšem južnoslovenskem prostoru so namreč onenjeni beograjski rockerji še edini, ki šibajo brezkompromisni r'n'r brez levih in desnih odklonov, kar je že samo po sebi vredno tistih 2000 DEM.

Ampak to še ni vse, čeprav sem že zapolnil predpisani dve strani. V Ljubljani so namreč igrali tudi neki metalci iz Svetega Rajha. Po izjavah očevdca M.P. so cenjeni obiskovalci koncerta pokozlali celo Festivalno dvorano, potem pa so s svojimi komatičnimi trupli zablokirali stopnišče, ki ga sicer krasijo umetniške skulpture. Med koncertom pa so z odra skakali na glavo naravnost na tla. O.K. Sedaj vsaj vem, zakaj jim rečejo butnglavci.

Sedaj se boste vprašali, kako to, da Garya Graya ni bilo v njemu primernem okolju, med komatičnimi trupli. Thja. Zgodilo se je tole: Saška G., prva dama MTV-Slovenije, me je povabila na premiero Dicka Tracya, kjer so poleg brezplačne vstopnice ponujali še kozarec šampanjca. Seveda se nisem mogel upreti, ne Saški ne šampanjcu. Prišlo pa mi je ob tem na misel, da bi na podobno foro lahko 100% zapolnili tudi rock koncerte - rulji brezplačno vstopnico, naveličanim izbrancem pa še šampanjec za povrhu. V zvezi s tem morda drobna opomba: na sprejemu po premieri so točili radgonsko Srebrno penino, ki bi jo komajda lahko poimenovali šampanjec. Edina tekočina, ki jo pri nas menda delajo po ta pravi šampanjski metodi (za tiste, ki z zamaški pokajo le na Silvestrovo: v grobem povedano, "pravi" šampanjci vrejo v steklenicah, medtem ko na primer Srebrno penino in razvpitega Valvasorja varijo v kotlih po t.i. charmat metodi), je Zlata penina. A pustimo zdaj filozofijo. Na omenjenem sprejemu so bili s (kakeršnokoli že) penino več kot radodarni, saj še nisem doživel, da bi natakariji hodili naokoli s steklenicami in vsem prisotnim brez milosti dotakali v kozarce. Po eni uri je bilo tudi G.G.-ju dovolj in je komajda ušel razposajenim natakarijem. Bravo Kinematografi, bravo Vasja B.!!!

Ampak do doma me je spet pograbila žeja. Žrtev je bila naključna steklenica že omenjene Zlate penine v hladilniku. Potem sem odplul v K 4, kjer je bilo tudi zelo peneče, podrobnosti pa ne bom opisoval, ker sem ugotovil, da med strastne bralke mojih člankov sodi tudi moja mama.

Garya Gray

Opozorilo: Gary Gray vas opozarja, da ima lahko pretirano uživanje alkohola, ki ga propagira ta članek, negativne posledice za vaše zdravje. Kratkoročno je najnevarnejši t.i. black-out efekt oz. pomračitev uma. O dolgoročnih posledicah se posvetujte s svojim zdravnikom.

ČUDNA STVAR POP (HOUSE)

Trenutna gibanja na angleški pop sceni ubirajo čudna pota in vse bolj kaže, da je pravemu rokenrolu na otoku dokončno odzvonilo.

Pa se za dobro leto in pol vrnimo v preteklost, ko so prvo ploščo izdali The Stone Roses. Sicer se je s podobno tematiko v Podmornici izpred dveh tednov ukvarjal Milko Poštrak, vendar se je problematike dotaknil precej površno, za nameček pa je za angleško proglasil povsem ameriško zasedbo z imenom Ultra Vivid Scene. Omenjeni tekst torej ne predstavlja posebne reference; tudi zaradi pojma, ki se mu reče house.

Vendar se vrnimo na začetek. The Stone Roses so torej izdali svoj prvenec in plasirali trend sixties popa; najbolj izrazito so jim sledili večkrat omenjeni Pale Saints, nato Inspiral Carpets in šele nato, z večjimi odkloni proti sodobnemu popu, House Of Love, in njim podobni. V tem času pa so začele še skupine Primal Scream na eni in Jesus Jones na drugi strani, ter v tem času že veterani neodvisnega popa Happy Mondays. Konec leta '89 so torej vsi skupaj s prej omenjenim houseom imeli bolj malo skupnega z izjemo Jesus Jones, pa še ti so kazali dosti bolj očitne odklone proti acidu. No, nekje vmes pa so The Stone Roses, ki očitno več kot dobro znajo poskrbeti za publiciteto - odklonili so namreč ponujeno pogodbo za vlogo predskupine na turneji The Rolling Stones, izdali single Fools Gold.

Sama glasba je, predvsem ritmično, malo manj izraziti, pa vendar - kaj drugega kot house. In to tisti, ki mu The Stone Roses in kompanija baje predstavljajo nekakšno pop alternativo. "Let's get this straight", bi dejali Angleži, o katerih govorimo; zadeva je house in The SR niso bili edini. Kmalu so namreč vročo zadevo zavohali Primal Scream, ki posneli so single z naslovom *Loaded* in potem so tržišče kar preplavili podobni izdelki. Lestvično uspešni so bili tudi The Soup Dragons, o katerih bom nekaj več napisal proti koncu, s priredbo skladbe *I'm Free*,

Foto: Žiga Koritnik

ki so jo v originalu na albumu *Out Of Our Heads* izdali The Rolling Stones. Nato so se od nikjer vzeli *Flowered Up* s singlom *It's On* in da seveda ne pozabim še *Happy Mondays* in njihovo *Step On*. Podobnim vplivom so kar hitro podlegli tudi *Inspiral Carpets*, medtem pa so The Stone Roses posneli že drugi tovrstni izdelek z naslovom *One Love*, Primal Scream pa *Come Together*. Vendar se tovrstni vplivi širijo in tako smo prišli celo tako daleč, da so tudi (sicer že zdavnaj prodani) The Cure izdali ravno tako ritmično zasnovan single *Never Enough*. Trenutna house evforija pomeni seveda neverjetno tržno (prodajno) uspešnost tako usmerjenih skupin in zato se tudi zasedbe, ki so drugače usmerjene odločajo za tovrstne remixe singlov, ki jih navadno objavljajo na B straneh singlov. Tako se zgodi tudi to, da celo tako obskuren, predvsem pa zaprašen bend, kot so Duran Duran ponuja house inačico singlice *Violence Of Summer*; da o raznih Bananramah in

podobnih niti ne govorimo. Torej: ritem mašine so vključene in v Angliji se furajo na house tudi tisti, ki so vsaj na nek način ohranjali oz. v pop celofanu ponujali šestdeseta; in ki so so na nek način predstavljali bazo, ki daje vsaj neko predispozicijo za, če ne za več, pa vsaj en kolikor toliko dober bend. 1. Generalno se rokenrolu torej res slabo piše! 2. Poneumljajoči house pa še vedno predstavlja trip v vseh večjih diskotekah. S to razliko, da je sedaj podkrepjen s kitarami, ki jim le težko rečemo vrabec v roki. Sicer pa počakajmo na kaj novega.

In za konec še nekaj stavkov o The Soup Dragons. Za razliko od večine skupin, ki prihajajo iz Manchestra, gre za škotski kvartet, ki je izdal prvo ploščo z naslovom *Lovegod*. Od večine omenjenih skupin se razlikujejo predvsem po zvoku, ki so ga sproducirali veliko bolj odprto in jasno ter pri kitarah uporabili dosti manj efektov, kot so fuzzii in podobne zadeve, za najbolj nemogoč zvok na svetu. Težnje ožje angleških skupin po čim bolj zapacnem zvoku včasih namreč že presegajo meje dobrega okusa, skratka težijo, kar je slišati tudi v ekstremno nabiti produkciji vsaj polovice tovrstnih - danes omenjenih izdelkov. The Soup Dragons torej odlikuje precej bolj odprt, predvsem pa razločen zvok, čeprav tudi njihova glasba sloni na izročilih polpretekla zgodovine na angleški sceni: od The Jesus And Mary Chain pa nazaj do punka. Celoten album nosijo tri skladbe, ki pa so podložene s sintetičnim ritmom, ena izmed teh pa je seveda tudi omenjena *I'm Free*, poleg te pa izstopa oz. je kar boljša naslovna, torej *Lovegod*.

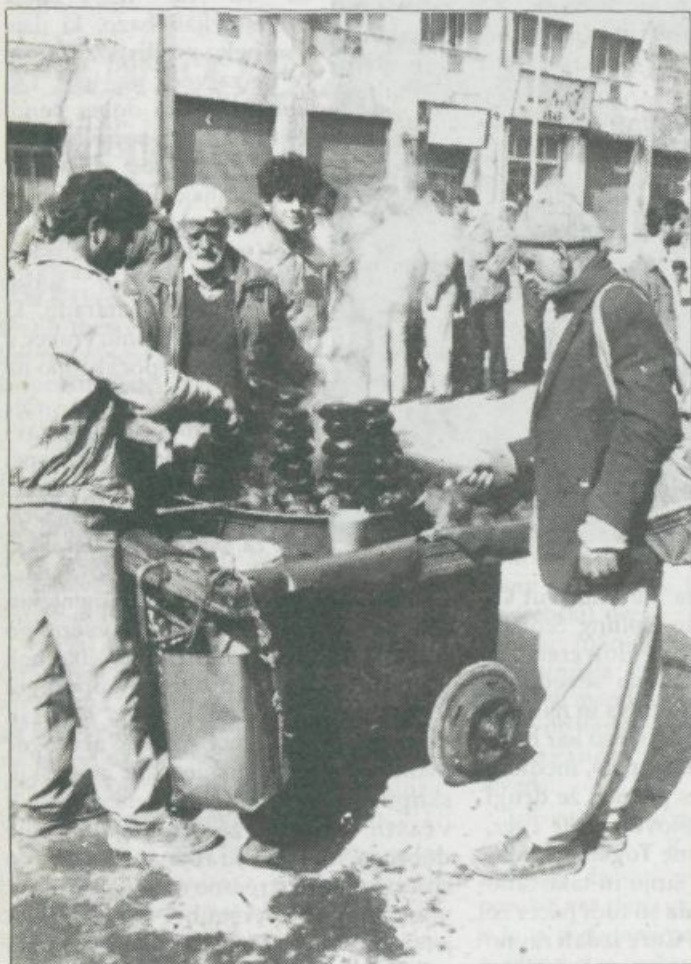
Vendar govorim o popu. Zatorej je prav, da naredim konec. Če vam je glasba, o kateri govori tale tekst, toliko všeč, da razmišljate o nabavi katere od plošč, pogledite na začetek prejšnjega odstavka. Edino to je namreč nakupa vreden album. House pa..., ja jest na vem, no.

Igor Ivanič

ALI FALLING TO PIECES

OVERLAND

Pečena rdeča pesa v Teheranu

Tudi finančni predračun ni pretiran: vožnja od Ljubljane do Indije pride približno 70 USD in traja 14 dni, če se nič ne ustavlja. Če se znajdete tudi na ostalih področjih, lahko ocenite izdatke precej nizko. Simon, ki je znan po precej asketskem načinu potovanja, je npr. za dvomesečno pot za vse izdatke porabil 320 USD. Sam sem bolj zapravljen in sem izpustil 500. Odvisno od vaših zahtev lahko računate s stroški 150-250 USD na mesec, če seveda niste kolesarski ekstremisti tipa T. Križnar in preživite z dolarjem na dan. Ko doma spokate vso kramo za seboj, se z Istanbulom kot prvim prehodnim ciljem spravite na vlak do Dimitrograda (in potem na štóp kamionov preko Bolgarije), ali pa, še boljše, na avtobus za Istanbul, ki vozi iz

Zagreba, Beograda, etc. V prijetno zakajeni klimi balkanskih švercerjev boste preživeli dan in noč vožnje do vrat v Azijo. Splača se tudi preračunati letne čase: poletje, ki se kar samo ponuja za potovanje, ni najboljši možni čas, ker je takrat v nižinah Pakistana in Indije pasje vroče in tudi Iran je tam nekje. Vendar je vse odvisno od končnega cilja, ki (in če) ga imate. Če greste na trekning v Nepal in hočete biti tam nekje na začetku sezone (marec ali oktober), se od doma odpravite mesec ali dva prej (ali pa samo 14 dni, če hočete priti samo tja). Če vas privlačijo indijske obale in sončenje sredi zime, greste na pot v pozni jeseni, itd. Da bi preveč ne zamoril z napotki, lahko povem, da je bilo takole: v Istanbulu smo se s Sabino in Simonom znašli na začetku

Pravzaprav ne bom napisal nič novega, če začnem propagirati že tolikokrat prepotovano in opisano pot po kopnem proti vzhodu. Res pa je, da boom overlandinga, ki je bil tako popularen v šestdesetih in sedemdesetih letih, minil; delno tudi zaradi pizdarij v Afganistanu. Te so povzročile, da se je pot v Indijo obrnila na jug in zdaj dela ovinek skozi puščave Beludžistana v Pakistanu. Pot po kopnem v Azijo iz Evrope je danes bolj malo obiskana, v obratni smeri še manj. Srečali boste le kakšnega Japonca ali Jugoslovana in mogoče še kakšnega zahodnjaka. Če imate na voljo nekaj mesecev časa, malo denarja in veliko energije in bi radi spoznali gostoljubnost Irana, bedo Pakistana, vročino Indije ali pa fantastične gore osrednje Azije, potem je pot po kopnem idealna možnost za vse to. Možnosti v Aziji pa so tudi praktično neomejene: prelaz Khunjerab vas preko Karakoruma in Pamirskega platoja pripelje v Kašgar v kitajski pokrajini Xinjiang, od koder so, vsaj načelno, odprte možnosti za klatenje po Kitajski; iz Katmanduja grešete lahko v Lhaso in naprej po Tibetu, spet je nadaljnja možnost Kitajska; lahko pa pretrpite Indijo in se znajdete na Sri Lanki oz. vas zanese v Indokino, Malezijo ali Indonezijo, od koder pa tudi do Avstralije ni več daleč. In še in še: Azija je svet odprtih možnosti v vseh pogledih.

julija. Ni bilo pretirano sveže. Iranci, ki so bili namenjeni domov, "nazaj v grobnico", kot je kasneje povedal eden izmed njih, so nas najprej malo čudno gledali, ko smo se na postaji mednarodnih avtobusov Topakapi postavili k njim. Iranski avtobusi redno vozijo na liniji Istanbul-Teheran; vožnja stane 20 USD in traja 2-3 dni. Hitrejša možnost pa je turški avtobus do Dogubayazita, s taksijem ali dolmušom do meje, peš preko nje in s taksijem od mejnega zaselka Bazargan do mesta Maku in od tam z avtobusom v Teheran. Cena je približno ista.

Počasi postaja jasno, da so Iranci zabavni in prijazni ljudje, ki ne delujejo ravno fanatično. Na enem izmed rednih postankov, ki daje potnikom možnost uriniranja, so prinesli v avtobus kup

mladih solatnih glav in jih ponujali za malico; na drugem so na travniku začeli plesat... Minevajo vzpetine pred Ankaro, prespimo centralno Turčijo, naslednji dan pa se vozimo po valoviti, polpuščavski Armeniji. Ararat se nad Dogubayazitom verjetno skriva v nočnih oblakih, ko se pričakovanje prihoda v Iran začne uresničevati. Vendar traja: na mejo smo prišli ob dveh ponoči, zapustimo jo naslednji dan ob desetih zvečer. Irancem pri prehodu meje težijo in pregledujejo vse, ampak kljub temu je tako dolgotrajen prehod meje bolj izvenserijski. V primeru, da greste preko meje samostojno, bo vse skupaj trajalo največ uro-dve.

Prehod iranske meje je nekaj posebnega. Ko smo že skozi iranski mejni blok z iranskim žigom v potnih listih, spet naložimo vso prtljago nazaj na streho avtobusa. Prtljage ni malo in avtobus je naložen - kot ogromna kapa mu raste kup prtljage s strehe. Torej, fino: gremo. Ja, le 300 metrov po klancu navzdol do kompleksa za pregled prtljage. Spet vse z avtobusa dol... in čakati. V vrsti pred nami je še nekaj iranskih avtobusov in po izkušnjah sopotnikov je časa več kot dovolj. Z Iranci in Turkmeni, s katerimi smo se seznanili med vožnjo, se potikamo po glavni in edini ulici puščavskega Bazargana in spoznavamo glavno iransko jed: chelo kebab; riž in mleto meso, pečeno na nabodalu. Riža bo do Himalaje še precej.

Spoznamo tudi pomembno ugodnost Irana za Jugoslovane. Edini poleg Japoncev, Turkov in prebivalcev Cipra ne rabimo vize za Iran. Ta se sicer zelo težko dobi, Američani in Angleži pa se zanjo sploh lahko le pod nosom obrišejo. Še vedno so nezaželeni gostje medleče iranske revolucije. Tako od trum popotnikov, ki sem jih pričakoval na poti, ni bilo nič. Prva dva predstavnika zahodne Evrope smo srečali šele v Indiji, medtem ko so Jugoslovani in Japonci na poti do tja za spoznanje pogostejši.

Ker ne rabimo vize, nam tudi ni treba uradno zamenjati 150 USD ob prehodu meje. To je dobra ugodnost: uradno je dolar vreden 70 rialov, na cestni borzi 1200-1300 (oktobra letos že 1400). Riale izražajo tudi v tomanih, deset rialov je en toman. Zato pa naj bi, tako kot vsi tujci pri vstopu v Iran, morali prijaviti ves denar, ki ga imamo s seboj. Dovoljeno je prinesiti tudi 20.000 rialov, ki jih po neuradnem tečaju lahko zamenjate že v agenciji, ki prodaja karte Istambul-Teheran, pred mejo ali pa takoj za mejo v Bazarganu. Cena je malo slabša kot v Teheranu. Ampak kontrola deviz ni premočna. Pri

vstopu so resda prešteli prijavljen denar, pri izstopu pa so hoteli imeti le formular, s katerim so bili tako zadovoljni, da niso šli štet denarja. Za vsak primer pa se gotovo splača skriti nekaj dolarjev v žep za izdatke v Iranu. Ti so minimalni. Vožnja preko cele države z avtobusom (približno 2500 km) pride le dobre 4 dolarje, spanje v hotelu tipa Sheraton okrog pet itd. In zanimiv je tale Iran. Splačalo bi se vzeti vsaj mesec dni časa za potovanje po tej deželi. Ljudje so prijazni in gostoljubni, čeprav včasih malo za časom. Nazaj grede meje možak zgodnjih srednjih let v Shirazu vprašal, naj mu povem kaj o ljubezni na svetu. A? Ljubezni na svetu, in to... Očitno ni vedel, da je večina hipijev, ki so se nekoč v trumah valili proti poceni drogam Nepala že poniknila s tega sveta in me je imel za enega izmed njih: z glave mi je na vse konce štrlela od ladaškega sonca in pakistanske vročine kaotična frizura in tudi brada je bila v podobnem neredu po dvomesečni prosti rasti; hlače pa so v mesecu dni, odkar so bile zadnjič oprane, nabrale na sebi precej zanimive vzorce in plasti.

Avtobusi iz zahodne smeri pripeljejo na zahodno teheransko avtobusno postajo. Od tem se je treba prestaviti na južno postajo, odkoder peljejo avtobusi v Zahedan, zadnje mesto pred pakistansko mejo. Cena avtobusnega prevoza je malenkostna, dolar ali dva. V državi, v kateri za dolar dobite trideset litrov bencina ali štiristo litrov diesel goriva, ni to nič čudnega. Zahedan je dobro puščavsko mesto, v okolici so namerili tudi plus petdeset stopinj Celzija. S tem podatkom v mislih in malo manj zaradi dejanske toplote nam je bilo ob osmih zjutraj, ko smo prišli v Zahedan, pošteno vroče. Minibus zapelje še tistih nekaj zadnjih kilometrov do meje z imenom Mirjaveh oz. Taftan na pakistanski strani. Tam se začnejo prave stvari. Iran je bil Evropa, zahodna Evropa; zapuščate jo, ko vstopate v štalo Pakistana.

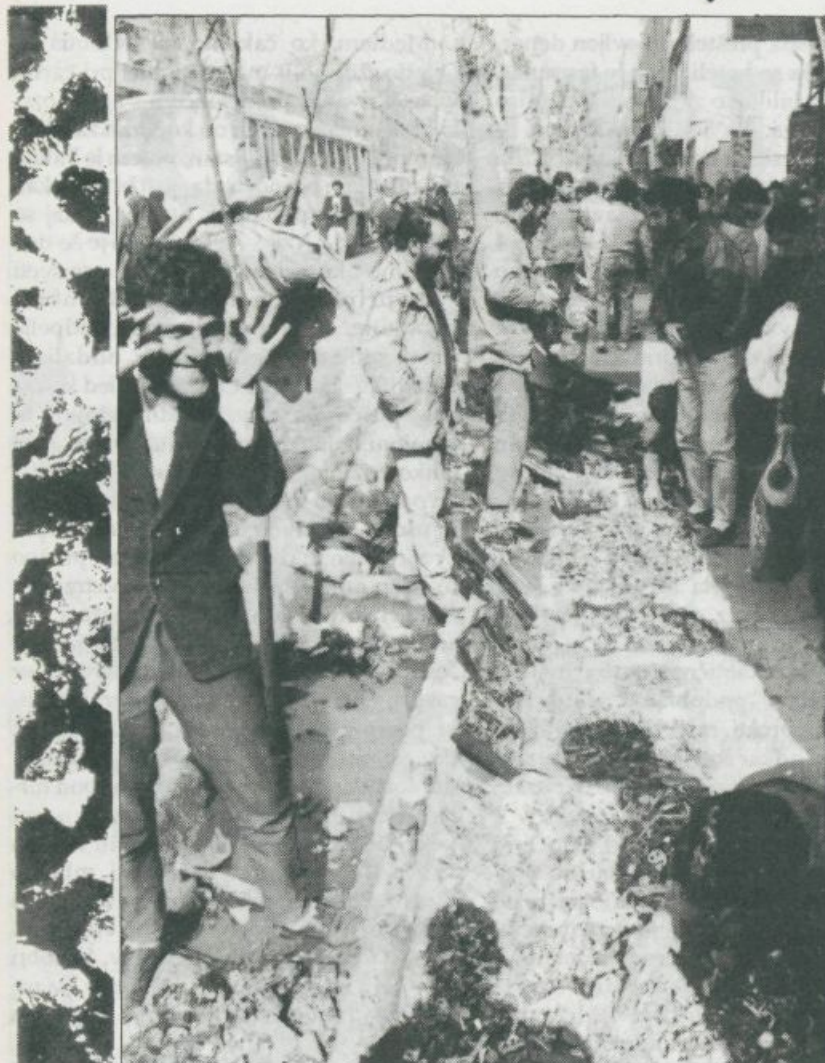
Ker si uradniki vzamejo čas za siesto, meja ni odprta ves dan in je treba pač počakati. Potem ko Iranci malo pobrskajo po prtljagi, nas ležerno sprejme Pakistan: "Zdaj pa v Indijo in Katmandu, ne?" "Ne? Ja, kaj pa imate za počet v Pakistanu? Ta nima za ponuditi nič drugega kakor bedo in droge." Eden izmed uradnikov bi si rad popestril borno seksualno življenje povprečnega muslimana in me, ko sva na samem, vpraša, če imam kaj "tistih" slik s seboj, "saj veš, takole, moški in ženske skupaj..."

Medtem, ko čakamo na avtobus za Quetto, ždimo v majhni sobici pri carini in se skrivamo pred soncem... žge. Koze, ki brska med smetmi ob kočurah zaselka, ne moti. Če je to Pakistan, potem je Pakistan nikakav: borno, beda. Kot bi presekal: do sem je še podaljšek Evrope, tukaj se začinja beda Azije. Avtobus - ta je že tisti značilno okrancljan, tako, da se vse sveti - je pripravljen na odhod enkrat popoldne, ko v prašni vročini odpelje proti sedemsto kilometrov oddaljeni Quetti. Cesta? Ni je. Obstaja le sled kolesnic v puščavi, ki so jo naredili avtobusi in kamioni. Ponekod preveč luknjasta, da bi lahko vozili po njej. Avtobus se ji izogiba levo in desno in se trese, prah pa sili v oči in ušesa... po dveh urah tudi moje na pol prepričljivo navdušenje nad to prašno masažo mine in se spremeni v vztrajnost z edinim namenom prestati to šklepetanje, tresenje in guncanje. Ob šestih se avtobus ustavi, domorodci se razprostrejo po tleh v svoji večerni molitvi, potem pa se prašno tresenje nadaljuje. Ponoči se nam pridruži gruča lokalnih domorodcev; razbrazdani obrazi pod turbani delujejo malo divje. Ustavimo se pri nekaj hišah, kjer je možno kupiti kakšen skoraj hladen soft drink ali mlačno lubenico. Popolnoma obložen avtobus, ki pripelje iz nasprotnne smeri, vozi tudi precej afganistanskih beguncev. V dobri nemščini mi eden izmed njih pove, da naj nikar ne hodim v Afganistan, da je tam grozno.

Puščavsko sled enkrat le nadomesti razluknjan asfalt, po katerem nas sredi dopoldneva avtobus naslednji dan dostavi v Quetto. Še vedno je vroče, ampak zrak je suh. Iz Taftana vozi v Quetto tudi vlak, ki je počasnejša, udobnejša in enako prašna varianta, ki pa ni na voljo vsak dan. Nazaj grede pride prav: večerni pogledi iz počasi napredujočega vlaka, samega sredi puščave, so bili nekaj posebnega in privlačnega. Sonce je zašlo v plasti prahu nad tlemi, medtem ko se je mejno gorovje Afganistana vedno bolj odmikalo v suhi prašni sivini večera... zjutraj sva se zbudila na tleh vagona, prekrita z drobnim peskom kot s finim suhim pršičem.

Quetta: možnosti sta dve. Na sever po bolj negotovi, mogoče tudi nevarni, kot pravijo, ampak gotovo veliko bolj zanimivi poti z avtobusom v Peshavar in Islamabad, ali pa z direktnim vlakom v Lahore. 24 ur: suho vročino Quette nadomešča vlažna vročina Sinda in kasneje Punjaba. 24 ur izbuljenih pogledov v vlak, ostre hrane in (vsaj to) hladne vode na postajah. Po vseh teh urah upiranja vročini, nas pričaka mejno mesto Lahore,

Šundr na iranskih ulicah

dober teden dni vožnje od Ljubljane. Postanek pride prav. Možnost za temeljito čiščenje obleke in sebe, vse je že umazano, prašno in malo lepljivo. Prehod v Indijo je pa spet ena jeba. Pakistanska kontrola na železniški postaji je dolgotrajna in vroča, poleg tega pa je vsenaokrog polno Indijcev, ki grejo domov. Ker smo sumljivi, da tihotapimo droge (iz ene države, kjer jih je polno in so poceni, v drugo, kjer jih je ravno tako polno in so poceni), smo odstranjeni za pregled (ki ga nihče ne naredi). Vlak do indijskega mejnega bloka (Attari) se cijazi s hitrostjo povprečnega tekača na dolge proge. Na zidovih hiš se sušijo oblikovane pogače kravjega govna za kurjavo, ljudje in krave pa se skrivajo v senci dreves. Vse je zeleno, zelena polja riža v Punjabu so čisto nasprotje puščavam zahodnega Pakistana.

V Attariju se poti cepijo. Vlak za Delhi stoji na enem peronu, tisti za Amritsar na drugem. Gremo na zadnjega in preko Jammuja v indijski Kašmir. Če pa imate več energije in potrpljenje gledati bučne indijske družine, ki poleg paglavcev s seboj vlačijo presenetljiv izbor, če ne kar celotno zbirko, svoje krame, lahko z vlakom obredete vso Indijo, se iz Delhija odpelujete na sever do katerega izmed mejnih prehodov z Nepalom in ste od tam v kakšne pol dneva vožnje v Katmanduju. In sploh se na tem koncu možnosti za nadaljevanje poti šele razcvetijo. Kot so na svojem singlu, izdanem v samozaložbi, rekli Desperate Bycycles: "it was easy (niti ne), it was cheap, go and do it!"

Dario

10 % off

Draga Tribuna,
podpisani _____ želimo postati Vaš
 naročnik. Prosim, da mi časopis pošljete na
moj naslov: _____

podpis _____

**Naročite Tribuno
10 % ceneje !**

**Dopisnico s kuponom
nam pošljite na naslov:**

**Tribuna,
Kersnikova 4,
61000 Ljubljana**

LEVJE

MESTO

ter«. Toda nakupovanje v obljubljeni deželi ni nič kaj prijetno in še zdaleč ne tako zelo poceni. Trgovci so za silo prijazni le, če se jim obeta dobra kupčija. Za bolj varčne kupce tod nimajo posluha. Skoraj povsod je barantanje pravilo številka ena. Toda če se jim ponudba zdi občutno prenzka in te ocenijo za neresnega, te odpravijo z obljubo, da dobiš robo za ta denar jutri ob tej in tej uri. Seveda te naslednji dan ne poznajo več, če jim slučajno nasedeš. Podobnih neslanih provokacij imajo na zalogi še cel kup.

Vlada se na vso moč trudi, da bi uredili prav vsak centimeter malega otoka. To jim kar lepo uspeva, saj stekleni nebotičniki in veliki nakupovalni centri vztrajno izpodrivajo starejše, na videz neurejene zgradbe, ki kvarijo plastično podobo mesta. Počasi se krči in izginja china town, kjer je na ulicah še vedno prisotno življenje, tako značilno za južno - azijske dežele. Stojnice in prenatrpane štacune

se kitijo s pisano opremo in pripomočki za kitajske templje. Tod je mogoče kupiti vse potrebno za posmrtno življenje - od papirnatega bicikla do avtomobila... Naprodaj so ribe, polži, žabe, kače - dead or alive; najdeš lahko stoletna jajca (brez garancije) ali pa vse mogoče maže in preparate tradicionalne kitajske medicine. Ulične prodajalce hrane so pred leti uspeli pregnati med betonske zidove, kjer so v vrste nanizali miniaturne kuhinje. Tu se kuha, peče, mljaska, riga - po angleško, malajsko, indijsko, kitajsko... Izbor jedade in pijače je res neverjeten. Ko si enkrat izboriš prosto mizo, lahko seveda naročaš jedi iz različnih kioskov. Kako potem uspevajo slediti svoji posodi na vseh koncih vedno živahne dvorane, pa ostaja zame poslovna skrivnost.

Kitajci so navdušeni gojitelji ptic. Vsako nedeljo se zberejo na nekakšnem ptičjem mitingu. Čudovito izrezljane kletke s svojimi ljubimci obesijo na razpete vrvi in potem ob skodelici čaja uživajo v ptičjem koncertu. Vse skupaj najbrž nima tekmovalnega značaja, ampak je le

priložnost za nedeljski klepet ali pa morda beg iz družinskega kroga.

V mestu te na vsakem koraku spremljajo opozorilne table z zagroženimi kaznimi za vse mogoče prekrške: 500 singapurskih dolarjev - S (približno 500 DEM) za nedovoljeno prečkanje ceste, enaka vsota, če si privoščiš malico v bleščečem metrotju, kajenje v javnih prostorih se kaznuje z 250 S... Svarilu ne uideš niti v javnem stranišču: 150 S, če ne potegneš vode po uporabi! Najbrž je vse skupaj bolj psihološkega značaja, saj bi za dosledno izvrševanje zagroženih kazni potrebovali pravo vojsko uniformiranih predstavnikov. Stvar pa očitno deluje, saj je mesto že kar preveč čisto in urejeno.

Poleg nakupovalnih užitkov ti državnica nudi še marsikaj. Ob tako pisani mešanici ljudi je tod vse polno festivalov in praznovanj. Tistim, ki nimajo veliko časa, je namenjen Asia show, kjer v kaki uri vidiš vse: od levjih plesov do krotilcev kač in kitajske opere. Tu je »little India« s kupom hindujskih templjev in najcenejšimi trgovinami, kjer nakupujejo tudi državljani propadajočega socializma... Nedaleč je muslimanski predel s stojnicami, ki ti pričarajo vzdušje arabskih dežel.

Igor Fabjan

Vampasti mešanec malajske, indijske, kitajske in še katere rase je poleg mene neprestano nekaj mencal in stegoval debeli vrat skozi okno avtobusa. Prav oddahnil sem si, ko se je debeli z vsemi kufri vendarle odločil izstopiti. Šele na letališču, ko sem zaman tipal za svojo denarnico, mi je postalo jasno, da se debeluhar ni potil samo zaradi tropske vročine! Ti naivni bedak! Psihično sem se pripravljaj na boj z razvpitimi žeparji Jakarte in tuhtal, kam za vruga bi bilo najvarneje skriti koš, čeke in podobno kramo. Pa mi jo zagode takle zelenec sredi pošlihtanega Singapurja! Še nekaj dni sem preklinjal nesrečno naključje in si izmišljal vsa mogoča mučenja - za vsak slučaj, če bi se z debeluhom še kdaj srečala...

Skoraj pred tisočletjem se je na močvirnati otok izkrcal sumatranski princ. Trdil je, da je videl leva, čeprav jih tod verjetno nikoli ni bilo. In ker je princu pač veljalo verjeti, so kraj imenovali Singapura - levje mesto. Od tod torej ime mini državnici z zavidljivim letnim dohodkom na prebivalca.

Moderno velemesto je en sam »business« in »shopping cen

SPOMINI NAJVZTRAJNEJŠEGA ATENTATORJA NA JOSIPA BROZA TITA

NIKOLA KAVAJA, nekdanji oficir JLA in član emigrantske Srbske narodne odbrane, je svoje spomine napisal v ameriških zaporih. V spominih nadrobno opisuje poskuse atentatov na Josipa Broza Tita zaradi katerih je - nenazadnje - dobil tudi 45 let zapora. Kavajine spomine je prva objavila Srpska reč, glasilo Srbskega gibanja za obnovo, Tribuna pa jih v nekoliko skrajšani verziji povzema.

2. del.

Helikopterji so odleteli ...

V poznih nočnih poročilih so končno sporočili, da bo Broz obiskal predsednika Kennedija 17. oktobra v Washingtonu. Ure niso navedli. Pogovorili smo se o položaju. **Srbin** je bil za to, da zjutraj odidemo v Washington. Sam sem bil proti temu, saj bi v Washingtonu imel manj možnosti za akcijo, predvsem zaradi demonstracij in še strožje kontrole. **Dragiša** je žaloval za mitraljezi, saj bi z njimi zlahka sestrelili helikopterje. Nazadnje smo se zmenili, da bomo ostali v Williamsburgu vse dotlej, dokler bo tu tudi ta komunistični gangster.

17. oktobra smo bili zgodaj pokonci. Po zajtrku v restavraciji smo z nestrpnostjo poslušali jutranja poročila. **Dragiša** ni slišal ničesar o Titu. Šele ob devetih smo krenili v mesto in se ustavili pred restavracijo v centru. Iz avtomobila smo opazovali položaj. Jugoslovanskih udbašev ni bilo videti. Verjetno so okoli svojega gospodarja. Odločil sem se, da bom preveril varnostne ukrepe. Na "duhovnika" bodo verjetno manj pazili. Napotil sem se proti zgradbi, v kateri je prebival. Zaustavil me je miličnik in me napotil v drugo smer. Opravičil sem se mu. Hodil sem po cesti. **Dragiša** je hodil za mano, **Srbin** pa je bil še bolj zadaj. Mesto je oživel, nenadoma pa so se zaslišali znani helikopterski zvoki. Diktator Broz je odhajal na obisk h Kennediju, prvemu ameriškemu predsedniku, ki ga je hotel sprejeti. Ne vem, zakaj bi to koris-

tilo Kennediju, vem pa, zakaj ga je potreboval Tito. Ostal je brez denarja, potreboval je nove milijarde dolarjev. Ali vedo to ameriški davkoplačevalci?

Ob enih so z dvorišča rezidence zločinca in morilca Tita odleteli trije helikopterji. V enem je bil tudi on, ki ga sledimo že od Mexico Citija. Če bi predvideli takšen položaj in pripravili primerena sredstva, bi ta vila letela v zrak, skupaj s tistim komunističnim gnojem. Brezupno smo opazovali odhajajoče helikopterje in nismo vedeli, kaj je treba storiti. Odločili smo se, da bomo tu ostali vse dotlej, dokler bodo vihrale jugoslovanske zastave, saj se lahko to pseto celo vrne. Ko so pred nočjo spustili jugoslovansko zastavo, smo odpotovali v Washington, kamor smo prispeli po polnoči. Pred Belo hišo je bilo mirno. Na bližnjih pločnikih ni bilo nikogar. **Srbin** je glasno razmišljal:

- Kavaja, preskočimo to ograjo, morda bomo imeli srečo in naleteli na tega morilca srbskega naroda. Tu nihče ne straži, ker ne pričakujejo, da bo kdo želel tvegati.

Malce sem razmislil in mu odgovoril:

- **Srbin**, mislim, da je celoten kompleks pod kontrolo, ki je ne vidimo. Ujeli bi nas že na sami ograji.

Srbin je že obupaval in klet vse, kar mu je prišlo na misel, še posebno pa Kennedija, ker je povabil Tita, tega morilca.

Osemnajsti oktober smo preživel v Washingtonu. Slišali smo, da bo Tito odletel v Californijo, ne pa tudi, kdaj namerava odleteti. Demonstracij ni bilo nič več. Kljub temu, da smo živeli skrom-

Fotodokumentacija Dela

no in malo rabili, nam je začelo primanjkovati denarja. Klical sem v Chigaco, vendar so se me v upravi Srbske narodne odbrane izogibali, nihče ni hotel govoriti z mano, kaj šele posoditi nekaj denarja. **Dragiša** je poklical **Arsh Marso Smith** v Dallas, staro znanko z univerze, s katero sta sodelovala na protikomunističnih demonstracijah. Opisal ji je naše težave in ta je obljubila, da bo že naslednji dan prinesla denar. **Dragiša** je izvedel, da Tito ne bo letel v Californijo, saj je močno prehlajen. V okolici Washingtona je obiskoval nekatere bogataše, nato pa bo odšel v New York. Izvedel je tudi, da nas agenti FBI iščejo skoraj vsak dan v stavbi Srbske narodne odbrane. Pojavile pa so se tudi govornice, da sva z **Dragišo** aretirana. O **Srbinu** pa niti besedice.

Zgodaj zjutraj nas je zbudila ta čudovita ženska **Marsha Smith** iz Teksasa. Držala je besedo in prinesla denar. Prepričan sem, da je **Dragišo** ljubila in pričakovala, da bo ta ljubezen prerasla v resno zvezo. Po zajtrku smo vrnili sposojeni avtomobil in se zmenili, kaj bo kdo počel. Z **Dragišo** sva se odločila, da greva v New York in skalpirava Tita. **Srbin** pa je obupal in se je vrnil v Chicago. **Marsha** se je že predhodno vrnila v Teksas. **Dragiša** je vzel **Srbino**vo "camero", če bi jo morda potreboval **Mile Radovanović**, ki je napovedal prihod v New York.

Čez eno uro smo že bili v New Yorku. Z **Dragišo** sva odšla do **Miča Radenkovića**, njegovega kolega iz

ameriške vojske, kateremu je Dragiša zaupal. Zelo se je naju razveselil, saj je - tako kot vsi drugi - mislil, da sva zaprta. Mičo naju je obvestil, da so v New Yorku vsakodnevne demonstracije, odkar je Tito prispel v Ameriko. Demonstrirajo pred komunističnim jugoslovanskim konzulatom in pred hotelom Astorija, v katerem bo, po novicah sodeč, bival Tito. Pri tem srbskem patriotu sva živela ves čas Titovega bivanja v New Yorku. Dragiši so po telefonu sporočili, da je Mile Radovanović odpotoval iz Chicaga v Washington, kar je pomenilo, da je poletel v New York. Moral je nekako zabrisati sledi, saj je v tistem času vsaj polovica uslužbencev Srbske narodne odbrane delala za FBI. Kar je tudi pomenilo, da želijo Brozu rešiti glavo.

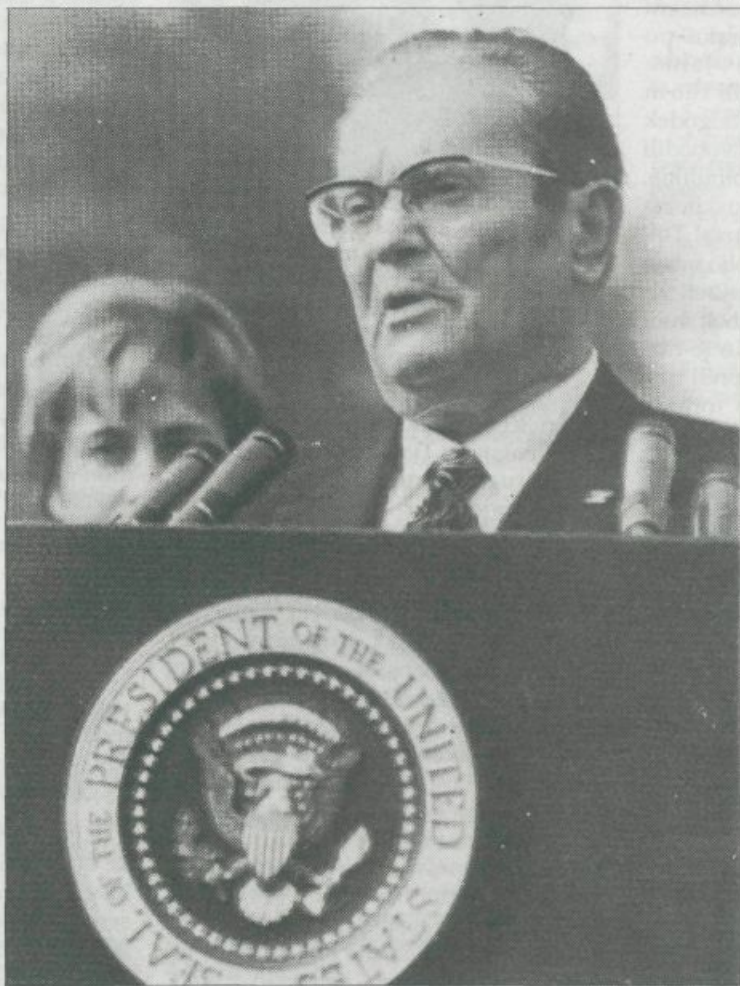
Ker smo vedeli, da nas iščejo, nismo mogli stati več ur na cesti in čakati, da se ta razbojnik prikaže. Zato smo se zmenili, da naju bo Mičo poklical takoj, ko bodo pred hotel Astorija začeli postavljati policijsko ograjo. Tito je prispel v New York 23. oktobra, tistega dne je prišel tudi Mile Radovanović. Pogovorili smo se o novonastalem položaju. Mile je potrdil, da se je ves komunistični gnoj, skupaj s svojim gospodarjem, nastanil v 25. ali 35. nadstropju hotela Astorija. Hotel pa je bil močno zaščiten, saj je več tisoč srbskih emigrantov, antikomunistov demonstriralo pred hotelom pozno v noč.

Tito zahteva večjo zaščito

Vsako uro so prihajale novice o dogodkih v New Yorku. Titovi udbaši so se sprehajali po newyorških ulicah tako kot v Williamsburgu. Srbski četniki in domoljubi so jih topli takoj, ko so jih prepoznali. Pretepli so tudi komandanta Titove garde generalpolkovnika Milana Žežlja. Ameriški policaji so ga rešili. Tito je zatem protestiral pri newyorškem županu in zahteval večjo zaščito. Tito je menil, da bi morala policija imeti avtomatsko orožje. Župan pa mu je odvrnil, da zaradi njega ne bodo spreminjali pravil in tradicije.

Newyorška policija je bila naklonjena demonstrantom. Tito pa je kasneje kljub vsemu dobil okrepitev, 150 agentov iz

Washingtona, ki jo je verjetno zahteval od Kennedyja. To nas ni preveč razburjalo. Upali smo, da bo ta veliki strahopetec vsaj enkrat zapustil bunker v hotelu Astorija in se sprehodil. Šele 25. oktobra smo dobili izredno priložnost. Šli smo ven in zasedli svoja mesta. Oblečen sem bil, tako kot prej, v obleko duhovnika. Ustavil sem se v aveniji blizu hotela. Mile in Dragiša sta bila v bližini. Okrog je bila množica policajev na konjih in motorjih. Še več pa je bilo detektivov v civilu. Konjenica je preganjala ljudi na pločnik. Opazil sem tri

limuzine, obkrožene s policisti na motorjih, s temnimi stekli, skozi katere ni bilo moč ničesar videti. V eni izmed teh limuzin je bil tudi Tito z ameriškim zunanjim ministrom, v ostalih pa Titova oproda. Vozili so hitro. Postalno je jasno, da je zločinec ušel.

Slišali smo tudi, da sta dva srbska mladca, ki sta delala v hotelu, prišla do Titove rezidence, vendar so ju ameriški policaji poslali ven. Če bi ju našli Titovi udbaši, bi bila že pokojna. Pa še orožja nista imela.

Tito, največji zločinec v Jugoslaviji, je odšel iz New Yorka 25. oktobra z ladjo, ne da bi dobil zasluženo kazen. Takratni ameriški predsednik je storil vse, da bi ga zaščiten, čeprav je dobro vedel, kakšne sorte je. Čeprav je ohranil eno komunistično glavo, mu je niso šteli v dobro. Komunisti so mu samo mesec kasneje vzeli življenje v Dalasu.

Dragiša in Mile sta po Titovem odhodu odpotovala v Chicago. Ostal sem v New Yorku pri Miču, saj sem moral poskrbeti za orožje. Pištole sem stlačil v večjo torbo

in se odel v duhovniško obleko. Mičo me je odpeljal do avtobusne postaje na Manhattnu, od koder sem z avtobusom odpotoval v Paterson. Tito, ta komunistična zver, mi je tudi tokrat ušel...

Sprejem za Milovana Djilasa

Srbski antikomunisti so poznali Milovana Djilasa že iz vojnih časov. Bil je med netilci vstaje v Črni gori. Črnogorski komunisti so se že ob začetku vojne ločili od črnogorskih nacionalistov, saj so se izogibali bojev z okupatorjem. Komunisti so zbirali orožje in se pripravljali na drug spopad s črnogorskimi veljaki. Zlorabili so zaupanje ljudi, v začetku leta 1942 ujeli okrog 400 uglednih Črnogorcev in jih ubili. Zakopali so jih v jamah v bližini Kolašina. Milovan Djilas in njegov pomočnik Moše Pijade sta ukazala, naj nad temi grobovi postavijo napis "Pasje pokopališče".

Milovan Djilas se je s Titom razšel 1953, ko je poskušal ustvariti novo us-

meritev med komunisti. Vendar ga je Tito zaprl. V zaporu je pisal in njegove rokopise je dobil newyorški založnik Jovanović, ki je izdal dve Djilasovi knjigi v angleščini. Tako je prišel Djilas do ameriških dolarjev in začel potovati po svetu, ob tem pa je še vedno širil zmedene ideje o komunizmu. Tudi v New Yorku so ameriški liberalci in levičarji pripravili sprejem v njegovo čast.

Srbi iz New Yorka so pripravili pred hotelom, v katerem je bila komedija s tem komunističnim disidentom, demonstracije. Iz Chicaga je prišla

Fotodokumentacija Dela

skupina iz Srbske narodne odbrane, v kateri sta bila **Dragiša Kašiković** in **Mile Radovanović**. Kljub izjemni kontroli se je Miletu uspelo prebiti v dvorano, v kateri je bil sprejem.

Ko je menil, da je priložnost ugodna, je planil na Djilasa. Ameriški policaji so ga ujeli, tisk pa je poročal samo o nekakšnem nepomembnem incidentu, čeprav ni bilo tako.

Titova »kapitalistična torta«

Djilasa so imenovali Djido, kar naj bi označevalo neustrašnega junaka po zgledu iz gledališke igre Janka Veselinovića. Kakšni junaki so bili Tito in njegovi sodelavci, pa priča tudi dogodek iz leta 1944, ko so Beograd osvobodili Sovjeti pod vodstvom maršala Tolbuhina. Na posebnem sprejemu, v čast ruskih osvoboditeljev, sta bila Tito in maršal Tolbuhin odeta kot dva pava. Na voljo je bilo veliko pijače in različnih specialitet. Za sovjetskega maršala so priskrbeli tudi vodko, s katero se je nacejal. Ko je razpoloženje doseglo vrhunec, so pred ruskega maršala postavili veliko torto, s katero je Tito želel počastiti osvoboditelja. Ko je Tolbuhin zagledal to veliko torto, je onemel. Ko je prišel k sebi, jo je z rokami dobesedno raztrgal, tako da sta ostala Broz in njegova maršalska uniforma vsa umazana. Namesto opravičila Titu je Tolbuhin kričal: - Jebem ti mater tvojo! Osvobodil sem ti Beograd in te vanj pripeljal, ti pa meni kapitalistično torto!

Vsi Titovi heroji; Aleksandar Ranković, Milovan Djilas, Moša Pijade, Peko Dapčević, Edvard Kardelj in drugi, so ostali brez besed. Šele čez nekaj časa se je oglasil Tito, z narejenim nasmeškom na obrazu:

- Nič, tovariši, to ni nič. Maršal Tolbuhin je po naravi vesel človek.

To mi je pripovedoval Američan, ki je bil v tistem času drugi človek ameriške delegacije in se je tega sprejema tudi udeležil.

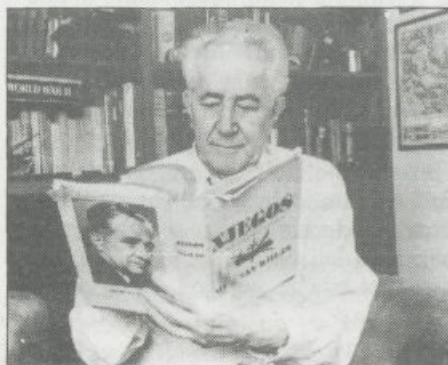
Predsednik Nixon ni spremenil ameriške politike do Tita in komunistične Jugoslavije, čeprav je to v času predsedniških volitev leta 1969 napovedoval. Srbska emigracija je glasovala zanj, vendar zaman. Takoj, ko je postal predsednik, je odhitel v Jugoslavijo. Spozabil se je tudi, ko je obiskal vas, v kateri je živel Tito in hišo, v kateri se je ta zločinec tudi rodil. Čeprav obstajajo resni dokazi, da obraz, ki je figuriral v Jugoslaviji kot Tito, sploh ni bil spočet na Hrvaškem. Šel je celo tako daleč, da je Hrvate označil za zaveznike v

drugi svetovni vojni. Tako je Nixon izgubil veliko točk med ameriški Srbi, ki so zanj glasovali. Začele so se priprave za demonstracije ob Titovem obisku leta 1971, ko je prišel k Nixonu. Odšel sem v Chicago na srečanje z Dragišo Kašikovićem, na katerem sva razglabljala načrt atentata na Tita. Opozoril me je tudi, da se druge skupine Srbov prav tako pripravljajo, kar me je preželo z zadovoljstvom.

Načrt za atentat

Vrnil sem se v New York in se povsem tajno sešel z Ivanom Lazarevićem. Hotel sem, da gre z menoj v Camp David, kjer bo Broz preživel dan ali dva. Ivan je o tem rad govoril, vendar je bil neodločen, saj je menil, da je atentat na Tita v Ameriki nemogoče izvesti. Človek bi pričakoval, da me Ivan ne bo spraševal o tem, kako sem izvedel, da bo Tito v poletni rezidenci ameriškega predsednika. Nisem mu povedal. Dva dni kasneje mi je sporočil, da se v akcijo ne spušča, ker mu je do življenja. Trdil je, da me FBI spremlja na vsakem koraku in da me bodo izgnali takoj, ko me bodo ujeli v sumljivem pos-

kusu. Ob njegovem stališču sem bil docela jasen in odločen:

- Jaz, Ivan, imam samo 37 let, mlado ženo, tri otroke in urejeno življenje. Vendar bi dal svoje življenje za to, da bi videl Titovo smrt. Vsaj dve sekundi pred mojo, potem pa se lahko grem za njim izpovedat k Bogu.

Nato sva se pogovarjala o organizaciji demonstracij v Washingtonu. Drugi človek, na katerega sem računal, je bil **Veljko Čarapić**, ki ga je Ivan poznal kot Dražinega četnika še iz italijanskih taborišč leta 1945. Sam sem ga poznal v zvezi z nekaterimi protikomunističnimi akcijami. Veljko ni nikoli odpovedal. Z družino je prišel iz Francije in se nastanil v Patersonu. Ko sem mu omenil, kaj pripravljamo Titu, je takoj pristal z besedami:

- Jaz sem Dražin četnik, vedno pripravljen temu komunističnemu zločincu zdrobiti glavo.

Zanimalo ga je, ali se nama bo še kdo pridružil. Dejal sem, da naj bi to bil Ivan, vendar je še vedno dvomil. Veljko je pripomnil, da je Ivan neodločen in nanj ne moreva računati. Dodal je še:

- Sumim, da Ivan sodeluje s FBI, pa še oženjen je z ženo, ki je prišla direktno iz Jugoslavije. Ne morem si razložiti niti njegovega hitrega in izjemnega bogatstva.

Poslušal sem Veljka, čeprav sem veliko tega že vedel in pripomnil, da je bil Ivan med vojno Dražin oficir. O sodelovanju s FBI pa sem menil, da je to vse skupaj plod njegove domišljije.

Kljub različnim mnenjem o Ivanu sva se dogovorila, da ga obiščeva in slišiva njegovo zadnjo besedo. Pred obiskom sem ga poklical. Oglasila se je njegova žena in rekla, da je šel ven, vendar bo kmalu prišel. Zaprotil sem jo, naj mu sporoči, naj me čaka doma, ker prihajam v New York. Ko sva se z Veljkom vozila do New Yorka, sva se pogovarjala o prihodnjih demonstracijah v Washingtonu, o naših načrtih, pa tudi o Ivanu Lazareviću. Ko sva prispela do njegove hiše, je Veljko dejal:

- In ti, Nikola, misliš, da bo Ivan pustil takšno hišo, do katere je prišel pred dvema mesecema, in bo šel streljat v Tita. Takšne hiše se ne dobi kar tako.

se nadaljuje

Priredil: B.Č.

NAROD SI BO PISAL USTAVO SAM

USTAVA KRALJEVINE JUGOSLAVIJE (3.IX.1931)

član 1

Država Srba, Hrvata i Slovenaca je ustavna parlamentarna i nasledna monarhija.

Službeni naziv države: Kraljevina Srba, Hrvata i Slovenaca.

član 3

Službeni jezik Kraljevine je srpsko-hrvatsko-slovenački.

član 49

Kralj potvrđuje i proglašuje zakone, postavlja državne činovnike i daje vojne činove po odredbama zakona.

Kralj je vrhovni zapovednik sve vojne sile. On daje ordene i druga odlikovanja.

član 51

Kralj predstavlja državu u svima njenim odnosima sa tuđim državama. On uglašuje rad i zaključuje mir. Ako zemlja nije napadnuta, ili joj rat nije uglasen od koje druge države, za oglas rata potreban je prethodni pristanak Narodne Skupštine.

Ako zemlji bude oglašen rat ili ona bude napadnuta, ima se odmah sazvati Narodna Skupština.

član 53

Kralj ne može biti u isto vreme poglavar druge koje države bez pristanka Narodne Skupštine.

Ako Kralj, protivno ovoj odredbi, ipak primi Krunu druge koje države, smatra se da je dao ostavku na presto Kraljevine Srba, Hrvata i Slovenaca.

član 55

Kralj i Prestolonaslednik su punoletni kad navrše 18 godina.

Kraljeva je ličnost neprikosnoven. Kralju se ne može ništa u odgovornost staviti niti Kralj može biti tužen. Ovo vredi za kraljevo privatno imanje.

član 56

U Kraljevini Srba, Hrvata i Slovenaca vlada Petar I. Karađorđević. Kralja Petra nasleđuje Prestolonaslednik Aleksandar i njegovo muško potomstvo iz zakonitog braka, po redu prvorođenja.

Kad Kralj nema muškog potomstva, on će odrediti sebi naslednika iz pobočne linije, s pristanakom Narodne Skupštine. Za ovo je rešenje potrebno polovina više jedan od celokupnog broja članova Narodne Skupštine.

član 57

Kraljevski Dom sastavlja Kraljica suproga, živi pretci i potomci Kraljevi u pravoj liniji, sa svojim suprugama, rođena braća i njihovi potomci sa svojim suprugama i sestre Kralja vladara.

Odnosi i položaj članova u Kraljevskom domu uređuje se statutom koji se ima ozakoniti. Nijedan član Kraljevskog Doma ne može biti Ministar ni član Narodne Skupštine.

član 58

Kralj polaže pred Narodnom Skupštinom zakletvu koja glasi ovako: »Ja (ime) stupajući na presto Kraljevine Srba, Hrvata i Slovenaca, i primajući kraljevsku vlast, zaklinjem se svemogućnim Bogom da ću čuvati jedinstvo naroda, nezavisnost države i celinu državne oblasti, i da ću Ustav nepovredjen držati; da ću po njemu i po zakonima vladati, i da ću u svim svojim težnjama dobro naroda pred očima imati. Tako mi Gospod Bog pomagao. Amin!«

član 59

Kralj boravi stalno u zemlji. Ako se pokaže potreba, da Kralj ide iz zemlje na kraće vreme, zastupa ga po pravu Naslednik Prestola. Ako Naslednik Prestola nije punoletan, ili ako je sprečen, Kralj će zastupati Ministarski Savet. Zastupništvo se vrši po uputstvima koja Kralj daje u granicama Ustava. Ovo vredi i za slučaj Kraljeve bolesti, koja ne stvara trajnu nesposobnost.

Za vreme odsustva Kralja ili Naslednika Prestola Ministarski Savet nema prava razpuštanja Narodne Skupštine.

Zastupništvo ministarskog Saveta može trajati najduže šest meseci. Po isteku toga roka stupaju u važnost ustavni propisi o nemesništvo.

član 60

Kraljevsku vlast vrši namestništvo: 1. kad je Kralj maloletan; 2. kad je zbog duševne ili telesne bolesti trajno nesposoban da vrši Kraljevsku vlast.

O obrazovanju i prestanku namestništva rešava Narodna Skupština tajnim glasanjem.

Kad Ministarski Savet nadje, da je nastupio slučaj Kraljeve nesposobnosti on to saopštava Narodnoj Skupštini zajedno sa mišljenjem tri lekara uzeta sa domaćih medicinskih fakulteta. Na isti se način postupa kad je u pitanju Naslednik Prestola.

član 65

U slučaju smrti ili ostavke Kraljeve, Naslednik Prestola, ako je punoletan, prima odmah vladu i objavljuje to narodu proklamacijom. U roku od deset dana on polaže propisanu zakletvu pred Narodnom Skupštinom. Ako je Narodna Skupština ranije raspuštena, a nova još nije izabrana, saziva se stara Narodna Skupština.

USTAVA FEDERATIVNE LJUDSKE REPUBLIKE JUGOSLAVIJE (31. I. 1946)

36. član

Država skrbi za povzdigo ljudskega zdravlja z organizacijom in kontrolu zdravstvene službe, bolnišnic, lekarn, sanatorijev, zdravilišč, okrevališč in drugih zdravstvenih ustanov.

Država skrbi za telesno vzgojo ljudstva, zlasti mladine, zaradi povzdige zdravlja in delovne sposobnosti ljudstva in za krepitev obrambne moči države.

44. član

Federativna ljudska republika Jugoslavija

izvršuje vse pravice, za katere ji daje pristojnost ustava.

V pristojnost Federativne ljudske republike Jugoslavije v osebi najvišjih zveznih organov državne oblasti in organov državne uprave spadajo:

1. sprememba in dopolnitev ustave FLRJ, skrb za njeno izvajanje in zavarovanje skladnosti ustav republik z ustavo FLRJ;

2. sprejemanje novih republik, kakor tudi odobritev ustanavljanja novih avtonomnih pokrajin in avtonomnih oblasti;

3. raznejeitev med republikami;

4. predstavljanje Federativne ljudske republike Jugoslavije v mednarodnih odnosih; mednarodne pogodbe;

5. vprašanje vojne in miru;

6. splošno vodstvo in kontrola trgovinskih odnosov s tujino;

7. narodna obramba in državna varnost;

8. železniški, zračni, rečni, pomorski promet in pomorske zadeve občedržavnega pomena;

9. pošta, brzozov, telefon in radio;

10. zvezno državljanstvo;

11. izseljenke in priseljenske zadeve, pravni položaj tujcev;

12. občedržavni gospodarski načrt; statistika.

96. član

Najvišji izvršilni in upravni organ državne oblasti ljudske republike je vlada ljudske republike.

Vlada ljudske republike je odgovorna ljudski skupščini republike in ji polaga račun o svojem delu. Med dvema zasedanjima ljudske skupščine je vlada republike odgovorna in polaga račun o svojem delu prezidiju ljudske skupščine republike.

109. član

Ljudski odbori se morajo pri izvajanju splošnih in krajevnih nalog opirati na pobudo in široko udeležbo ljudskih množic in na organizacije delovnega ljudstva.

117. član

Sodišča izrekajo pravico v imenu ljudstva.

DELO, 10. oktober, 1990.

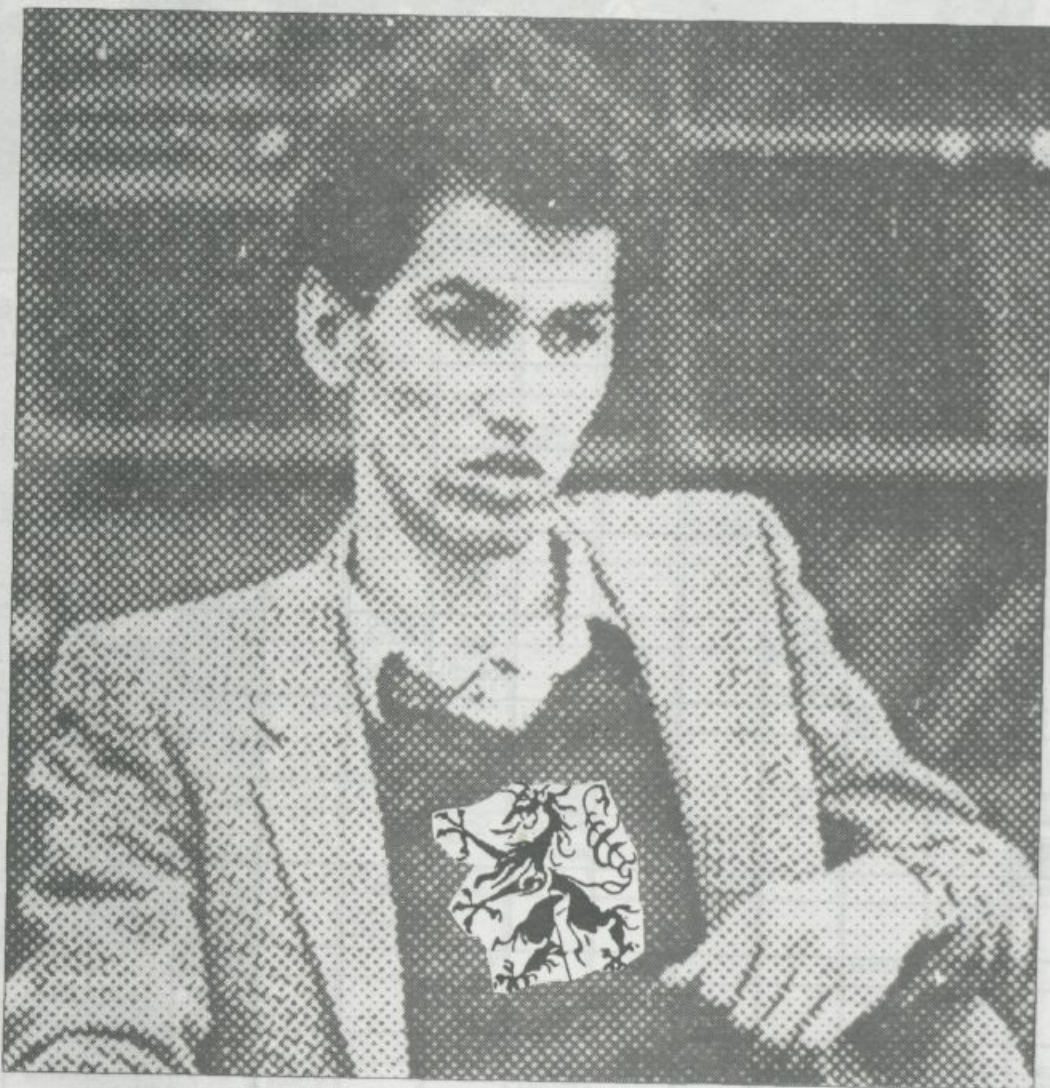
Izredna seja slovenske skupščine, sklicana za petek, bo imela na dnevnem redu eno samo točko, in sicer določitev osnutka ustave republike Slovenije. Na skupni seji vseh treh zborov bo poslanecem uvedeno obrazložitev posredoval France Bučar, predsednik skupščine.

D.H.

Tribuna prijateljsko svetuje Janezu Janši, republiškemu sekretarju za ljudsko obrambo, naj njegovi teritorialci napadejo Dunaj in se nato taktično umaknejo do Kolpe, pa naj se potem Avstrijci zabavajo s svojimi južnimi mejami.

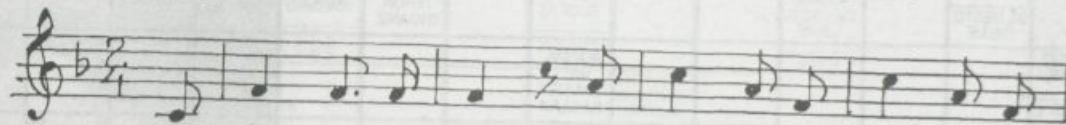

Na fotografiji ni Dražen Petrović, temveč nekdanji čupavi Janez Janša, danes plešasti komandant slovenske vojske.

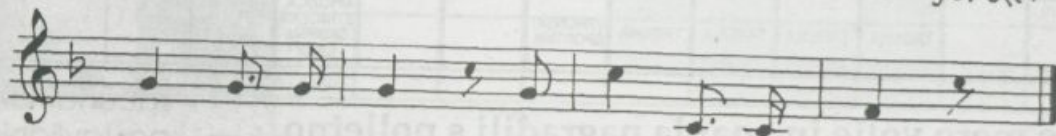
JAZ BOM VOJAK (J. Humer)

Strumno

J. Kuhar

Hej, jaz bom vo-jak,   moj strumni ko-ra-kec po-
In kdor me zje-zi,   po no-su do-bi jo. Ker

me-stu me usem   o--zna-ni lju--dem.
jaz bom vo-jak   nih-če ne bo tak.

KINEMATOGRAFI JNA

PREDSTAVLJAJO

JNA V 26 SLIKAH (akcijski film)

Ivan Hočevar v glavni vlogi

PREMIERA: 4. 10. 1990

REPUBLIŠKI ŠTAB TO
V LJUBLJANI

FILM BO KMALU NA SPOREDU V:

?

?

?